AMBTELIJKE VERSIE DATUM t.b.v. internetconsultatie

Wijziging van de Omgevingswet en enige andere wetten in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2024/3019 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (implementatie herziene richtlijn stedelijk afvalwater)
[KetenID WGK 027775]

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:
Alzo Wij in overweging genomen hebben dat het wenselijk is de Omgevingswet en enkele andere wetten te wijzigen in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2024/3019 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2024 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De Omgevingswet wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2.16, tweede en derde lid, komen te luiden:

2. Op grond van het eerste lid, onder a, onder 3°, wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd naar een zuiveringtechnisch werk als dat vrijkomt op bij algemene maatregel van bestuur aangewezen percelen, gelegen binnen een bebouwde kom van een kern van waaruit stedelijk afvalwater als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater wordt geloosd, door middel van een openbaar vuilwaterriool waarop in elk geval alle bronnen van huishoudelijk afvalwater afkomstig van die percelen zijn aangesloten. (**artikel 3, Rsa**)

3. In plaats van een openbaar vuilwaterriool, de aansluiting van een perceel op dit riool en een zuiveringtechnisch werk kunnen voor bij algemene maatregel van bestuur aangewezen percelen individuele systemen voor afvalwater in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast. (**artikel 4, eerste lid, Rsa)**

B

CONCEPT

Aan artikel 2.21, tweede lid, wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een komma, een nieuw onderdeel toegevoegd, luidende:

d. gebieden als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater. (**artikelen 5, tweede lid, 7, tweede lid, en 8, tweede lid, Rsa**)

C

Aan artikel 2.25, eerste lid, onderdeel a, wordt een subonderdeel toegevoegd, luidende:

14°. een risicobeoordeling en de maatregelen alsmede het nationaal uitvoeringsprogramma als bedoeld in artikel 2.48,. (**artikel 18, Rsa**)

D

Aan artikel 2.26, derde lid, wordt onder verlettering van onderdeel l tot onderdeel m een onderdeel ingevoegd, luidende:
l. richtlijn stedelijk afvalwater,. (**artikel 5 Rsa**)

E

In artikel 2.31 worden onder vernummering van het tweede lid tot vierde lid de volgende leden ingevoegd, luidende:

2. Regels op grond van artikel 2.24 worden met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van het milieu en het beheer van watersystemen in ieder geval gesteld:
a. over individuele systemen voor afvalwater in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast als bedoeld in artikel 2.16, derde lid, (**artikel 4 Rsa)**
b. over lijsten van gebieden als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater, (**artikelen 5 en 8 Rsa)**
c. in verband met de risicobeoordeling, bedoeld in artikel 18 van de richtlijn stedelijk afvalwater. (**artikel 18 Rsa**),
d. over het nationaal uitvoeringsprogramma, bedoeld in artikel 23 van de richtlijn stedelijk afvalwater.
3. Regels op grond van artikel 2.24 worden met het oog op het beschermen van het milieu, het zuinig gebruik van energie en grondstoffen en het tegengaan van klimaatverandering in ieder geval gesteld in verband met het energieverbruik, bedoeld in artikel 11 van de richtlijn stedelijk afvalwater. (**artikel 11 Rsa**)

F

Aan afdeling 2.6 wordt een paragraaf toegevoegd, luidende:

§ 2.6.5. Bijzondere taken stedelijk afvalwater

Artikel 2.48. (bevoegdheid richtlijn stedelijk afvalwater)
Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt vast:
a. lijsten van gebieden als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater,
b. de risicobeoordeling en de maatregelen, bedoeld in artikel 18 van de richtlijn stedelijk afvalwater,

CONCEPT

c. het nationaal uitvoeringsprogramma, bedoeld in artikel 23 van de richtlijn stedelijk afvalwater.

G

Aan artikel 3.6 wordt een lid [waarvan de nummering aansluit op het laatste lid van dit artikel] toegevoegd, luidende:

#. Het college van burgemeester en wethouders van een gemeente stelt een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 5 van de richtlijn stedelijk afvalwater vast voor bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gebieden.

H

Aan artikel 16.15a wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door een komma een onderdeel toegevoegd, luidende:
e. het bestuursorgaan dat op grond van de artikelen 2.16, eerste lid, onder a, onder 3° of 5°, of 2.17, eerste lid, onder a, onder 2°, is belast met het beheer van de voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater of een zuiveringtechnisch werk als het gaat om een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit, een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit of het stellen van een maatwerkvoorschrift, voor zover die aanvraag of dat maatwerkvoorschrift betrekking heeft op het brengen van afvalwater in een dergelijke voorziening. **(artikel 14, eerste lid, Rsa)**

I

Aan artikel 16.140 wordt onder verlettering van onderdelen n tot en met u tot o tot en met v een onderdeel ingevoegd, luidende:
n. richtlijn stedelijk afvalwater.

J

Aan artikel 20.7, eerste lid, wordt onder verlettering van onderdelen e en f tot f en g een onderdeel ingevoegd, luidende:
e. richtlijn stedelijk afvalwater,.

K

Aan artikel 20.9, tweede lid, wordt onder verlettering van onderdeel b tot c een onderdeel ingevoegd, luidende:
b. richtlijn stedelijk afvalwater,.

L

Aan artikel 20.11 wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een komma een onderdeel toegevoegd, luidende:
d. een of meer registers met gegevens als bedoeld in de artikelen 4, derde lid, en 22 van de richtlijn stedelijk afvalwater.

M

CONCEPT

De bijlage bij artikel 1.1 van de Omgevingswet wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel A wordt in alfabetische volgorde ingevoegd:
   huishoudelijk afvalwater: afvalwater van woongebieden, diensten en instituten, dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden*;*
   individueel systeem voor afvalwater: individueel systeem voor de opvang, transport of behandeling van afvalwater;
   inwonerequivalent: inwonerequivalent als bedoeld in artikel 2 van de richtlijn stedelijk afvalwater;
2. In onderdeel B komt de definitie van richtlijn stedelijk afvalwater te luiden:
   richtlijn stedelijk afvalwater: Richtlijn (EU) 2024/3019 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2024 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater.

ARTIKEL II

In hoofdstuk II van de Wet publieke gezondheid wordt voor artikel 7 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 6d
1. In dit artikel wordt verstaan onder richtlijn stedelijk afvalwater: Richtlijn (EU) 2024/3019 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2024 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater.
2. Onverminderd het bepaalde in artikel 3, eerste lid, onder a, van de Wet op het RIVM, dragen waterschappen zorg voor de bemonstering van stedelijk afvalwater als bedoeld in de Omgevingswet ten behoeve van de uitvoering van artikel 17 van de richtlijn stedelijk afvalwater.
3. Ter uitvoering van de in het tweede lid bedoelde taak dragen waterschappen in ieder geval zorg voor de monstername, de aanlevering naar de centrale ophaallocaties en de organisatie van representatieve monsters.

ARTIKEL III

In artikel 229, tweede lid, van de Gemeentewet wordt "op een ander passend systeem als bedoeld in artikel 2.16, derde lid, van de Omgevingswet" vervangen door "op een individueel systeem voor afvalwater als bedoeld in artikel 2.16, derde lid, van de Omgevingswet".

ARTIKEL IV

Artikel 17b van de Kernenergiewet wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding '1.' geplaatst.

2. In het eerste lid (nieuw) wordt "voor het beheer van het zuiveringtechnisch werk of het oppervlaktewaterlichaam" vervangen door "voor het beheer van de voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater, het zuiveringtechnisch werk of het oppervlaktewaterlichaam".

3. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

CONCEPT

2. De Autoriteit stelt bestuursorganen die zorg dragen voor het beheer van de voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater, van het zuiveringtechnisch werk of het oppervlaktewaterlichaam op hun verzoek in de gelegenheid een vergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 15, onder b, te raadplegen, bij voorkeur voordat deze vergunning wordt verleend.

ARTIKEL V

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

CONCEPT

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen deel van de memorie van toelichting

1. Inleiding

Met dit wetsvoorstel wordt Richtlijn (EU) 2024/3019 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2024 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (hierna: herziene richtlijn) geïmplementeerd met uitzondering van artikel 9 en 10. Deze richtlijn moet uiterlijk 31 juli 2027 zijn geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving, maar diverse verplichtingen zullen pas op een later moment (gefaseerd) van toepassing worden. De richtlijn vervangt Richtlijn 91/271/EEG van de Raad van 21 mei 1991 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (hierna: richtlijn 91/271/EEG). De herziene richtlijn stelt de bepalingen van richtlijn 91/271/EEG opnieuw vast (herschikking). Verder is in de herziene richtlijn een aantal nieuwe bepalingen toegevoegd, waaronder bepalingen over een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (hierna: UPV) voor geneesmiddelen voor menselijk gebruik en cosmetische producten.

De herziene richtlijn zal door middel van een wijziging van de Omgevingswet en enkele andere wetten in Nederland worden geïmplementeerd. Daarnaast zullen op de Omgevingswet gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en de Omgevingsregeling worden gewijzigd.

Overeenkomstig vast kabinetsbeleid is er bij deze wetswijziging sprake van zuivere en meest lastenluwe wijze van implementeren van EU-wetgeving. Dit wil zeggen dat er geen andere regels zijn opgenomen dan al zijn opgenomen in nationale wet- en regelgeving en voor de implementatie noodzakelijk is. De herziene richtlijn geeft de lidstaten wel beleidsruimte. In die gevallen wordt bij de implementatie gekozen voor een implementatiewijze die de minste regeldruk en bestuurlijke lasten oplegt voor de door deze wetgeving geraakte bedrijven respectievelijk overheden.

De herziene richtlijn is alleen van toepassing op Europees Nederland en heeft geen gevolgen voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Omdat op het moment van omzetting van de herziene richtlijn in nationaal recht alleen wordt geïmplementeerd wat strikt noodzakelijk is, wordt de regelgeving voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba niet gewijzigd.[1][2]

In de bijlage bij deze toelichting is een transponeringstabel opgenomen waaruit blijkt hoe de afzonderlijke bepalingen van de herziene richtlijn in de Nederlandse wetgeving zijn of zullen worden geïmplementeerd. Verder uitgewerkte transponeringstabellen zullen worden opgenomen bij de lagere regelgeving.

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven wat de richtlijnen inzake stedelijk afvalwater regelen. Hierbij worden alle onderwerpen die zijn geregeld in de richtlijnen

[1] Zie ook Kamerstukken II 2024/25, 36600 IV, nr. 70.

[2] In het Natuur- en Milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020–2030 zijn de hoofdlijnen opgenomen van het milieubeleid van het Rijk voor Caribisch Nederland. Dat moet door de eilandsraden in acht worden genomen bij het vaststellen van het eigen milieuprogramma. Dit omvat onder andere het rijksbeleid voor het afvalwaterbeheer (inzameling, transport, zuivering en verwijdering) waarvoor de eilanden een wettelijke zorgplicht hebben. Als onderdeel van het plan en het programma en de bijbehorende uitvoeringsagenda's zijn tussen het Rijk en de openbare lichamen afspraken gemaakt over de verbetering van afvalwaterinzameling en -zuivering. Er zijn meerjarige project- en subsidieafspraken gemaakt voor onder meer de exploitatie, uitbreiding en optimalisatie van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Bonaire.

genoemd. Een beperkt deel dat in de herziene richtlijn is geregeld, vereist een wijziging op wetsniveau. Dat is dit wetsvoorstel. Er wordt voorgesteld om de herziene richtlijn verder te implementeren in algemene maatregelen van bestuur en ministeriele regelingen. In hoofdstuk 3 van deze toelichting wordt ingegaan op de hoofdlijnen van het wetsvoorstel. Daarbij wordt ook de Nederlandse situatie beschreven en de keuzes die worden gemaakt, voor zover nodig voor dit wetsvoorstel. Verder wordt voor dit wetsvoorstel ingegaan op de verhouding met hoger recht (hoofdstuk 4), de verhouding met nationaal recht (hoofdstuk 5), gevolgen (hoofdstuk 6), toezicht en handhaving (hoofdstuk 7), financiële gevolgen (hoofdstuk 8), advies en consultatie (hoofdstuk 9) en overgangsrecht en inwerkingtreding (hoofdstuk 10).

2. EU-wetgeving met en in relatie tot stedelijk afvalwater en achtergronden daarbij

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op richtlijn 91/271/EEG en de herziene richtlijn. Eerst zal kort worden beschreven wat het doel van richtlijn 91/271/EEG was en de aanleiding voor de herziening. Daarna wordt ingegaan op de belangrijkste onderwerpen die deze richtlijnen regelen. Per onderwerp zal onderscheid worden gemaakt tussen wat in richtlijn 91/271/EEG was geregeld en wat in de herziene richtlijn voor dit onderwerp is geregeld.

2.1. Doel richtlijn 91/271/EEG en herziene richtlijn

2.1.1 Doel richtlijn 91/271/EEG en aanleiding voor de herziening van richtlijn 91/271/EEG

Richtlijn 91/271/EEG heeft het rechtskader vastgesteld voor het opvangen, behandelen en lozen van stedelijk afvalwater en het lozen van biologisch afbreekbaar afvalwater van bepaalde bedrijfstakken. Het heeft tot doel het milieu te beschermen tegen de nadelige gevolgen van ontoereikend behandelde lozingen van stedelijk afvalwater.

De Europese Commissie heeft in 2019 een evaluatie uitgevoerd van richtlijn 91/271/EEG in het kader van het programma voor gezonde en resultaatgerichte regelgeving; een Refit-evaluatie.[3] Volgens deze evaluatie heeft de uitvoering van deze richtlijn geleid tot een aanzienlijke vermindering van de lozing van verontreinigende stoffen. De positieve effecten op de kwaliteit van meren, rivieren en zeeën in de Europese Unie zijn zichtbaar en tastbaar. Uit die evaluatie bleek dat het nodig was sommige bepalingen van richtlijn 91/271/EEG bij te werken. Er werden drie belangrijke bronnen van verontreiniging door stedelijk afvalwater geïdentificeerd. Deze bronnen werden niet volledig onder richtlijn 91/271/EEG aangepakt. Het gaat om 1) overstortingen en verontreinigde lozingen van stedelijk afstromend hemelwater, 2) potentieel slecht functionerende individuele systemen voor de opvang en zuivering van stedelijk afvalwater en 3) kleine agglomeraties. Die drie verontreinigingsbronnen zorgen gezamenlijk voor een aanzienlijke belasting op de waterkwaliteit van de oppervlaktewaterlichamen in de Europese Unie. Grenswaarden voor de behandeling van bepaalde verontreinigende stoffen waren verouderd. Ook zijn er nieuwe verontreinigende stoffen bekend geworden die al bij zeer lage concentraties (microverontreinigingen) schadelijk kunnen zijn voor het milieu of de volksgezondheid.

Verder werd in het evaluatieverslag benadrukt dat de transparantie en de governance van de werkzaamheden in verband met stedelijk afvalwater verbetering behoeven. Er

[3] Werkdocument van de diensten van de Commissie SWD(2019) 700, "Evaluation of the Council Directive 91/271/EEC of 21 May 1991, concerning urban waste-water treatment".

werd aandacht gevraagd voor het benutten van het potentieel van de sector voor de behandeling van stedelijk afvalwater voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie. Op die manier zouden concrete stappen kunnen worden gezet op weg naar energieneutraliteit alsmede klimaatneutraliteit. Ook kan volgens het evaluatieverslag de sector meer circulair worden gemaakt. Verder werd in de evaluatie aangegeven dat het bewaken van gezondheidsparameters, zoals het SARS-CoV-2-virus en varianten daarvan, in stedelijk afvalwater moet worden geharmoniseerd. Deze harmonisatie ondersteunt maatregelen op het gebied van de volksgezondheid.
In een rapport van de Europese Rekenkamer[4] werd benadrukt dat het beginsel "de vervuiler betaalt" onvoldoende werd toegepast onder richtlijn 91/271/EEG. Verder zouden de methoden voor controle en verslaglegging met behulp van verdere digitalisering aanzienlijk kunnen worden verbeterd. De herziening van richtlijn 91/271/EEG is een van de resultaten van het EU actieplan om de verontreiniging van lucht, water en bodem tot nul terug te brengen.[5]

2.1.2. Herziene richtlijn

Dit heeft ertoe geleid dat de herziene richtlijn is vastgesteld. De herziene richtlijn heeft als doel het vaststellen van regels voor de opvang, behandeling en lozing van stedelijk afvalwater om het milieu en de gezondheid van de mens te beschermen, in overeenstemming met de "één gezondheid"-benadering[6]. Verder heeft de herziene richtlijn als doel de broeikasgasemissies als gevolg van de werkzaamheden bij het opvangen en de behandeling van stedelijk afvalwater geleidelijk tot duurzame niveaus te verminderen, de energiebalans van de werkzaamheden bij het opvangen en de behandeling van stedelijk afvalwater te verbeteren, en bij te dragen aan de transitie naar een circulaire economie.

In de herziene richtlijn zijn de eisen voor zuivering en lozingen van stedelijk afvalwater ten opzichte van richtlijn 91/271/EEG aangescherpt en andere onderdelen aangevuld. Zo geldt voor grotere groep agglomeraties dan voorheen een verplichting tot het hebben van een opvangsysteem. Daarnaast zijn in de herziene richtlijn nieuwe onderwerpen opgenomen. Het gaat dan om de quartaire behandeling van stedelijk afvalwater om microverontreinigingen te verwijderen, de toegang tot sanitaire voorzieningen voor iedereen, de transparantie in verband met de sector voor stedelijk afvalwater, het bewaken van voor de volksgezondheid relevante parameters in stedelijk afvalwater en de verdere toepassing van het beginsel "de vervuiler betaalt" door het introduceren van een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid in verband met de quartaire behandeling van stedelijk afvalwater.

2.2. Onderwerpen van de richtlijnen voor stedelijk afvalwater

In de herziene richtlijn stedelijk afvalwater komen de volgende onderwerpen aan de orde:

a. Regels voor de opvang van stedelijk afvalwater;
b. Regels voor behandeling van stedelijk afvalwater;
c. Regels voor lozingen van stedelijk afvalwater;
d. Regels voor toegang tot sanitaire voorzieningen voor iedereen;

[4] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_12/SR_polluter_pays_principle_NL.pdf
[5] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0400
[6] One Health is een samenwerkingsgerichte, multisectorale en transdisciplinaire aanpak – actief op lokaal tot mondiaal niveau – die is ontworpen om de gezondheidsresultaten te optimaliseren door de onderlinge verbondenheid tussen mens, dier, plant en hun gedeelde omgeving te erkennen. De focus ligt op het aanpakken van complexe bedreigingen zoals zoönotische ziekten, antimicrobiële resistentie en de aantasting van ecosystemen.

e. Energieneutraliteit en circulaire economie;
f. Bewaken volksgezondheidsparameters in stedelijk afvalwater;
g. Voorlichting aan het publiek, monitoring en gegevensverzameling;
h. Toepassen beginsel vervuiler betaalt (UPV);
i. Overige onderwerpen van de richtlijnen.

2.3 Regels voor de opvang van stedelijk afvalwater

2.3.1 Opvangsystemen

Richtlijn 91/271/EEG

Op grond van richtlijn 91/271/EEG zijn de lidstaten verplicht agglomeraties van 2.000 inwonerequivalenten (hierna: i.e.) en meer van opvangsystemen voor stedelijk afvalwater (in Nederland openbare vuilwaterriolen genoemd) te voorzien (artikel 3 van die richtlijn). Onder stedelijk afvalwater wordt verstaan huishoudelijk afvalwater of het mengsel van huishoudelijk afvalwater en industrieel afvalwater en/of afvloeiend hemelwater. Onder inwonerequivalenten wordt in richtlijn 91/271/EEG de biologisch afbreekbare organische belasting met een biochemisch zuurstofverbruik gedurende vijf dagen (BZV5) van 60 g zuurstof per dag verstaan. Dit gaat om de hoeveelheid vervuiling in het afvalwater dat een persoon gemiddeld per dag produceert en gedurende vijf dagen gemeten wordt.

Herziene richtlijn

Nieuw in de herziene richtlijn is de verplichting dat alle bronnen van huishoudelijk afvalwater in agglomeraties van 2.000 i.e. of meer zijn aangesloten op een opvangsysteem. Onder huishoudelijk afvalwater wordt verstaan: afvalwater van woongebieden, diensten en instituten, dat overwegend afkomstig is van de menselijke stofwisseling of van huishoudelijke werkzaamheden, of van beide. Ten opzichte van richtlijn 91/271/EEG kan afvalwater van instituties dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling van huishoudelijke werkzaamheden ook onder het begrip huishoudelijk afvalwater vallen. Met deze bronnen wordt naast woningen ook gedoeld op huishoudelijk afvalwater vanuit kantoorgebouwen, scholen, winkels, enzovoort (bijvoorbeeld water vanuit toilet of keuken binnen deze panden). In de herziene richtlijn is het begrip industrieel afvalwater vervangen door niet-huishoudelijk afvalwater. Onder niet-huishoudelijk afvalwater wordt verstaan: afvalwater dat wordt geloosd vanaf gebouwen en terreinen die voor handels-, industriële en economische activiteiten, worden gebruikt, waaronder industrieel afvalwater. Ook is de term afvloeiend hemelwater vervangen door de term stedelijk afstromend hemelwater. Dit is neerslag dat in gemengde of gescheiden riolen wordt opgevangen.

Daarnaast is in de herziene richtlijn de verplichting van een opvangsysteem uitgebreid naar de kleinere agglomeraties tussen 1.000 en 2.000 i.e. vanaf 31 december 2035. Deze termijn kan worden verlengd indien op 1 januari 2025 de helft of een kwart van deze agglomeraties niet zijn voorzien van opvangsystemen. De agglomeraties van (2.000 i.e. of minder en vanaf 31 december 2035 van 1.000 i.e. of minder) vallen niet zonder meer onder de verplichtingen van de herziene richtlijn met betrekking tot het hebben van opvangsystemen en aansluiting daarop van alle bronnen van huishoudelijk afvalwater.

Nieuw is ook dat de herziene richtlijn ertoe verplicht om uiterlijk op 31 december 2027 een risicobeoordeling te verrichten. Deze beoordeling ziet op de risico's voor het milieu

en de gezondheid van de mens die lozingen van stedelijk afvalwater veroorzaken (artikel 18 van de herziene richtlijn). Bij deze risicobeoordeling moet rekening worden gehouden met seizoenschommelingen en extreme gebeurtenissen. Daarbij moet minstens worden gekeken naar de risico's die verband houden met het bereiken van de doelstellingen van de Europese (drink)waterrichtlijnen, zoals onder andere de drinkwaterrichtlijn[7], zwemwaterrichtlijn[8] en de kaderrichtlijn water.[9] Als er bij deze beoordeling bepaalde risico's voor onder andere het bereiken van deze doelstellingen gevonden worden, dan geldt een nieuwe verplichting om maatregelen te nemen om deze risico's aan te pakken. Een van die maatregelen kan zijn om agglomeraties met minder dan 1.000 i.e. ook van opvangsystemen te voorzien (artikel 18, tweede lid, van de herziene richtlijn).

2.3.2 Individuele systemen

Richtlijn 91/271/EEG

In sommige gevallen is de aanleg van opvangsystemen niet gerechtvaardigd. Het aanleggen van opvangsystemen kan vanuit milieuoogpunt geen voordeel opleveren of buitensporig duur zijn. Dan moet op grond van richtlijn 91/271/EEG gebruik worden gemaakt van afzonderlijke of andere passende systemen in agglomeraties van 2.000 i.e. of meer. Met die andere systemen moet eenzelfde graad van milieubescherming worden bereikt.

Herziene richtlijn

De herziene richtlijn voorziet, evenals richtlijn 91/271/EEG, in de mogelijkheid om af te wijken van de verplichting tot de aanleg van en aansluiting op opvangsystemen door het toepassen van individuele systemen (artikel 4, eerste lid, van de herziene richtlijn). De herziene richtlijn maakt deze afwijking naast de redenen in richtlijn 91/271/EEG ook mogelijk indien de aanleg of de aansluiting technisch niet haalbaar is. In de herziene richtlijn is de mogelijkheid om individuele systemen toe te passen meer als een uitzondering geformuleerd dan in richtlijn 91/271/EEG. De lidstaten mogen slechts afwijken van de verplichting tot aanleg van opvangsystemen indien een van bovengenoemde redenen zich voordoet. Daarbij is aansluiting gezocht bij de regeling voor het aanleggen van opvangsystemen in de herziene richtlijn voor kleinere agglomeraties. Het gebruik van individuele systemen voor de opvang, de opslag en, indien dit zich voordoet, behandeling van stedelijk afvalwater is verplicht in agglomeraties met 1.000 i.e. of meer indien geen aanleg van opvangsystemen of aansluiting daarop gerechtvaardigd is omdat het technisch niet haalbaar of buitensporige kostbaar is of geen voordeel zou opleveren voor het milieu of de gezondheid van de mens.

Om de zuiveringskwaliteit van deze individuele systemen op een gewenst niveau te houden zijn er in de herziene richtlijn meer inhoudelijke voorwaarden gesteld voor deze systemen. Individuele systemen worden zo ontworpen, geëxploiteerd en onderhouden dat hetzelfde niveau van bescherming van milieu en de gezondheid van de mens wordt bereikt als bij de secundaire en tertiaire behandelingen van stedelijk afvalwater. Voor deze systemen is dit een verzwaring ten opzichte van richtlijn 91/271/EEG.

[7] Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water.
[8] Richtlijn 2006/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 februari 2006 betreffende het beheer van de zwemwaterkwaliteit en tot intrekking van Richtlijn 76/160/EEG.
[9] Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

Verder is in de herziene richtlijn opgenomen dat de Europese Commissie uitvoeringshandelingen kan vaststellen met minimumvereisten voor het ontwerp, exploitatie en het onderhoud van deze systemen. In de praktijk zal dit betekenen dat een deel van de bestaande individuele systemen binnen agglomeraties met 1.000 i.e. of meer niet meer aan de eisen voldoet of niet meer aan de eisen kan gaan voldoen. Hiervoor is in de herziene richtlijn overgangsrecht opgenomen. Individuele systemen die zijn aangelegd voor 1 januari 2025 hoeven niet aan de strengere eisen te voldoen (artikel 4, vierde lid, van de herziene richtlijn). Systemen die na die datum zijn aangelegd, moeten wel aan deze strengere eisen voldoen.

De herziene richtlijn verplicht ertoe dat de individuele systemen in agglomeraties boven 1.000 i.e. worden geregistreerd, zodat hiervan een overzicht is. Er is een nieuwe verplichting opgenomen dat deze systemen ook regelmatige inspecties of andere vormen van regelmatige controle of nazicht van die systemen ondergaan. In de herziene richtlijn is bepaald dat een lidstaat voor het gebruik van individuele systemen in bepaalde gevallen een rechtvaardiging moet geven aan de Europese Commissie. Dat is het geval indien individuele systemen worden gebruikt om op nationaal niveau meer dan 2% van de vracht van stedelijk afvalwater afkomstig van agglomeraties met 2.000 i.e. of meer op te vangen en/of te behandelen.

2.3.3 Eisen aan de bouw van opvangsystemen

Aan de bouw van opvangsystemen zijn in bijlage I van richtlijn 91/271/EEG eisen gesteld. Zo volgt dat opvangsystemen worden ontworpen, gebouwd en onderhouden overeenkomstig de beste technische kennis die geen overmatig hoge kosten veroorzaakt, met name ten aanzien van:

a. volume en eigenschappen van het stedelijk afvalwater;
b. voorkoming van lekkages, en;
c. beperking van verontreiniging van de ontvangende wateren door overstorten van hemelwater.

In de herziene richtlijn zijn extra eisen gesteld aan opvangsystemen. Om lekkages te voorkomen is toegevoegd dat er rekening gehouden moet worden met de voorkoming van infiltratie en verkeerd aangesloten instroming in de opvangsystemen.

2.3.4 Geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater

Nieuw in de herziene richtlijn is de verplichting tot het vaststellen van een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater. Deze verplichting geldt voor de afwateringsgebieden van agglomeraties van 100.000 i.e en meer (artikel 5, eerste lid, van de herziene richtlijn). Deze plannen moeten uiterlijk 31 december 2033 gereed zijn.

De herziene richtlijn verplicht er verder toe om uiterlijk in juni 2028 een lijst op te stellen van de agglomeraties waarin zich grote of risicovolle overstorten bevinden en of de overstortingen het halen van de doelen van de kaderrichtlijn water en andere richtlijnen beletten (artikel 5, tweede lid, van de herziene richtlijn). Onder een overstorting wordt in de herziene richtlijn verstaan: de lozing van onbehandeld stedelijk afvalwater in ontvangende wateren vanuit gemengde riolen als gevolg van onder andere neerslag. Met een overstort wordt bedoeld een technische constructie (bijvoorbeeld in de vorm van een pijp of noodventiel) in het openbaar vuilwaterriool die dient als beveiliging voor een eventuele overdruk die kan ontstaan bij bijvoorbeeld een heftige regenbui bij gemengde riolen. Een overstorting is de gebeurtenis waarbij daadwerkelijk de overstort in werking treedt. Onder een gemengd riool wordt verstaan: een enkele leiding waarin

stedelijk afvalwater, met inbegrip van stedelijk afstromend hemelwater, wordt opgevangen en afgevoerd. Omdat een overstorting nadelige gevolgen kan hebben voor de waterkwaliteit is meer informatie en grip op deze overstorting gewenst en noodzakelijk. De herziene richtlijn bevat criteria die bepalen of een bepaalde overstorting een risico vormt. Ook moet worden gekeken naar agglomeraties waar verontreinigd stedelijk afstromend hemelwater bij gescheiden riolering, een risico kunnen geven voor de gezondheid van de mens of het naleven van milieudoelstellingen. De lijst met agglomeraties wordt zesjaarlijks geëvalueerd en geactualiseerd (artikel 5, tweede lid, van de herziene richtlijn).
De afwateringsgebieden van agglomeraties die op de lijst staan moeten uiterlijk 31 december 2039 eveneens over een geïntegreerd beheerplan beschikken (artikel 5, derde lid, van de herziene richtlijn).

In de herziene richtlijn is nieuw opgenomen dat er een risicobeoordeling zal moeten worden uitgevoerd om te bepalen of lozingen van stedelijk afvalwater risico's voor mens en milieu veroorzaken, waarbij gekeken moet worden naar risico's voor drinkwaterwinning, zwemwater, aquacultuur en voor doelen vanuit de bestaande kaderrichtlijn water en kaderrichtlijn mariene strategie[10]. Indien op grond van de nieuwe risicobeoordeling (artikel 18 van de herziene richtlijn) blijkt dat er risico's zijn, dienen lidstaten passende maatregelen te treffen. Een van die maatregelen die kan worden vastgesteld is om ook geïntegreerde beheerplannen vast te stellen voor agglomeraties met minder dan 10.000 i.e.

In de herziene richtlijn zijn in artikel 5 en bijlage V eisen aan de inhoud van het geïntegreerd beheerplan gesteld. Daarnaast kan de Europese Commissie een uitvoeringshandeling opstellen voor nadere eisen voor de methode voor het opstellen van het geïntegreerd beheerplan. Ook kan de Europese Commissie in een uitvoeringshandeling de vorm bepalen waarin geïntegreerde beheerplannen moeten worden verstrekt aan de Europese Commissie, wanneer daar om wordt verzocht. Ieder geïntegreerd beheerplan dient ten minste om de zes jaar te worden geëvalueerd en zo nodig bijgewerkt.

2.4 Regels over de behandeling van stedelijk afvalwater

In de richtlijnen voor stedelijk afvalwater is geregeld dat stedelijk afvalwater wordt behandeld in rioolwaterzuiveringsinstallaties (verder: rwzi) voordat het wordt geloosd op ontvangende wateren. De herziene richtlijn stelt (aanvullende) eisen aan het effluent[11] vanuit de rwzi's voor organisch materiaal, nutriënten en microverontreinigingen.

2.4.1 Secundaire behandeling

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG is geregeld dat voordat stedelijk afvalwater wordt geloosd dit afvalwater behandelingen moet ondergaan om de verontreinigingen in het stedelijk afvalwater te verminderen (artikelen 4 en 6 tot en met 8 van die richtlijn). De richtlijn verplicht tot het toepassen van een secundaire behandeling voor lozingen vanaf 10.000 i.e. vanaf 31 december 2005 en voor 2.000 i.e die lozen op zoet water en estuaria op

[10] Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Kaderrichtlijn mariene strategie).
[11] Effluent is gezuiverd afvalwater dat een rwzi of industrie verlaat en wordt geloosd in oppervlaktewater. Hoewel gezuiverd, kan effluent nog restvervuiling, nutriënten of microverontreinigingen bevatten.

dezelfde datum (artikel 4 van richtlijn 91/271/EEG). Met de secundaire behandeling wordt het organische materiaal door bacteriën en andere micro-organismen afgebroken en wordt de hoeveelheid zwevende stof van het afvalwater verminderd. Voor de bepaling hiervan werd gebruik gemaakt van het biologisch en chemisch zuurstofverbruik en de totale hoeveelheid gesuspendeerde stoffen. Lidstaten konden ook minder kwetsbare gebieden aanwijzen waarin lozingen van stedelijk afvalwater aan een minder strenge behandeling hoefden te worden onderworpen, zie nader bijlage II van de richtlijn. Nederland heeft destijds geen gebruik gemaakt van het aanwijzen van dergelijke gebieden.

Herziene richtlijn

Net zoals richtlijn 91/271/EEG is in de herziene richtlijn opgenomen dat stedelijk afvalwater vanuit agglomeraties met 2.000 i.e. of meer een secundaire behandeling moet ondergaan voordat het wordt geloosd in oppervlaktewateren (artikel 6 van de herziene richtlijn). Voor agglomeraties van 2.000 i.e. of meer maar minder dan 10.000 i.e. die lozen in kustwateren als omschreven in de kaderrichtlijn water en die op 1 januari 2025 een passende behandeling toepassen overeenkomstig artikel 7 van richtlijn 91/271/EEG, geldt de verplichting voor een secundaire behandeling pas vanaf 1 januari 2038. Daarnaast is in de herziene richtlijn ook een verruimde termijn opgenomen voor agglomeraties die op 1 januari 2025 stedelijk afvalwater lozen in minder kwetsbare gebieden zoals aangewezen vanuit richtlijn 91/271/EEG.

Nieuw is de verplichting om uiterlijk 31 december 2035 een secundaire behandeling toe te passen op lozingen vanuit rwzi's die stedelijk afvalwater vanuit agglomeraties met 1.000 i.e. of meer maar minder dan 2.000 i.e. behandelen. De termijn om aan deze verplichting te voldoen kan door de lidstaten met acht of tien jaar worden verlengd indien minder dan de helft of een kwart van de rwzi's pas secundaire behandelingen toepassen.

De lozingen moeten voldoen aan de eisen in bijlage I, deel B en deel C, tabellen 1 en 4, van de herziene richtlijn. Daarbij is bij de secundaire behandeling nieuw als mogelijkheid opgenomen dat in plaats van de parameter chemisch zuurstofverbruik te meten ook kan worden gekozen om totaal organische koolstof te meten.

2.4.2 Tertiaire behandeling

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG zijn eisen opgenomen voor de tertiaire behandeling in kwetsbare gebieden, waarmee stikstof en fosfor verwijderd worden uit het stedelijk afvalwater (artikel 5 van richtlijn 91/271/EEG). In richtlijn 91/271/EEG bestond de mogelijkheid om losse eutrofiëringsgevoelige gebieden aan te wijzen die gevoelig zijn voor eutrofiering of het gehele grondgebied aan te wijzen als eutrofiëringsgevoelig gebied. Als het gehele grondgebied van een lidstaat wordt aangewezen hoeven geen losse voor eutrofiëring gevoelige gebieden meer te worden aangewezen. Nederland heeft ervoor gekozen het hele grondgebied aan te wijzen als kwetsbaar gebied voor nutriënten (in de herziene richtlijn als eutrofiëringsgevoelig gebied gedefinieerd). Op grond daarvan moest bij rwzi's groter dan 10.000 i.e. een tertiaire behandeling worden gebouwd voor 31 december 1998 voordat mocht worden geloosd. Hierbij bestond de mogelijkheid om als alternatief de eisen voor individuele rwzi's niet toe te passen voor een installatie indien werd aangetoond dat minimaal 75% van totaal stikstof en totaal fosfor van de totale vracht gemiddeld voor alle rwzi's in dat gebied wordt verwijderd. Lozingen van deze

stedelijke waterzuiveringsinstallaties voldoen aan de toepasselijke eisen van bijlage I, deel B, van richtlijn 91/271/EEG. Ook lozingen van rwzi's die in de relevante afwateringsgebieden van kwetsbare gebieden gelegen zijn, moeten voldoen aan deze eisen. Voor lozingen vanuit deze rwzi's geldt een of beide doelstellingen voor totaal fosfor of totaal stikstof afhankelijk van de lokale situatie. Dat is dus een keuze voor een lidstaat. Nederland heeft ervoor gekozen beide doelstellingen te hanteren voor de rwzi's.

Herziene richtlijn

In de herziene richtlijn is voor de tertiaire behandeling onderscheid gemaakt in de grootte van de stedelijke rwzi's. Nieuw in de herziene richtlijn is dat tertiaire behandeling verplicht is voor rwzi's die een vracht van 150.000 i.e. of meer behandelen ongeacht of wordt geloosd vanuit die installatie in een eutrofiëringsgevoelig gebied of niet. Ook nieuw is dat deze installaties moeten voldoen aan de aparte doelstellingen voor totaal stikstof én totaal fosfor. De lozingen voldoen aan de eisen in bijlage I, deel B en deel C, tabellen 2 en 4. Deze eisen zijn strenger geworden.

Voor rwzi's die stedelijk afvalwater lozen vanuit agglomeraties van 10.000 i.e. of meer is het toepassen van een tertiaire behandeling alleen verplicht indien deze installaties lozen in eutrofiëringsgevoelige gebieden. Als het gehele grondgebied wordt aangewezen hoeft geen lijst te worden opgesteld met voor eutrofiëringsgevoelig gebieden. Voor de kleinere rwzi's van 10.000 i.e. of meer geldt nog altijd dat een lidstaat kan kiezen of een of beide doelstellingen voor totaal stikstof en totaal fosfor gelden. De lozingen voldoen aan de eisen in bijlage I, deel B en deel C, tabellen 1, 2 en 4. Deze eisen zijn strenger geworden ten opzichte van richtlijn 91/271/EEG. Nieuw is dat de termijn om te voldoen aan de eisen door een lidstaat kan worden verlengd. Dat is mogelijk indien op 1 januari 2025 in ten minste 50% van de betrokken agglomeraties in een lidstaat geen tertiaire behandeling plaatsvindt overeenkomstig de eisen van richtlijn 91/271/EEG of op 1 januari 2025 niet aan de eisen van deel B en tabel 2 van bijlage I bij die richtlijn wordt voldaan.

De herziene richtlijn biedt net als richtlijn 91/271/EEG de ruimte voor de middeling van het reductiepercentage voor stikstof en fosfor binnen eutrofiëringsgevoelig gebied voor de rwzi's die stedelijk afvalwater ontvangen van agglomeraties van 10.000 i.e. of meer. In de herziene richtlijn is het te halen reductiepercentage over het eutrofiëringsgevoelige gebied wel verhoogd, waardoor een grotere mate van zuivering moet worden toegepast. Voor rwzi's die meer afvalwater dan 150.000 i.e. behandelen, kan geen gebruik meer worden gemaakt van de middeling van het reductiepercentage binnen een eutrofiëringsgevoelig gebied. Dit betekent dat deze rwzi's moeten worden aangepast voor 2039 om te voldoen aan de eisen van de herziene richtlijn.

Op grond van de herziene richtlijn is een langere termijn om te voldoen aan de eisen opgenomen voor in aanbouw zijnde rwzi's, die wat betreft hun tertiaire behandeling ingrijpend worden gerenoveerd of die na 31 december 2020 en vóór 1 januari 2025 in gebruik zijn genomen. Dit is ook een nieuwe bepaling.

2.4.3 Quartaire behandeling

Nieuw in de herziene richtlijn is de verplichting tot verwijderen van microverontreinigingen (zoals medicijn- en cosmeticaresten) met behulp van een quartaire behandeling. Hiermee kunnen medicijn- en cosmeticaresten beter worden verwijderd, maar ook microverontreinigingen uit andere bronnen. Medicijnresten komen met name via de urine en ontlasting van gebruikers in het stedelijk afvalwater terecht.

Naar verwachting zal de impact van bijvoorbeeld medicijnresten in het oppervlaktewater en grondwater toenemen door vergrijzing en toename van de bevolking en door klimaatverandering (drogere perioden). Cosmetica zoals tandpasta's en zonnebrandcrèmes komen door gebruik en afspoelen in het stedelijk afvalwater terecht. Dit geldt ook voor andere microverontreinigingen vanuit stedelijk afvalwater.

Een deel van de microverontreinigingen wordt nu al uit het afvalwater gehaald in de rwzi's in de secundaire en tertiaire behandeling. Een ander deel wordt niet afgebroken in de secundaire en tertiaire behandeling. De meeste rioolzuiveringsinstallaties kunnen de microverontreinigingen nog niet goed verwijderen uit het stedelijk afvalwater. Daardoor komen er te veel verontreinigingen in het oppervlaktewater terecht. Dit heeft consequenties voor drinkwaterzuivering, voor recreatief gebruik van oppervlaktewater (zwemmen) en voor de ecologie, zoals vissen. Vissen kunnen bijvoorbeeld onder invloed van hormoonverstorende stoffen in het water van geslacht veranderen of een ander gedrag gaan vertonen door psychofarmaca. Het beter zuiveren van het afvalwater is nodig voor een schoon en ecologisch gezond watersysteem en draagt daarmee bij aan het behalen van de doelstellingen op grond van de kaderrichtlijn water.

De verplichting tot toepassen van een quartaire zuivering is opgedeeld in twee groepen:
1. Voor rwzi's die een vracht van 150.000 i.e. of meer behandelen geldt in elk geval een verplichting tot het toepassen van een quartaire behandeling.
2. Voor rwzi's die stedelijk afvalwater lozen van agglomeraties van 10.000 i.e. of meer geldt de verplichting tot het toepassen van een quartaire behandeling alleen in bepaalde gevallen. Deze installaties moeten een quartaire behandeling toepassen als ze lozen in gebieden waar microverontreinigingen een risico voor mens of milieu opleveren. Hiervoor zal eerst een lijst met deze gebieden worden vastgesteld waar microverontreinigingen een risico vormen voor de gezondheid van de mens of het milieu. De Europese Commissie werkt nog aan een uitvoeringshandeling waarmee duiding wordt gegeven aan hoe bepaald moet worden in welke gebieden microverontreinigingen een risico zijn voor mens of milieu.

De lozingen vanuit rwzi's met een quartaire behandeling voldoen aan de eisen in bijlage I, deel B en deel C, tabellen 1, 3 en 4 van de herziene richtlijn. Deze eisen zijn nieuw ten opzichte van de richtlijn 91/271/EEG.

2.4.4 Aanvullende eisen en grenswaarden

Indien uit de risicobeoordeling op grond van de herziene richtlijn (artikel 18 van de herziene richtlijn) blijkt dat de lozingen vanuit rwzi's risico's vormen voor het milieu, de gezondheid van de mens en de doelstellingen in de Europese waterrichtlijnen, dienen lidstaten passende bronmaatregelen te treffen ter voorkoming en vermindering van de verontreiniging van stedelijk afvalwater aan de bron of indien nodig om de kwaliteit van het ontvangende waterlichaam te waarborgen. Dit betekent bijvoorbeeld dat er strengere eisen of grenswaarden moeten worden gesteld dan opgenomen in deel B en de tabellen in deel C van bijlage I. Ook kunnen als maatregelen worden vastgesteld dat lozingen door rwzi's afkomstig van agglomeraties kleiner dan de hiervoor genoemde agglomeraties secundaire, tertiaire of quartaire behandeling moeten ondergaan.

2.5 Regels over lozingen van stedelijk afvalwater

Daarnaast zijn in de richtlijnen eisen opgenomen over lozingen van stedelijk afvalwater.

2.5.1. Lozingen van industrieel of niet-huishoudelijk afvalwater

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG is opgenomen dat het lozen van industrieel afvalwater in opvangsystemen en stedelijke waterzuiveringsinstallaties wordt onderworpen aan vooraf vast te stellen voorschriften en/of te verstrekken bijzondere vergunningen. Deze voorschriften en vergunningen voldoen aan bijlage I, deel C, van die richtlijn. Uit Bijlage I, deel C, volgt dat industrieelafvalwater dat in opvangsystemen en stedelijke waterzuiveringsinstallaties terechtkomt een zodanige voorbehandeling moet hebben ondergaan als nodig is om:

a. de gezondheid te beschermen van het personeel dat werkzaam is bij de opvangsystemen en de rwzi's;
b. ervoor te zorgen dat de opvangsystemen, de waterzuiveringsinstallatie en de bijbehorende apparatuur niet worden beschadigd;
c. ervoor te zorgen dat de werking van de waterzuiveringsinstallatie en de zuivering van het slib niet worden gehinderd;
d. ervoor te zorgen dat lozingen uit de rwzi's geen nadelige invloed op het milieu hebben of verhinderen dat de ontvangende wateren aan andere communautaire richtlijnen voldoen; en
e. ervoor te zorgen dat slib op een uit milieuoogpunt verantwoorde wijze veilig kan worden afgevoerd.

Ook is opgenomen dat de voorschriften en bijzondere vergunningen met geregelde tussenpozen opnieuw moeten worden bezien en zo nodig aangepast.

Herziene richtlijn

In de herziene richtlijn is voor de vergunningverlening en vooraf vastgestelde regelingen voor lozingen van niet-huishoudelijk afvalwater een duidelijkere koppeling gelegd met de doelstellingen van de Europese waterrichtlijnen en de drinkwaterrichtlijn. Daarnaast is de verhouding verduidelijkt met de richtlijn industriële emissies. De eisen aan de voorschriften en de vergunningen zijn van bijlage I, deel C, verplaatst naar artikel 14, tweede lid, van de herziene richtlijn.

Nieuw is de verplichting voor bevoegde autoriteiten voor de indirecte lozingen om de exploitanten van opvangsystemen en rwzi's te consulteren en informeren voordat de vergunning wordt verleend. Ook bij vooraf vastgestelde regelingen is een dergelijke raadpleging verplicht.

Op grond van de herziene richtlijn worden maatregelen genomen, waaronder het intrekken van vergunningen of het evalueren van vooraf vastgestelde regelingen, om de bronnen van de verontreiniging in niet-huishoudelijk afvalwater, vast te stellen, te voorkomen en zo veel mogelijk te verminderen, indien zich bepaalde situaties voordoen. Deze situaties zien onder andere op aangetroffen verontreinigingen bij de inlaat van de rwzi's en indien ontvangende wateren worden gebruikt als bronnen voor drinkwater en wanneer het zuiveringsslib en het stedelijk afvalwater worden hergebruikt.

Verder is in de herziene richtlijn een termijn verbonden van tien jaar voor het bezien van de specifieke vergunningen en waar nodig ook het herzien van deze vergunningen.

2.5.2 Lozingen van stedelijk afvalwater vanuit rwzi's

Richtlijn 91/271/EEG

Op grond van richtlijn 91/271/EEG moeten lozingen van stedelijk afvalwater door rwzi's aan voorafgaande voorschriften en/of bijzondere vergunningen worden onderworpen. In voorafgaande voorschriften en/of bijzondere vergunningen worden voor lozingen van stedelijke waterzuiveringsinstallaties in bepaalde agglomeraties de nodige voorwaarden gesteld voor het naleven van de toepasselijke eisen van bijlage I, deel B.
Voor deze lozingen geldt op grond van bijlage I, deel B, van richtlijn 91/271/EEG dat waterzuiveringsinstallaties zodanig worden ontworpen of aangepast dat monsters kunnen worden genomen van het inkomende afvalwater en van het behandelde effluent voordat dit in de ontvangende oppervlaktewateren wordt geloosd. Verder dienen lozingen van stedelijke waterzuiveringsinstallaties te voldoen aan de eisen in Tabel 1 van deel D van bijlage I van die richtlijn. Daarnaast dienen lozingen van stedelijke waterzuiveringsinstallaties in kwetsbare gebieden, die gevoelig zijn voor eutrofiëring, te voldoen aan de eisen van Tabel 2 van deel D van bijlage I van de richtlijn. Indien nodig, moeten strengere eisen dan aangegeven in de tabellen 1 en/of 2 van de richtlijn worden toegepast om ervoor te zorgen dat de ontvangende oppervlaktewateren voldoen aan alle andere toepasselijke (water)richtlijnen. Ten slotte moeten de plaatsen voor de lozing van stedelijk afvalwater, voor zover mogelijk, zodanig worden gekozen dat het effect op de ontvangende oppervlaktewateren zo gering mogelijk is.

De voorschriften en/of vergunningen worden met geregelde tussenpozen opnieuw bezien en zo nodig aangepast.

Herziene richtlijn

In de herziene richtlijn is geregeld dat lozingen van stedelijk afvalwater vanuit rwzi's van 1.000 i.e. of meer worden onderworpen aan vooraf vastgestelde regelingen of specifieke vergunningen of beide. Het aantal i.e. voor de rwzi's is daarmee in vergelijking met richtlijn 91/271/EEG naar beneden bijgesteld. Bij de lozingen wordt aan de eisen van deel B van bijlage I van de herziene richtlijn voldaan (artikel 15, tweede lid, van de herziene richtlijn). Hierin zijn nieuwe eisen opgenomen voor lozingen na quartaire behandeling en als gebruik wordt gemaakt van biomedia. Biomedia zijn dragers, doorgaans vervaardigd uit kunststof, die worden gebruikt voor het kweken van de bacteriën die nodig zijn voor de behandeling van stedelijk afvalwater.

Er is in de herziene richtlijn een termijn van tien jaar verbonden aan het bezien van deze vergunningen en het evalueren van regelingen en waar nodig aan te passen. In de gevallen waarin de kenmerken van binnenkomend stedelijk afvalwater of de lozingen van de rwzi voor stedelijk afvalwater of het ontvangende waterlichaam aanzienlijk veranderen, worden de bepalingen van de specifieke vergunningen zo nodig bijgewerkt om ervoor te zorgen dat nog steeds aan de eisen van deel B van bijlage I wordt voldaan (artikel 15, derde lid, van de herziene richtlijn).

Een nieuwe bepaling is opgenomen voor toegenomen vracht van huishoudelijk afvalwater en de verhouding met de kaderrichtlijn water. De lidstaten moeten om aan de verplichtingen op grond van de herziene richtlijn te voldoen hun infrastructuur voor het opvangen en behandelen van stedelijk afvalwater aanpassen aan de omvang van hun bevolking. Dat kan ook zijn de aanleg van nieuwe infrastructuur. Dat kan leiden tot een toename van de vracht van huishoudelijk afvalwater. Het mogelijke effect van lozingen op waterlichamen als gevolg van de bouw en aanpassing van dergelijke infrastructuur mag niet worden beschouwd als een inbreuk op hun verplichtingen krachtens de kaderrichtlijn water In de herziene richtlijn is daarom een bepaling opgenomen dat bij het nemen van maatregelen om de toegenomen vracht op te vangen wordt aangenomen

dat de lidstaten voldoen aan de milieudoelstellingen van artikel 4 van de kaderrichtlijn water indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Dit wordt verantwoord in de stroomgebiedsbeheerplannen op grond van de kaderrichtlijn water.

2.5.3. Lozingen vanuit bepaalde bedrijfstakken

Richtlijn 91/271/EEG

Op grond van richtlijn 91/271/EEG moeten lozingen van biologisch afbreekbaar industrieel afvalwater van in Bijlage III genoemde bedrijfstakken/ economische handelingen, dat niet via stedelijke waterzuiveringsinstallaties in ontvangende wateren wordt geloosd, voldoen aan vooraf vastgestelde voorschriften of bijzondere vergunningen (artikel 13). Het gaat hier nadrukkelijk over de volgende industrieën/ economische handelingen, te weten: zuivelindustrie, vervaardiging van producten op basis van groenten en fruit, de bereiding en botteling van frisdranken, de verwerking van aardappelen, de vleesindustrie, brouwerijen en de bereiding van alcohol en alcoholhoudende dranken, de vervaardiging van diervoeder uit plantaardige producten, de vervaardiging van gelatine en lijm op basis van huiden en beenderen, mouterijen en de visverwerkingsindustrie. Afvalwater vanuit deze industrieën of economische handelingen dienen uiterlijk voor 31 december 2000 voor de lozing te voldoen aan de voorwaarden die door de bevoegde autoriteit in voorafgaande voorschriften of vergunningen zijn vastgesteld, indien het lozingen betreffen van installaties die ten minste 4.000 i.e. vertegenwoordigen. Lidstaten moesten uiterlijk 31 december 1993 bij de aard van de betrokken bedrijfstak passende eisen hebben vastgesteld voor de lozing van dergelijk afvalwater.

Herziene richtlijn

In de herziene richtlijn zijn, net zoals in richtlijn 91/271/EEG, regels gesteld aan directe lozingen vanuit een aantal bedrijfstakken, zoals de levensmiddelenindustrie (zie bijlage 4 en artikel 16 van de herziene richtlijn). Deze eisen zijn van toepassing op lozingen van afvalwater van deze bedrijfstakken die een vracht van 4.000 i.e. of meer behandelen en geen activiteiten uitoefenen zoals benoemd in de richtlijn industriële emissies en het afvalwater niet via een rwzi wordt geleid (directe lozing). Nieuw is dat de eisen die aan deze lozingen worden gesteld ten minste hetzelfde niveau van milieubescherming moeten waarborgen als de eisen van deel B van bijlage I. Die eisen zorgen ervoor dat directe lozingen van bepaalde bedrijfstakken worden onderworpen aan secundaire, tertiaire en quartaire behandeling waar dit nodig is voor de bescherming van het milieu en de gezondheid van de mens, en dat bij de laatste analyse aan de parameters voor behandeld afvalwater wordt voldaan of hetzelfde niveau van milieubescherming wordt verzekerd. De eisen zijn daarmee voor deze bedrijfstakken aangescherpt omdat nu ook zo nodig een quartaire behandeling moet worden toegepast. Ook is de verhouding met de richtlijn industriële emissies verduidelijkt in de herziene richtlijn.

2.5.4 Aanvullende maatregelen

In de herziene richtlijn is, zoals al eerder is opgemerkt, nieuw opgenomen dat er een risico beoordeling zal moeten worden uitgevoerd om te bepalen of lozingen van stedelijk afvalwater risico's voor mens en milieu veroorzaken, waarbij ministens gekeken moet worden naar risico's voor het bereiken van de doelstellingen van drinkwaterwinning, zwemwater, aquacultuur en voor doelen vanuit de bestaande kaderrichtlijn water en kaderrichtlijn mariene strategie (artikel 18 van de herziene richtlijn). Als blijkt dat er risico's zijn, dienen lidstaten passende maatregelen te treffen. Daarbij wordt dan

gekeken naar aanvullende maatregelen ter voorkoming en vermindering van de verontreiniging van stedelijk afvalwater aan de bron, indien nodig om de kwaliteit van het ontvangende waterlichaam te waarborgen, in aanvulling op de in artikel 14, derde lid, bedoelde maatregelen. Dit kan bijvoorbeeld ook betekenen dat ook op kleinere rwzi's een derde of vierde trap moet worden aangelegd.

2.5.5 Lozingen uit het buitenland

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG is geregeld dat lidstaten die nadelig worden beïnvloed door lozingen van stedelijk afvalwater uit andere lidstaten, hier overleg met de betreffende lidstaten, eventueel samen met de Europese Commissie, over kunnen aangaan en om maatregelen kunnen verzoeken om de belasting vanuit deze lozingen te verminderen (artikel 9 van die richtlijn).

Herziene richtlijn

In de herziene richtlijn is in artikel 12 de samenwerking tussen de lidstaten en met de Europese Commissie minder vrij gelaten dan in de oude richtlijn en krijgt de Europese Commissie een belangrijkere rol. Lidstaten moeten elkaar informeren over lozingen en samenwerken de lozing op te sporen en maatregelen te nemen. Het in veel gevallen informeren van de Europese Commissie over lozingen en de mogelijkheid tot het vragen om deel te nemen aan de samenwerking, is nieuw.

2.6 Regels voor toegang tot sanitaire voorzieningen voor iedereen

Een nieuwe verplichting is opgenomen in de herziene richtlijn tot het nemen van alle maatregelen die nodig zijn om de toegang tot sanitaire voorzieningen voor iedereen te waarborgen, met name voor kwetsbare en gemarginaliseerde groepen (artikel 19). Daartoe wordt uiterlijk 12 januari 2029 vastgesteld welke personen geen of beperkte toegang tot sanitaire voorzieningen hebben, met bijzondere aandacht voor kwetsbare en gemarginaliseerde groepen, en de redenen daarvoor. Verder moet uiterlijk 12 januari 2029 zijn beoordeeld wat de mogelijkheden zijn om de toegang tot sanitaire voorzieningen voor deze personen te verbeteren. Lidstaten zorgen er verder uiterlijk 12 januari 2029 voor dat zij:
1) voor alle agglomeraties met 10.000 i.e. of meer aanmoedigen om voldoende sanitaire voorzieningen in openbare ruimten aan te (laten) leggen;
2) voor alle agglomeraties met 5.000 i.e. of meer aanmoedigen om in openbare gebouwen voldoende gratis sanitaire voorzieningen beschikbaar te (laten) stellen;
3) aanmoedigen om voor iedereen, gratis of tegen een lage vergoeding sanitaire voorzieningen beschikbaar te (laten) stellen in restaurants, winkels en soortgelijke openbaar toegankelijke particuliere ruimten.

2.7 Energieneutraliteit en circulaire economie

2.7.1 Circulaire economie

Richtlijn 91/271/EEG

In de artikelen 12 en 14 van richtlijn 91/271/EG worden de lidstaten aangemoedigd om zowel gezuiverd afvalwater als zuiveringsslib, waar mogelijk, opnieuw te gebruiken.

Hierbij is de voorwaarde gesteld dat bij het hergebruik de nadelige gevolgen voor het milieu geminimaliseerd worden.

Herziene richtlijn

Om de circulariteit van het afvalwater te bevorderen zijn in de herziene richtlijn de regels over hergebruik van stedelijk afvalwater aangevuld. Er is bepaald dat het hergebruik van stedelijk afvalwater moet worden bevorderd evenals de terugwinning van grondstoffen (met name fosfor) uit slib (artikel 20) en afvalwater. Betreffende het hergebruik van behandeld afvalwater geldt de verplichting tot het bevorderen (waar passend) van het hergebruik van stedelijk afvalwater voor alle gepaste doeleinden (artikel 15, eerste lid, van de herziene richtlijn). Hierbij ligt de nadruk op gebieden met watertekort. Het potentieel voor hergebruik van behandeld afvalwater moeten worden beoordeeld rekening houdend met de stroomgebiedbeheerplannen op grond van de kaderrichtlijn water en de besluiten op grond van de verordening hergebruik stedelijk afvalwater.[12] Tevens dienen de maatregelen ter bevordering van hergebruik van afvalwater opgenomen te worden in waterweerbaarheid strategieën op lidstaatniveau. Bij het hergebruik van behandeld afvalwater mag het ecologisch debiet van de ontvangende wateren niet in gevaar worden gebracht en mogen er geen nadelige gevolgen zijn voor het milieu of de gezondheid van de mens.

Bij de terugwinning van waardevolle grondstoffen uit slib wordt aangesloten bij de afval hiërarchie die is opgenomen in de kaderrichtlijn afvalstoffen[13]. Slib is de restfractie die uit het gezuiverde stedelijk afvalwater vrijkomt en bevat organische en anorganische materialen. Overigens kan de Europese Commissie door middel van een gedelegeerde handeling een minimumpercentage voor hergebruik vaststellen (artikel 20, tweede lid, van de herziene richtlijn).

2.7.2 Energieneutraliteit

In de herziene richtlijn is een nieuwe verplichting opgenomen over energieneutraliteit. De opvang en zuivering van het afvalwater is noodzakelijk om een goede waterkwaliteit te bereiken maar heeft ook milieubelasting vanwege het energieverbruik. Binnen de opvangsystemen zijn er pompen en gemalen die het stedelijk afvalwater naar de rwzi's afvoeren. De rwzi zelf gebruikt ook energie om het afvalwater te zuiveren. Door de nieuwe verplichting in de herziene richtlijn om microverontreinigingen te zuiveren (vierde trap), is ook veel extra energie nodig. Een nieuwe bepaling in de herziene richtlijn gaat over energie. Uit het oogpunt van duurzaamheid zet de herziene richtlijn in op energieneutraliteit. Om dat te bereiken verplicht de herziene richtlijn om elke vier jaar energie audits uit te voeren bij zowel de opvangsystemen als de rwzi's. Deze audits brengen het potentieel in kaart van de kosteneffectieve maatregelen om het energieverbruik te verminderen en de productie van hernieuwbare energie te verbeteren. Door deze audits elke vier jaar opnieuw uit te voeren, is gewaarborgd dat nieuwe technieken en inzichten ook meegenomen worden bij het bepalen van het potentieel aan maatregelen.

De herziene richtlijn bepaalt dat de audits voor de grotere rwzi's (met een vracht van 100.000 i.e. of meer) én de daarop aangesloten opvangsystemen vanaf 31 december 2028 worden uitgevoerd. Voor de kleinere rwzi's (minder dan 100.000) en de daarop

[12] Verordening (EU) 2020/741 van het Europees Parlement en de Raad van 25 mei 2020 inzake minimumeisen voor hergebruik van water.
[13] Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen.

aangesloten opvangsystemen gaat deze verplichting in op 31 december 2032. Installaties en opvangsystemen van minder dan 10.000 i.e hebben geen verplichting om een audit uit te voeren.

Verder is er de verplichting voor de eigenaren of exploitanten van de rwzi's om over te gaan op energie uit hernieuwbare bronnen. Hierbij zijn stapsgewijs doelstellingen opgenomen. Zo moeten de rwzi's uiterlijk op 31 december 2030 minimaal 20% energie uit hernieuwbare bronnen halen en uiterlijk op 31 december 2045 zal dit 100% moeten zijn. Overigens is hierbij bepaald dat het niet om aangekochte hernieuwbare energie mag gaan, zodat de installaties zelf deze hernieuwbare energie moeten opwekken. In artikel 11, derde en vierde lid, van de herziene richtlijn is hiervoor een uitzonderingsmogelijkheid opgenomen. De Europese Commissie kan een uitvoeringshandeling vaststellen over de methoden om te beoordelen of de doelstellingen zijn gehaald. Hierin zal worden opgenomen welke hernieuwbare bronnen meegerekend mogen worden.

2.8. Bewaken volksgezondheidsparameters in stedelijk afvalwater

De herziene richtlijn stelt verder als nieuwe verplichting ook eisen aan de monitoring van volksgezondheidsparameters zoals antimicrobiële resistentie in het stedelijk afvalwater, zoals neergelegd in artikel 17 van de herziene richtlijn. Monitoring van gezondheidsparameters kan bijdragen aan vroegsignalering van pathogenen, omdat een aantal van deze pathogenen goed terug zijn te lezen in het stedelijk afvalwater. Dit is relevant voor bijvoorbeeld pandemieën, maar ook voor ontwikkelingen in antimicrobiële resistentie (AMR).

De herziene richtlijn verplicht lidstaten om een nationaal systeem op te zetten in samenwerking met de bevoegde autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor volksgezondheid en voor de behandeling van afvalwater om volksgezondheidsparameters vast te stellen die ten minste bij de inlaat van zuiveringsinstallaties voor stedelijk afvalwater (hierna: influent) kunnen worden gemonitord. Daarbij worden de rollen en verantwoordelijkheden helder toegewezen, de locatie en de frequentie van de bemonstering en de analyse bepaald en de communicatie over de resultaten van de monitoring aan de relevante autoriteiten georganiseerd. De herziene richtlijn verplicht niet tot continue monitoring. Monitoring is pas verplicht als de bevoegde autoriteit voor volksgezondheid een noodsituatie voor de volksgezondheid vaststelt. Er wordt besloten over welke parameters gemeten moet worden door de bevoegde autoriteiten van volksgezondheid, zoals in de comitologie.

Voor antimicrobiële resistentie moet wel verplicht gemonitord worden in agglomeraties van 100.000 i.e. of meer. Dit is onafhankelijk van een noodsituatie. Hiervoor werkt de Europese Commissie aan een uitvoeringshandeling waarin de monitoringseisen worden uitgewerkt.

2.9 Voorlichting aan het publiek, monitoring en gegevensverzameling

In de herziene richtlijn is transparantie van de sector voor stedelijk afvalwater ook een doel. Het transparant maken en de governance van de werkzaamheden van de sector is een belangrijk aspect in de herziene richtlijn. Hierbij wordt gericht op betere monitoring en betere toegankelijkheid van de monitoringsresultaten, zodat burgers en bedrijven ook zicht krijgen op wat er gebeurt in de afvalwaterketen. Hierbij is voorlichting van het

publiek ook een belangrijk aspect. Ook zijn de eisen over gegevensverzameling, verslaglegging en het uitvoeringsprogramma aangevuld.

2.9.1 Monitoring

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG is een verplichting opgenomen om te controleren dat de lozingen van rwzi's voldoen aan de parameters die als emissiegrenswaarden voor deze lozingen zijn gesteld. Ook moeten lidstaten controleren op de hoeveelheid en de samenstelling van slib dat naar oppervlaktewateren wordt afgevoerd (artikel 15 van richtlijn 91/271/EEG). Verder is daarin verplicht om de wateren waarin deze lozingen plaatsvinden te controleren als mag worden verwacht dat het ontvangende milieu significant zal worden beïnvloed. Ook onder andere in het geval van afvoer van slib naar oppervlaktewateren moeten controles worden verricht om te bezien of er geen nadelige invloed is op het milieu.

Herziene richtlijn

De herziene richtlijn stelt dat er passende monitoring nodig is om de naleving van de nieuwe eisen van deze richtlijn inzake microverontreinigingen, niet-huishoudelijke verontreiniging, energieneutraliteit, de overstorting en stedelijk afstromend hemelwater te verifiëren (artikel 21 van de herziene richtlijn). Monitoring moet, voor zover technisch haalbaar en passend, worden ondersteund met digitale instrumenten. Met name voor het operationele beheer van opvangsystemen en rwzi's voor stedelijk afvalwater moet het systematische gebruik van digitale instrumenten door de lidstaten worden overwogen.

De herziene richtlijn verplicht ertoe om het volgende te monitoren:

* de lozingen van rwzi's voor stedelijk afvalwater, teneinde de naleving van de eisen van deel B van bijlage I overeenkomstig de methoden voor monitoring en beoordeling van de resultaten van deel C van bijlage I;
* de hoeveelheid, samenstelling en bestemming van slib;
* de hoeveelheid voor landbouwirrigatie hergebruikt stedelijk afvalwater, het nutriëntengehalte van de fractie die wordt hergebruikt en de periode waarin die fractie wordt hergebruikt;
* de door rwzi's voor stedelijk afvalwater met 10.000 i.e. of meer uitgestoten broeikasgassen, waaronder ten minste CO_2, N_2O, CH_4; en
* de energie die wordt verbruikt en geproduceerd door de eigenaren van rwzi's.

Voor bepaalde agglomeraties moet op relevante punten representatieve monitoring worden uitgevoerd van de hoeveelheid overstorting in waterlichamen en lozingen van stedelijk afstromend hemelwater uit separate systemen. Met die monitoring wordt een schatting gemaakt van de concentratie en vracht van die overstortingen en lozingen alsmede van het gehalte aan microplastics en relevante verontreinigende stoffen. De lidstaten kunnen de resultaten van die monitoring gebruiken om, indien nodig, modellen op te stellen.

Verder moeten de lidstaten ervoor zorgen dat op een breed spectrum van verontreinigende stoffen in het influent en effluent van de rwzi's en de hoeveelheid microplastics wordt gemonitord.

2.9.2 Gegevensverzameling – informatie over de monitoring van de uitvoering

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG worden lidstaten, zoals hiervoor beschreven, verplicht om regelmatig de prestaties van afvalwaterzuiveringsinstallaties te controleren en te zorgen dat het gezuiverde water voldoet aan de Europese normen. De verzamelde gegevens van de monitoring worden in de lidstaat bewaard en binnen zes maanden na ontvangst van een verzoek daartoe ter beschikking van de Europese Commissie gesteld. De lidstaten moeten verder om de twee jaar een rapport publiceren over de situatie inzake de afvoer van stedelijk afvalwater en slib in hun gebied. Deze rapporten worden bij publicatie terstond aan de Europese Commissie toegezonden.

Herziene richtlijn

De herziene richtlijn verplicht lidstaten om volledig en transparant informatie te delen over hun stedelijk afvalwaterbeheer. De lidstaten moeten actuele, duidelijke en digitale gegevens publiceren over de inzameling, behandeling en lozing van afvalwater inclusief prestaties van rwzi's, overstorten, milieueffecten en kosten. De lidstaten moeten ook gegevens verzamelen en informatie delen over maatregelen die zijn genomen om toegang tot sanitaire voorzieningen te verbeteren. Alle informatie moet begrijpelijk zijn en regelmatig worden bijgewerkt. De gegevens worden digitaal gedeeld met de Europese Commissie en het Europees Milieuagentschap (verder: het EEA). Het EEA zorgt ervoor dat het publiek ook toegang krijgt tot relevante gegevens via het Europees register.

2.9.3 Nationaal uitvoeringsprogramma

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG was al een verplichting opgenomen voor lidstaten om een programma voor de tenuitvoerlegging op te stellen. Lidstaten waren verplicht om informatie over het programma te verstrekken aan de Europese Commissie (artikel 17).

Herziene richtlijn

In de herziene richtlijn is de verplichting om een nationaal uitvoeringsprogramma op te stellen gewijzigd en aangevuld (artikel 23 van de herziene richtlijn). Hiermee wordt een beoordeling gegeven van de voortgang van uitvoering van de artikelen voor opvang en zuivering van stedelijk afvalwater. Er moet inzicht worden gegeven in de planning en de geschatte investeringen die nodig zijn voor de uitvoering van de richtlijn. Verder moeten mogelijke bronnen van overheidsfinanciering in kaart worden gebracht. Het eerste nationale uitvoeringsprogramma moet uiterlijk op 1 januari 2028 zijn opgesteld. Daarna wordt het nationale uitvoeringsprogramma iedere zes jaar bijgewerkt.

2.9.4 Voorlichting aan het publiek

Richtlijn 91/271/EEG

In richtlijn 91/271/EEG is de voorlichting aan het publiek beperkt uitgewerkt. In artikel 15 staat dat lidstaten de resultaten van monitoring moeten bewaren. Op grond van artikel 16 moet het rapport over de situatie inzake de afvoer van stedelijk afvalwater en slib in hun gebied worden gepubliceerd (vrije toegang tot milieu-informatie). De Europese Commissie ontvangt deze rapporten. Tegelijk bepaalt de richtlijn niet hoe die

informatie precies beschikbaar moet worden gesteld. Deze rapportages zijn niet automatisch in een toegankelijke of gebruiksvriendelijke vorm voor het publiek beschikbaar. Ook op nationaal niveau liepen de praktijken sterk uiteen: sommige landen publiceren uitgebreide datasets via hun milieudiensten terwijl andere slechts beknopte rapportages en/of moeilijk vindbare documenten aanbieden.

Herziene richtlijn

In de herziene richtlijn wordt met een nieuwe verplichting de nadruk gelegd op een toegankelijke voorlichting voor het publiek over opvangsystemen en rwzi's (artikel 24 van de herziene richtlijn). In de sector voor het opvangen en de behandeling van stedelijk afvalwater is in de meeste gevallen geen keuzevrijheid voor huishoudens wie het stedelijk afvalwater opvangt en behandelt. Het is daarom van belang te waarborgen dat de belangrijkste prestatie-indicatoren voor het publiek toegankelijk zijn. Voor agglomeraties van 1.000 i.e. of meer gaat het bijvoorbeeld om het bereikte behandelingsniveau, de kosten van de behandeling, de gebruikte en geproduceerde energie en de daarmee verband houdende broeikasgasemissies.

Om het publiek bewuster te maken van de gevolgen van de behandeling van stedelijk afvalwater moet daarnaast op zijn minst in agglomeraties van 10.000 i.e. en bij voorkeur 1.000 i.e. extra informatie worden verstrekt als de kosten voor het opvangen en behandelen van stedelijk afvalwater geheel of gedeeltelijk worden vergoed via een zogenaamd watertariefsysteem. Daarvan is in Nederland sprake. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het opvangen van stedelijk afvalwater.[14] Hiervoor brengen gemeenten rioolheffing in rekening. Het behandelen van stedelijk afvalwater uit het openbaar vuilwaterriool is vervolgens de verantwoordelijkheid van waterschappen.[15] Hiervoor brengen de waterschappen zuiveringsheffing in rekening. Wat betreft deze extra informatie gaat het bijvoorbeeld om de vraag of het opvangen en de behandeling van stedelijk afvalwater voldoet aan bepaalde artikelen van de herziene richtlijn, zoals de secundaire, tertiaire en quartaire behandeling van stedelijk afvalwater.

2.10 Toepassen beginsel vervuiler betaalt (uitgebreide producentenverantwoordelijkheid)

2.10.1 Inleiding

Een nieuw onderdeel in de herziene richtlijn is de invoering van de quartaire behandeling. Deze extra (vierde) zuiveringsstap zal de waterkwaliteit verbeteren door microverontreinigingen uit het afvalwater te zuiveren (zie hierboven paragraaf 2.4 over regels voor behandeling van stedelijk afvalwater). Voor de financiering van deze quartaire behandeling moeten de lidstaten het beginsel van "de vervuiler betaalt" invoeren in de vorm van een UPV. Hierbij worden de producenten van geneesmiddelen voor menselijk gebruik en cosmetische producten verantwoordelijk voor de financiering van minimaal 80% van de kosten van deze quartaire behandeling voor de verwijdering van microverontreinigingen (zie artikel 9, eerste lid, van de herziene richtlijn). Het begrip 'producenten' wordt ruim uitgelegd in de richtlijn, zodat ook fabrikanten, importeurs en distributeurs onder dit begrip vallen.

Zonder deze verplichting in de richtlijn, zouden de kosten van deze vierde trap (net als de overige kosten van de afvalwaterzuivering) door de waterschappen betaald worden

[14] Artikel 2.16, eerste lid, onder a, onder 3º, van de Omgevingswet.
[15] Artikel 2.17, eerste lid, onder a, onder 2º, van de Omgevingswet.

die deze kosten via de zuiveringsheffing in rekening brengen bij burgers en bedrijven. Door de invoering van een UPV zullen deze kosten terechtkomen bij de producenten van geneesmiddelen en cosmetica die (voor zover de prijsregulering dat toelaat) deze kosten kunnen doorberekenen aan de consumenten en gebruikers van cosmetische producten en geneesmiddelen.

Omdat microverontreinigingen ook afkomstig kunnen zijn van bijvoorbeeld verontreinigd hemelwater, wasmiddelen of bestrijdingsmiddelen, is in de richtlijn de mogelijkheid geboden dat lidstaten kunnen bepalen dat de producenten geen 100% maar minimaal 80% van de kosten van de zuivering van microverontreinigingen betalen.

De reden waarom in de herziene richtlijn alleen de producenten van geneesmiddelen en cosmetica zijn aangewezen om de kosten van de zuivering van microverontreinigingen te dragen is te vinden in het impact assessment bij het voorstel van de Commissie. In het Feasibility rapport van de Europese Commissie, is aangegeven dat deze sectoren samen 92% van de microverontreiniging (66% geneesmiddelen, 26% cosmetica)[16] zouden veroorzaken. Aan de onderbouwing hiervan wordt door diverse partijen in de Europese Unie getwijfeld. Dit heeft onder meer geleid tot het aanspannen van meerdere rechtszaken tegen de Europese wetgever van deze herziene richtlijn, waaronder door Polen. Ook de producenten hebben aangegeven dat de studie onjuist is uitgevoerd. De producenten van cosmetica geven aan dat zij slechts voor 1,54% [17] van de microverontreinigingen verantwoordelijk zouden zijn op basis van een eigen review van verschillende onafhankelijke studies. Ook de producenten van geneesmiddelen geven aan dat zij op lagere percentages uitkomen (18%)[18]. Op dit moment beschikt Nederland niet over monitoringsgegevens om duidelijkheid te geven over de hoeveelheid microverontreinigingen die aan deze sectoren zijn toe te rekenen.

Alhoewel Nederland zich, in eerste instantie kritisch opstelde tijdens de onderhandelingen over de richtlijn vanwege de risico's voor geneesmiddelentekorten, is uiteindelijk, vanwege de door de Tweede Kamer aangenomen motie Hagen/De Groot van 9 maart 2023[19], ingestemd met de herziene richtlijn en daarmee ook met het inrichten van deze UPV in Nederland. In deze motie werd opgeroepen om een UPV voor geneesmiddelen te steunen.

2.10.2 Achtergronden andere UPV's en instellen UPV voor geneesmiddelen en cosmetica

Het principe van UPV wordt, mede op basis van verschillende rechtshandelingen van de Europese Unie, al breed toegepast bij andere afvalstromen. Zo bestaan er UPV's voor onder andere elektr(on)ische apparaten (zoals koelkasten, televisies en mobiele telefoons), batterijen, auto's en verpakkingen. In de herziene richtlijn wordt de UPV toegepast voor stedelijk afvalwater, dus voor het eerst voor een niet-vaste stof.

---

[16] https://circabc.europa.eu/ui/group/1c566741-ee2f-41e7-a915-7bd88bae7c03/library/1f2054a9-8a9b-4ea0-b32a-a063a4991e66/details?download=true

[17] Cosmetics Europe calls for UWWTD to be re-assessed in the light of new evidence provided by the European Commission - Cosmetics Europe

[18] https://www.efpia.eu/media/d3gd5aqc/rsa-efp001-002-review-of-commission-approach-to-allocating-toxic-load-to-pharmaceuticals-3-june-2025.pdf

[19] Kamerstukken II 2022/23, 21501-08, nr. 894 en de brief van de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Volksgezondheid, welzijn en sport ter beantwoording van de vraag van het lid Hagen over het ontraden van de motie van de leden Hagen en Tjeerd de Groot over het instellen van een UPV medicijnen (Kamerstukken II 2022/23, 21501-08, nr. 897)

Bij een UPV is de producent die het betreffende product in een lidstaat in de handel heeft gebracht verantwoordelijk voor de afvalfase van het betreffende product. In de meeste gevallen wordt de verantwoordelijkheid namens individuele producenten uitgevoerd door een collectieve producentenorganisatie. Producenten zijn bij de meeste andere UPV's niet verplicht zich bij een dergelijke organisatie aan te sluiten. Het is gebruikelijk dat producenten de UPV kosten doorberekenen aan consumenten die het product kopen, zodat ook de afvalkosten in de verkoopprijs zijn opgenomen waarmee recht wordt gedaan aan het principe 'de vervuiler betaalt'.

Op een aantal punten is deze UPV voor geneesmiddelen en cosmetica afwijkend van de andere al bestaande UPV's.

Zo is bij nagenoeg alle al bestaande UPV-regelgeving een producent verantwoordelijk voor het organiseren en financieren van het afvalbeheer van de door hem op de markt gebrachte producten. De producenten zetten, via een producentenorganisatie, zelf of in samenwerking met gemeenten of andere partijen een inzamelingssysteem op en contracteren vervoerders en verwerkers voor het afvalbeheer. Bij een zogenaamde financiële UPV, zoals de UPV voor zwerfafval van kunststofproducten voor eenmalig gebruik ('single use plastics') die op 1 januari 2023 is ingevoerd, zijn producenten 'alleen' verantwoordelijk voor de financiering van het afvalbeheer. De organisatie van het afvalbeheer is bij een andere partij belegd. In het geval van zwerfafval zijn gebiedsbeheerders zoals gemeenten, provincies en waterschappen, verantwoordelijk voor het schoonhouden van hun arealen. Een deel van de hiervoor gemaakte kosten worden in rekening gebracht bij de producenten. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de brieven aan de Tweede Kamer van 29 maart 2022[20] en 31 oktober 2024[21].

Ook de UPV voor geneesmiddelen en cosmetica, zoals de herziene richtlijn voorstaat, is een 'financiële UPV'. Producenten zijn niet verantwoordelijk voor de organisatie of inzet van de extra zuiveringsstap om de microverontreinigingen te verwijderen uit het afvalwater. Van oudsher zijn in Nederland de waterschappen door middel van het exploiteren van een zuiveringtechnisch werk (rwzi) verantwoordelijk voor de waterzuivering en dus ook voor de ontwikkeling en instandhouding van de zuiveringsstappen. Omdat de quartaire behandeling een aanvulling is op het al bestaande zuiveringsproces zal deze zuiveringsstap veelal ook plaatsvinden op de locatie van de al bestaande zuiveringtechnische werken die in beheer zijn bij een waterschap. Producenten van geneesmiddelen en cosmetica zullen daarom moeten gaan betalen voor de kosten van een activiteit waarbij zij geen zeggenschap hebben over de invulling ervan.

De herziene richtlijn bepaalt dat er voor 31 december 2027 nog een uitvoeringshandeling wordt vastgesteld. In deze uitvoeringshandeling zal door de Europese Commissie invulling worden geven aan de begrippen die maatgevend zijn voor dit artikel (artikel 9, vijfde lid, herziene richtlijn). Samen met een aantal andere lidstaten pleit Nederland er bij de Europese Commissie voor om deze, voor de uitvoering en implementatie van de richtlijn belangrijke uitvoeringshandeling al in 2026 vast te stellen[22] zodat er een eenduidige implementatie en uitvoering is binnen de Europese Unie.

[20] Kamerstukken II 2021/2022, 28694, nr. 274.
[21] Kamerstukken II 2024/25, 30872, nr. 302.
[22] Zie de non-paper die eind 2025 aan de Europese Commissie is verzonden: Non-paper Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid UPV stedelijk afvalwater | Rapport | Rijksoverheid.nl.

Opvallend is dat de herziene richtlijn ervan uit lijkt te gaan dat de volledige kosten van de zuivering van microverontreinigingen bij de producenten van geneesmiddelen en cosmetica komt te liggen. Dit is afwijkend van al bestaande UPV's die voortvloeien uit het recht van de Europese Unie. Daarbij wordt uitgegaan van het principe dat de producent 'alleen' verantwoordelijk is voor de kosten van het afvalbeheer die samenhangen met de producten die hij op de markt heeft gebracht. Zo wordt de rekening van het opruimen van het zwerfafval verdeeld over de producenten van de kunststofproducten voor eenmalig gebruik. De kosten voor het opruimen van andere producten waar geen UPV voor is (zoals kauwgom of klokhuizen) worden eerst afgetrokken van de te verdelen rekening. Bovendien wordt ook gekeken of en hoeveel verweesde kunststofproducten voor eenmalig gebruik er in het zwerfafval zitten. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om producten die niet afkomstig zijn van de in Nederland opererende producenten. Dus om het aandeel sigaretten dat niet in Nederland maar in het buitenland is gekocht. Ook de opruimkosten van die verweesde producten wordt niet doorberekend aan de producenten die onder de UPV vallen.

De UPV voor geneesmiddelen en cosmetica in de herziene richtlijn lijkt ervan uit te gaan dat deze twee producentengroepen de totale kosten van de zuivering betalen van de microverontreinigingen uit het stedelijk afvalwater. Indien het aandeel van de microverontreinigingen in dit afvalwater dat afkomstig is van geneesmiddelen en cosmetica daadwerkelijk 92% is, is dit te rechtvaardigen. Maar indien zou blijken dat de producenten gelijk hebben en deze productgroepen voor een veel kleiner aandeel van de microverontreinigingen in het stedelijk afvalwater verantwoordelijk zijn, is dit een afwijking van de andere UPV's. De herziene richtlijn biedt wel de mogelijkheid om de bijdrage van producenten terug te brengen tot minimaal 80% van de kosten van de zuivering van microverontreinigingen.

Wat ook anders is voor deze UPV wat betreft het onderdeel geneesmiddelen, is dat patiënten geen vrije keus hebben, maar een medische noodzaak om specifieke medicatie te gebruiken. In het aanbod van medicatie zijn producenten beperkt in de stoffen die de overheid als geneesmiddel kan toelaten en vergoeden. Nieuwe, groenere producten zijn alleen kansrijk wanneer ze beter presteren op werkzaamheid en veiligheid tegen aanvaardbare kosten. De mogelijkheden voor producenten om gevestigde geneesmiddelen te vervangen zijn uiterst gering, terwijl juist daar de grootste zuiveringsopgave ligt. Deze UPV bevat daarmee geen prikkel voor producenten om groenere medicijnen te ontwikkelen.

2.10.3 Implementatie van de UPV in Nederlandse wet- en regelgeving

Zoals al opgemerkt is het gebruikelijk bij andere UPV-systemen dat producenten de UPV kosten doorberekenen aan consumenten die het product kopen. Voor cosmetica is dit mogelijk, maar voor geneesmiddelen kunnen deze kosten niet zomaar aan consumenten worden doorberekend. In Nederland wordt de farmaceutische zorg namelijk grotendeels betaald vanuit publieke middelen. De Nederlandse overheid hanteert daarbij prijs- en vergoedingsinstrumenten om die zorg betaalbaar te houden. Dit gebeurt onder meer op basis van de Wet geneesmiddelenprijzen (Wgp) en Geneesmiddelenvergoedingssysteem (GVS). Op grond van de Wgp wordt voor zowel intramurale als extramurale geneesmiddelen maximumprijzen vastgesteld op basis van de gemiddelde prijs van de prijzen in de (vier) referentielanden. Voor bepaalde extramurale geneesmiddelen gelden daarnaast nog vergoedingslimieten op grond van het GVS. Prijzen van geneesmiddelen mogen boven die limiet uitkomen, maar het bedrag dat boven het limiet uitkomt komt voor rekening van de patiënt, met een maximum van €250,- per persoon per jaar.

Daarnaast maken ziekenhuizen en zorgverzekeraars prijsafspraken over geneesmiddelen (bijvoorbeeld via het preferentiebeleid of ander inkoopbeleid). Ook veel andere lidstaten hanteren prijs- en vergoedingsinstrumenten en bepaald inkoopbeleid.

De invoering van de UPV voor geneesmiddelen veroorzaakt risico's rond de beschikbaarheid en betaalbaarheid van geneesmiddelen. Zoals hierboven al is genoemd laat de prijs- en vergoedingssystematiek voor geneesmiddelen niet altijd ruimte aan de producent om de UPV-kosten door te berekenen in de verkoopprijs van geneesmiddelen. Het gevolg daarvan is dat de producent deze UPV-kosten zelf moet betalen uit de winstmarge van de geneesmiddelen. Aangezien de verwachting is dat het grootste deel van de UPV-kosten terecht komen bij producenten van generieke geneesmiddelen (dit zijn de geneesmiddelen waarvan het patent is verlopen) en de UPV-kosten naar verwachting de (marginale) winstmarges ruim zullen overstijgen, is er een reëel risico op geneesmiddelentekorten. Om die reden is ook een goede – Europees afgestemde – uitwerking van de UPV van groot belang om de geneesmiddelenbeschikbaarheid niet verder te belasten. Zie onder meer de brief van 25 oktober 2024 aan de Tweede Kamer over dit onderwerp[23].

De prijsregulering van geneesmiddelen is eenzijdige nationale regelgeving. Omdat veel Europese landen een vorm van prijzenregulering hebben voor geneesmiddelen worden de risico's van de invoering van deze UPV voor geneesmiddelentekorten in veel Europese landen herkend. Daarin speelt ook mee dat verschillen in geneesmiddelgebruik en zuiveringsopgave kunnen resulteren in prijsverschillen tussen lidstaten die de internationale handel beïnvloeden.

Overigens is er voor bepaalde cosmetica ook het risico dat er verzorgingsarmoede ontstaat. Zo vallen ook zonnebrandcrème en tandpasta onder deze regelgeving waardoor ook deze producten te maken kunnen krijgen met prijsverhogingen. Bij mensen met lagere inkomens bestaat er de kans dat zij deze producten (verder) gaan mijden, wat ongewenst is vanuit de individuele gezondheid en de volksgezondheid.

Vanwege de vele vragen en zorgen over deze UPV in de herziene richtlijn heeft de Nederlandse regering, net als die van andere lidstaten, vanaf de inwerkingtreding van deze richtlijn veelvuldig contact met de Europese Commissie over de wijze waarop de UPV het beste vorm gegeven kan worden, rekening houdende met de vele vragen en zorgen die er in zijn in verband met de implementatie van de UPV. Helaas heeft dit nog niet de antwoorden opgeleverd die nodig zijn.

Lidstaat Polen heeft op 10 maart 2025 beroep ingesteld bij het Hof van Justitie van de Europese Unie tegen de UPV-verplichting in de herziene richtlijn[24]. Polen stelt dat het instellen van deze UPV voor alleen de producenten van deze twee productgroepen in strijd is met het discriminatieverbod. Daarnaast geeft Polen aan dat deze UPV in strijd is met het evenredigheidsbeginsel omdat de kosten van de UPV niet in verhouding zouden staan tot de doelen die verwezenlijkt moeten worden door de UPV. Verder is in mei 2026 door de Ierse rechter een prejudiciële vraag gestald aan het Europese Hof over de rechtmatigheid van de UPV voor geneesmiddelen en cosmetica[25].

[24] Zaak C-193/25, vindplaats: EUR-Lex - 62025CN0193 - EN - EUR-Lex.
[25] https://www.medicinesforeurope.com/wp-content/uploads/2026/05/PR-Medicines-for-Ireland-and-Medicines-for-Europe-welcome-Irish-Court-referral-of-EU-Water-Directive-to-CJEU-220526.pdf

Op 3 september 2026 heeft de Advocaat-Generaal van het Europese Hof van Justitie in bovengenoemde rechtszaak van Polen tegen het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie een Conclusie[26] uitgebracht in deze zaak. Daarin adviseert de Advocaat-Generaal aan de rechters van het Europese Hof om het artikel dat de UPV regelt voor de producenten van geneesmiddelen en cosmetica (artikel 9, eerste lid, onder a van de herziene richtlijn) nietig te verklaren. De motivering daarvoor is onder andere dat er geen wetenschappelijke onderbouwing is voor het aanwijzen van (slechts) twee groepen producenten. De Advocaat-Generaal geeft aan dat niet onderbouwd is dat geneesmiddelen en cosmetica daadwerkelijk voor 92% verantwoordelijk zouden zijn voor de microverontreinigingen in het afvalwater[27]. De uitspraak van het Europese Hof in deze zaak wordt begin 2027 verwacht.

Omdat de kans aanwezig is dat het Europese Hof de UPV zal nietig verklaren en er bovendien nog vele vragen zijn over de wijze waarop een eventuele UPV kan worden ingevoerd zonder nadelige gevolgen voor onder andere de medicijntekorten, is besloten om in dit wetsvoorstel niet te voorzien in een implementatie van de UPV-verplichting (artikel 9 en 10 van de herziene richtlijn). Volledigheidshalve wordt hierbij benadrukt dat de regering voorstander is van het beginsel 'de vervuiler betaalt', maar dat de invulling van dat principe middels een UPV voor afvalwater, te veel vragen oproept waardoor deze UPV op dit moment nog niet geïmplementeerd kan worden. Mede daarom wordt eerst de uitspraak van het Europese Hof afgewacht in deze zaak voordat keuzes over de implementatie van de UPV-bepalingen worden gemaakt.

2.11 Overige onderwerpen in de richtlijnen

2.11.1 Eisen aan het ontwerp van rwzi's

Richtlijn 91/271/EEG

Ook is aangegeven dat er bij het ontwerpen, de bouw exploiteren en onderhouden van de waterzuiveringsinstallaties rekening gehouden wordt met het feit dat deze installaties onder alle normale weersomstandigheden op bevredigende wijze moeten blijven functioneren. Hierbij is nadrukkelijk bij het ontwerpen van waterzuiveringsinstallaties van belang dat rekening wordt gehouden met seizoensgebonden schommelingen in de belasting van de installatie.

Herziene richtlijn

De eisen aan het ontwerp van de rwzi's zijn in de herziene richtlijn (artikel 13) gelijk aan de eisen in de richtlijn 91/271/EEG. Hier zijn geen aanpassingen in gedaan.

2.11.2 Overige algemene bepalingen

In de herziene richtlijn is in artikel 25 een bepaling opgenomen over toegang tot de rechter. Leden van het betrokken publiek moeten in beroep kunnen gaan bij een rechtbank of een ander ingesteld onafhankelijk orgaan. Bij deze organen kunnen leden van het betrokken publiek de materiële of formele rechtmatigheid van enig besluit, handelen of nalaten vallend onder de artikelen 6, 7 of 8 aanvechten.

[26] Zaak C-193/25, vindplaats Conclusie: C-0193-25-00000000RD-01-P-01_CONCL_325980-NL-1
[27] Zie onderdeel 33 van de Conclusie

In de herziene richtlijn zijn in artikel 26 ook regels opgenomen om ervoor te zorgen dat indien als gevolg van een schending van nationale maatregelen die krachtens deze richtlijn zijn vastgesteld, schade aan de gezondheid van de mens is opgetreden, de getroffen personen het recht hebben om voor die schade een schadevergoeding te vorderen en te verkrijgen van de relevante natuurlijke of rechtspersonen overeenkomstig de nationale regels Het kan hierbij ook gaan om schade als gevolg van onrechtmatige besluiten door de overheid.

In de herziene richtlijn is in artikel 28 ook een bepaling opgenomen om ervoor te zorgen dat er de mogelijkheid is om sancties te nemen ten behoeve van inbreuken op grond van de in de Nederlandse wetgeving vastgestelde nationale bepalingen waarmee wordt voldaan aan de herziene richtlijn. Hierbij is het van belang dat de sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.

3. Hoofdlijnen van het voorstel

3.1 Implementatie van richtlijn 91/271/EEG in Nederlandse wet- en regelgeving

Richtlijn 91/271/EEG is in de Omgevingswet geïmplementeerd via hoofdstuk 2, waarin de overheidszorg voor opvangsystemen en de behandeling van stedelijk afvalwater wordt toegedeeld.

In afdeling 2.4 van de Omgevingswet wordt de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater als taak toegedeeld aan de gemeente (artikel 2.16, eerste lid, onderdeel a, onder 3°). Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen percelen waarvan stedelijk afvalwater vrijkomt die liggen binnen de bebouwde kom[28] en buiten de bebouwde kom. De zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater geldt in beginsel voor het gehele grondgebied van Nederland. Stedelijk afvalwater van percelen binnen de bebouwde kom moet worden opgevangen. De inzameling en het transport door de gemeente geschiedt door middel van een openbaar vuilwaterriool. Voor de buiten de bebouwde kom gelegen percelen geschiedt de inzameling alleen door middel van een openbaar vuilwaterriool als dit doelmatig kan worden uitgevoerd.

In afdeling 2.4 van de Omgevingswet is de taak voor de zuivering van stedelijk afvalwater in een zuiveringtechnisch werk (een rwzi) toebedeeld aan het waterschap. Het stedelijk afvalwater wordt door middel van een openbaar vuilwaterriool naar het zuiveringtechnisch werk gebracht (artikel 2.17, eerste lid, onder a, onder 2°). Het bestuur van het waterschap kan een andere rechtspersoon met deze taak belasten.

Verder is in afdeling 2.4 van de Omgevingswet geregeld dat in plaats van een openbaar vuilwaterriool of een zuiveringtechnisch werk andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, kunnen worden toegepast.

De zogenaamde hemelwaterzorgplicht is ook als taak toebedeeld aan de gemeente (artikel 2.16, eerste lid, onderdeel a, onder 1°). De gemeentelijke taak is de doelmatige inzameling van afvloeiend hemelwater. De taak begint daar waar de houder, veelal de perceelseigenaar, het hemelwater redelijkerwijs niet zelf kan verwerken op of nabij de plaats waar de regen valt. Dit is het geval als de houder van het afvloeiend hemelwater redelijkerwijs niet op of in de bodem of een oppervlaktewaterlichaam kan brengen. De

[28] Met een vervuilingswaarde van ten minste tweeduizend i.e.

zorgplicht voor de gemeente geldt alleen in de openbare ruimte en vanaf de perceelsgrens. De wijze van verwerking van het hemelwater door het gemeentebestuur wordt opengelaten. Dat kan onder andere door opvangvijvers, het inbrengen in de grond of het al dan niet na zuivering lozen op oppervlaktewater. In de gemeentelijke praktijk wordt, waar mogelijk, een dubbel rioleringssysteem aangelegd: een voor het transport van hemelwater en een voor stedelijk afvalwater. De aanleg van gemengde riolen blijft in uitzonderlijke gevallen mogelijk.

Verplichtingen voor gemeenten en waterschappen in verband met deze taken zijn opgenomen in afdeling 3.4 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Het exploiteren van een zuiveringtechnisch werk is in het Besluit activiteiten leefomgeving aangemerkt als een milieubelastende activiteit. De regels waaraan een zuiveringtechnisch werk zich bij lozingen van stedelijk afvalwater moet houden, zoals is bepaald in de artikelen 4 en 5 van richtlijn 91/271/EEG, zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Voor lozingen vanuit zuiveringtechnische werken gelden algemene regels. Er geldt geen vergunningplicht voor deze lozingsactiviteit. Het exploiteren van een zuiveringtechnisch werk is wel een vergunningplichtige milieubelastende activiteit.

Daarnaast zijn in het Besluit activiteiten leefomgeving regels opgenomen voor lozingen in vuilwaterriolen als gevolg van een milieubelastende activiteit (indirecte lozingen), voor zover door het Rijk hiervoor regels zijn gesteld. In het Besluit kwaliteit leefomgeving is voor de gemeenten een plicht opgelegd om ervoor te zorgen dat de indirecte lozingen van milieubelastende activiteiten die worden geregeld in het omgevingsplan ook aan de eisen van richtlijn 91/271/EEG voldoen.

In het Omgevingsbesluit zijn procedurele bepalingen opgenomen, zoals het adviesrecht bij indirecte lozingen en de verplichting om gegevens in verband met richtlijn 91/271/EEG aan te leveren.

Om de herziene richtlijn te implementeren worden de Omgevingswet en enkele andere wetten gewijzigd.

3.2 Wijziging van de Omgevingswet

3.2.1. Inleiding

In verband met de implementatie van de herziene richtlijn wordt een beperkte wijziging van de Omgevingswet voorgesteld.

De voorgestelde inhoudelijke wijzigingen in de Omgevingswet hebben vooral betrekking op de opvang van stedelijk afvalwater. De bepalingen in de herziene richtlijn over opvangsystemen, individueel systeem voor de opvang, transport of behandeling van afvalwater (hierna: IBA's) en het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater vergen een wijziging van de Omgevingswet. Ook wordt voorgesteld om de bevoegdheid tot het vaststellen van de lijsten van gebieden en de risicobeoordeling te regelen in dit wetsvoorstel. Om implementatie van de herziene richtlijn verder mogelijk te maken in de onderliggende regelgeving van de Omgevingswet, wordt voorgesteld een aantal (delegatie)grondslagen voor (verplichte) rijksregels uit te breiden. Dit zal hierna worden toegelicht.

Begrip agglomeraties

In de herziene richtlijn wordt het begrip agglomeratie gebruikt in drie artikelen die in uitgangspunt verschillen. De onderverdeling bestaat uit artikelen die zich primair op de opvang van afvalwater richten (artikelen 3 tot en met 5), de artikelen die zich primair richten op het behandelen van stedelijk afvalwater (artikelen 6, 7, 8 en 17) en een combinatie hiervan (artikelen 18, 21, 22 en 24).

De herziene richtlijn lijkt ervan uit te gaan dat het begrip agglomeratie gelijkelijk kan worden gebruikt voor de opvang van stedelijk afvalwater en de zuivering van stedelijk afvalwater. Dit past niet op de Nederlandse situatie, omdat Nederland dichtbebouwd is. Er wordt in Nederland daarom gewerkt met twee definities van het begrip agglomeratie. Voor de opvang van afvalwater wordt een agglomeratie gedefinieerd als bebouwde kommen van losse kernen. Voor de zuivering van stedelijk afvalwater wordt een agglomeratie gedefinieerd als de zuiveringskring van een zuiveringtechnisch werk. In de praktijk kan het voorkomen dat meerdere bebouwde kommen afwateren naar een zuiveringtechnisch werk of meerdere zuiveringtechnische werken een bebouwde kom bedienen. Door twee definities te gebruiken sluiten deze goed aan bij de artikelen die gaan over de gemeentelijke watertaken en de taken van het waterschap. De opvang van stedelijk afvalwater is hoofdzakelijk een gemeentelijke taak en de zuivering van stedelijk afvalwater is hoofdzakelijk een taak van het waterschap.

Na overleg met onder andere vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen en provincies en na besluitvorming in het Bestuurlijk Overleg Water is besloten om voor het begrip agglomeratie in de Nederlandse wetgeving te (blijven) werken met twee begripsomschrijvingen. Voor zover de term agglomeratie in de herziene richtlijn betrekking heeft op de opvang van stedelijk afvalwater wordt de zinsnede de bebouwde kom van losse kernen gebruikt. Hierbij is de gemeentegrens een afbakende factor, omdat te taak is gericht aan het gemeentebestuur. Hierbij kan één gemeente bestaan uit meerdere agglomeraties, oftewel meerdere bebouwde kommen van kernen binnen één gemeente.[29] Deze duiding van de term agglomeratie sluit, door het kleinere oppervlakte en de duidelijke en eenvoudige begrenzing, goed aan bij de artikelen welke toezien op de opvang van stedelijk afvalwater. Deze duiding levert daarnaast minder complexere samenwerking op tussen de diverse bestuursorganen. Voor zover de term agglomeratie in de herziene richtlijn betrekking heeft op de zuivering van stedelijk afvalwater wordt de term zuiveringskring gebruikt. Dit sluit aan bij de huidige praktijk waarbij waterschappen werken met een zuiveringskring als brongebied van een zuiveringtechnisch werk. De zuiveringskring betreft al het afvalwater dat in de waterlijn wordt ontvangen in één zuiveringtechnisch werk.

Het begrip 'afwateringsgebied' van een agglomeratie is niet omschreven in de herziene richtlijn. In de Nederlandse wetgeving zal dit gebied worden geïnterpreteerd in de vorm van de bebouwde kom van losse kernen binnen een gemeente. Het afwateringsgebied kan hier gezien worden als alle bebouwing en al het oppervlak dat afwatert naar de openbare vuilwaterriolen binnen een dergelijke bebouwde kom.

Risicobeoordeling

[29] Ter illustratie wordt gewezen op de gemeente Leidschendam-Voorburg. Afgaande op de bebording zijn in deze gemeente drie bebouwde kommen van losse kernen te onderscheiden, te weten Leidschendam, Voorburg en Stompwijk. Het gegeven dat de kernen Voorburg en Leidschendam aan elkaar zijn gegroeid, maakt niet dat die kernen zonder meer zijn aan te merken als één agglomeratie in de zin van de herziene richtlijn.

Voor heel Nederland moeten de risico's voor het milieu en de gezondheid van de mens die worden veroorzaakt door lozingen van stedelijk afvalwater in kaart worden gebracht. Voorgesteld wordt om de taak om deze risicobeoordeling te verrichten en de maatregelen te bezien die moeten worden genomen indien er risico's worden geconstateerd, toe te delen aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat. De maatregelen kunnen zien op de opvang van stedelijk afvalwater en de geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater.

Lijsten

In verschillende bepalingen van de herziene richtlijn wordt de verplichting opgelegd om lijsten van gebieden vast te stellen. Voorgesteld wordt om de taak tot het vaststellen van deze lijsten toe te delen aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

3.2.2 Opvang van stedelijk afvalwater

De herziene richtlijn verplicht ertoe dat in bebouwde kommen van kernen met een vervuilingswaarde van meer dan 2.000 i.e. een openbaar vuilwaterriool voor stedelijk afvalwater hebben en alle bronnen van huishoudelijk afvalwater op het openbaar vuilwaterriool worden aangesloten. Ook bepaalt de herziene richtlijn dat die verplichting op uiterlijk 31 december 2035 geldt voor een bebouwde kom met een vervuilingswaarde van 1.000 i.e. of meer.

Op grond van artikel 2.16 van de Omgevingswet is de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater een gemeentelijke taak. Dit afvalwater bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater (waaronder ook stedelijk afstromend hemelwater valt), grondwater of ander afvalwater (zie de definitie van stedelijk afvalwater in de bijlage van de Omgevingswet). Het begrip stedelijk afvalwater in de Omgevingswet wordt niet aangepast aan de definitie in de herziene richtlijn. Onder het begrip afvloeiend hemelwater valt ook het begrip stedelijk afstromend hemelwater.

Bij de gemeentelijke taak voor de inzameling en het transport van afvalwater in de Omgevingswet is aangesloten bij de verplichting voor een opvangsysteem voor percelen binnen bebouwde kommen waarvan stedelijk afvalwater vrijkomt met een vervuilingswaarde van 2.000 i.e. zoals opgenomen in richtlijn 91/271/EEG. De herziene richtlijn breidt deze verplichtingen met betrekking tot opvang van stedelijk afvalwater uit door het aantal i.e. te verlagen naar 1.000 i.e.. Daarnaast kan op grond van een risicobeoordeling deze verplichting ook nog gaan gelden voor percelen waarvan stedelijk afvalwater met een vervuilingswaarde van minder dan 1.000 i.e. vrijkomt. Voorgesteld wordt het aantal i.e. en de percelen waarvoor de zorgplicht van de gemeente geldt niet meer op te nemen in de Omgevingswet, maar nader te regelen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. De grondslag hiervoor is artikel 2.24 van de Omgevingswet.

De verplichting om alle bronnen van huishoudelijk afvalwater aan te sluiten als die zijn gelegen binnen de bebouwde kom van kernen met 1.000 i.e., zoals is bepaald in artikel 3, eerste en tweede lid, van de herziene richtlijn, is nieuw. Voorgesteld wordt om deze nieuwe verplichting te implementeren in de Omgevingswet door de gemeentelijke taak op dit punt aan te vullen. Met deze bronnen wordt niet alleen gedoeld op woningen. Het gaat daarbij ook om het huishoudelijk afvalwater uit kantoorgebouwen, scholen, winkels, benzinestations, enzovoort mits dat afvalwater bestaat uit overwegend menselijke stofwisseling of huishoudelijke werkzaamheden of beide. Uit de herziene richtlijn volgt geen verplichting voor gemeenten om alle bronnen niet-huishoudelijk afvalwater

(afvalwater, anders dan huishoudelijk afvalwater, dat wordt geloosd vanaf gebouwen of terreinen die voor handel, industriële of economische activiteiten worden gebruikt) aan te sluiten op een openbaar vuilwaterriool. In de praktijk is het afvalwater van handel, industriële of economische activiteiten vaak een mengsel van huishoudelijk en niet-huishoudelijk afvalwater (dit valt onder het begrip stedelijk afvalwater). In veel gevallen kan het stedelijk afvalwater alsnog via het openbaar vuilwaterriool geloosd worden, echter is de gemeente niet verplicht om de aansluiting te verzorgen. Voorbeelden van niet-huishoudelijk afvalwater is o.a. het afvalwater van ziekenhuizen, autowasstraten, wasserijen/stomerijen, spoelwater van fabrieken.

De gemeente is binnen de bebouwde kom verantwoordelijk voor het openbaar vuilwaterriool in de nabijheid van de perceelsgrenzen van de openbare ruimte zodanig dat alle bronnen van huishoudelijk afvalwater kunnen worden aangesloten. Als uitgangspunt geldt dat de particulier verantwoordelijk is voor de aansluitvoorzieningen tot aan de eigen perceelsgrens, met dien verstande dat gemeenten bij verordening, het omgevingsplan daaronder begrepen, nadere regels over beheer en onderhoud hiervoor kunnen stellen. Op grond van de herziene richtlijn is er geen verandering in de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de gemeente en de perceelseigenaar. De vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen en provincies en andere organisaties hebben aangegeven dat nagenoeg al deze bronnen voor inwerkingtreding van deze wet zullen zijn aangesloten (99,9% van de huishoudens) op een openbaar vuilwaterriool. Omdat nagenoeg al deze bronnen binnen de agglomeraties van 1.000 i.e. of meer al zijn aangesloten op het openbaar vuilwaterriool, dan wel andere opvangsystemen, voldoet Nederland al bijna volledig aan deze verplichtingen. Er zijn nog slechts enkele bronnen binnen het stedelijk gebied die aangesloten moeten worden.

In Nederland ligt momenteel in openbaar gebied 163.000 kilometer aan rioolleidingen onder de grond[30]. Ook ligt er in Nederland binnen bebouwde kommen bijna overal een openbaar vuilwaterriool. Het is daarom niet nodig om voor percelen binnen de bebouwde kom met een vervuilingswaarde tussen 1.000 en 2.000 i.e. een termijn op te nemen om te voldoen aan deze verplichting voor het hebben van een openbaar vuilwaterriool of de aansluiting van percelen op dit riool. Hiermee wordt ook geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de herziene richtlijn biedt om deze termijn te verlengen. De herziene richtlijn ziet niet op de buiten de bebouwde kom gelegen gebieden (het buitengebied), waar de kosten voor aanleg van riolering aanzienlijk kunnen zijn. Op grond van de risicobeoordeling kunnen ook kleinere kernen van een openbaar vuilwaterriool moeten worden voorzien. Maar daarbij geldt nog altijd dat de bebouwing voldoende geconcentreerd moet zijn (zie overweging 6 van de herziene richtlijn).

In de Omgevingswet is opgenomen dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de doelmatige inzameling van afvloeiend hemelwater. Dit betreft in elk geval het stedelijk afstromend hemelwater wat op publiekterrein valt en afvloeit naar het openbaar vuilwaterriool, of mogelijk een gescheiden riolering voor hemelwater dan wel een oppervlaktewater of andere opvangsystemen. Ook het hemelwater dat van privéterrein afvloeit naar publiekterrein of direct in het regenwaterriool, kan hieronder vallen. Daarbij kan het hemelwater zowel verontreinigd als niet-verontreinigd zijn. Uit de herziene richtlijn volgen er geen verplichtingen betreft het afzonderlijk opvangen en behandelen van stedelijk afstromend hemelwater. Voor de implementatie van de herziene richtlijn hoeft voor het afvloeiend hemelwater geen wijziging in de taak van de gemeente te worden doorgevoerd in de Omgevingswet. Bij opstellen van het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater door gemeenten wordt gekeken naar de mogelijke

[30] Monitor gemeentelijke watertaken 2024. Werk aan de winkel. Stichting Rioned.

verontreiniging van hemelwater uit gescheiden riolering in beheer bij de gemeente dat wordt geloosd op het oppervlaktewater.

Individuele systemen voor afvalwater

Zoals in paragraaf 2.3.2 is toegelicht kan op grond van artikel 4 van de herziene richtlijn worden afgeweken van de verplichting in artikel 3, eerste en tweede lid, van de herziene richtlijn om te voorzien in een opvangsysteem voor stedelijk afvalwater of een aansluiting op een opvangsysteem. In de herziene richtlijn wordt de mogelijkheid geregeld dat in het geval een perceel niet kan worden aangesloten op een openbaar vuilwaterriool ook een IBA kan worden toegepast. De aansluitplicht in de herziene richtlijn ziet op huishoudelijk afvalwater. Het perceel waarvan huishoudelijk afvalwater vrijkomt moet in dat geval dus niet kunnen worden aangesloten. Indien een dergelijke aansluiting op het openbaar vuilwaterriool van een bron van huishoudelijk afvalwater niet gerechtvaardigd is, kan (ook) een IBA worden toegepast.

In de Omgevingswet is verder geregeld dat in plaats van opvangsystemen en een zuiveringtechnisch werk ook individuele systemen mogen worden toegepast (IBA's) die in beheer zijn van de gemeente of het waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast. Voorgesteld wordt om daaraan de aansluiting van een perceel waarvan huishoudelijk afvalwater vrijkomt toe te voegen ter implementatie van de herziene richtlijn. Het gemeentebestuur beoordeelt of in een bepaald geval de aanleg van een openbaar vuilwaterriool of de aansluiting op dat riool niet gerechtvaardigd is. In de meeste gevallen bevinden IBA's zich in het buitengebied. In enkele gevallen komt het voor dat een bron van huishoudelijke afvalwater zich binnen de bebouwde kom bevindt waarvoor een verplichte aansluiting van toepassing is terwijl dat uit technisch of financieel oogpunt ongewenst is. Dit kan het geval zijn waarin een huis zich ver weg bevindt van de riolering en het onevenredig veel geld zou kosten om de riolering door te trekken naar deze woning. Dan zou van de afwijkmogelijkheid voor IBA's gebruik kunnen worden gemaakt, indien wordt voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in de herziene richtlijn. Als voor percelen gelegen binnen de bebouwde kom het niet mogelijk is om een openbaar vuilwaterriool aan te leggen of die percelen op dit riool aan te sluiten moet op grond van de herziene richtlijn een IBA worden toegepast.

In de herziene richtlijn worden de mogelijkheden om IBA's toe te passen aan strengere voorwaarden verbonden. Er worden meer eisen gesteld aan de IBA's, onder andere op het gebied van het niveau van milieubescherming. Alle IBA's zullen moeten voldoen aan de secundaire en tertiaire trap. Voorgesteld wordt om deze eisen aan de IBA's te implementeren in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Individuele systemen die zijn aangelegd voor 1 januari 2025 hoeven niet aan de strengere eisen te voldoen (artikel 4, vierde lid, van de herziene richtlijn). Systemen die na die datum zijn aangelegd, moeten wel aan deze strengere eisen voldoen. Dit zal ook worden geregeld in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Voorgesteld wordt ook om de bepalingen over het registreren en inspecteren van IBA's te implementeren in de algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet. Daarvoor zal in de Omgevingswet de grondslag voor verplichte rijksregels in verband met de implementatie van de richtlijn stedelijk afvalwater worden uitgebreid (zie paragraaf 3.2.4).

Om te kunnen beoordelen of op nationaal niveau meer dan 2% van de vracht van stedelijk afvalwater afkomstig van agglomeraties van 2.000 i.e. of meer in IBA's wordt opgevangen of behandeld zoals bedoeld in artikel 4, vijfde lid van de herziene richtlijn, zullen de gegevens over de IBA's ter beschikking worden gesteld aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Gelet op het aantal IBA's binnen de bebouwde kom dat nu

bekend is, is het de verwachting dat Nederland op nationaal niveau niet boven deze 2% zal uitkomen en dus ook geen rechtvaardiging aan de Commissie hoeft te geven. Vanzelfsprekend wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld om te zien of Nederland boven deze grens van 2% uitkomt. Het gemeentebestuur of waterschapsbestuur zal deze rechtvaardiging aanleveren. Met de voorgestelde wijzigingen van de grondslagen in het wetsvoorstel in verband met de richtlijn stedelijk afvalwater (zie paragraaf 3.2.4) wordt verzekerd dat dit wordt geregeld in de algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet.

3.2.3 Geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater

Op grond van de herziene richtlijn is het verplicht om een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater op te stellen voor afwateringsgebieden van agglomeraties van 100.000 i.e. of meer. Het plan is ook verplicht in het geval de emissies en lozingen vanuit afwateringsgebieden van agglomeraties tussen 10.000 en 100.000 i.e. een bepaald risico voor het milieu of de gezondheid van de mens vormt.

Voorgesteld wordt om de verplichting tot het vaststellen van dit beheerplan toe te delen aan de gemeente. Dit beheerplan ziet met name op openbare vuilwaterriolen. De gemeente is verantwoordelijk voor de opvang van stedelijk afvalwater in openbare vuilwaterriolen. Het voorkomen en beperken van overstortingen is onderdeel van deze verantwoordelijkheid. Deze beheerplannen kunnen voor afwateringsgebieden per kern worden opgesteld. De gemeente kan er ook voor kiezen om een beheerplan voor de afwateringsgebieden voor meerdere kernen op te stellen. Waar relevant zal de gemeente, bijvoorbeeld voor wat betreft afstemming over aanpak riooloverstorten, met betrokken bevoegd gezagen afstemmen en zo nodig samenwerken om deze plannen op te stellen.

Voorgesteld wordt om het geïntegreerde beheerplan voor stedelijk afvalwater aan te merken als een verplicht programma onder de Omgevingswet en op te nemen in paragraaf 3.2.2 van de Omgevingswet. Dit beheerplan kwalificeert als programma als bedoeld in artikel 3.5 Omgevingswet. Het omvat een uitwerking van de gemeentelijke taken met betrekking tot de opvang en transport van stedelijk afvalwater. Een programma bindt alleen het bestuursorgaan dat het heeft vastgesteld. In het geval van het geïntegreerd beheerplan is dat het college van burgemeester en wethouders. Het beheerplan wordt verplicht gesteld om de uitvoering van de herziene richtlijn te verzekeren. Voorgesteld wordt om de gebieden waarvoor een beheerplan moet worden opgesteld te regelen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. In het Besluit kwaliteit leefomgeving zal worden geregeld dat een beheerplan moet worden opgesteld in het geval van afwateringsgebieden van kernen van 100.000 i.e. of meer en als afwateringsgebieden van kernen van 10.000 i.e. of meer op een lijst staan. Voorgesteld wordt om dit te regelen door de (delegatie)grondslagen voor (verplichte) rijksregels in hoofdstuk 2 van de Omgevingswet aan te vullen (zie paragraaf 3.2.4). De lijst als bedoeld in artikel 5, tweede lid, zal worden vastgesteld door Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat (zie paragraaf 3.2.1).

Omdat het programma wordt opgenomen in paragraaf 3.2.2. van de Omgevingswet, kunnen over de inhoud van het programma op grond van artikel 2.24 in samenhang met artikel 2.25 van de Omgevingswet instructieregels worden gesteld. Voorgesteld wordt om de eisen aan de inhoud van het geïntegreerd beheerplan op te nemen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. De verplichting op de beheerplannen te actualiseren en de uiterste datum waarop deze plannen voor het eerst moeten worden vastgesteld, zullen worden opgenomen in het Omgevingsbesluit.

Het geïntegreerde beheerplan gaat kort samengevat over het systeemfunctioneren van met name het openbaar vuilwaterriool in relatie tot de emissie uit het systeem door middel van overstortingen vanwege regen. In Nederland treden overstorten van gemengde stelsels zo'n vijf tot zeven maal per jaar in werking. Hemelwateroverstorten en uitlaten treden vaker in werking. Op dit moment is niet van elke overstort precies bekend hoe vaak er een overstorting plaatsvindt. Van belang is meer inzicht in en een transparante weergave van deze emissie, getoetst aan een in de herziene richtlijn gestelde richtwaarde, met waar nodig maatregelen (inclusief planning) die de emissie nog verder zullen verlagen. Ook lozingen van gescheiden riolering voor stedelijk afstromend hemelwater in beheer bij de gemeente moeten hierin worden meegenomen.

In de huidige praktijk stellen veel gemeenten al een gemeentelijk rioleringsprogramma op. Het gemeentelijk rioleringsprogramma is onverplicht. Hierin beschrijft de gemeente beleidskeuzes voor de gemeentelijke watertaken in haar afweging van prestaties, risico's en kosten voor de gezondheid, de veiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Hierbij hoort een toetsingskader van doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden. Dit is het handvat voor de uitvoering en de bekostiging van de gemeentelijke watertaken. Het gemeentelijk rioleringsprogramma geeft daarmee de inwoners en andere bestuursorganen informatie over de doelen die een gemeente wil behalen, de planning en de financiële onderbouwing van de rioolheffing. In de praktijk stellen vrijwel alle gemeenten het gemeentelijk rioleringsprogramma ongeveer elke vijf of zes jaar opnieuw op.

Input voor het gemeentelijk rioleringsprogramma is het zogenaamde Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW). Een SSW gaat over het stedelijk watersysteem. Het SSW beschrijft het systeem zelf en maakt het hydraulisch en milieutechnisch functioneren van het stedelijke watersysteem inzichtelijk met modelberekeningen en praktijkgegevens. Het SSW is geen wettelijk verplicht plan. Vrijwel alle gemeenten hebben modelberekeningen van hun systeem en een bepaalde vorm van een SSW. De volledigheid of actualiteit van de SSW'en verschilt. Tussen het SSW en het gemeentelijk rioleringsprogramma bestaat een duidelijke wisselwerking. Het kader uit het gemeentelijk rioleringsprogramma geeft het handvat voor benodigde maatregelen in het SSW. Met het gemeentelijk rioleringsprogramma wordt doorgaans de financiële borging van de voorgenomen maatregelen geregeld. Het SSW geeft inzicht in (financiële) consequenties van een na te streven beschermingsniveau - of ambitieniveau. Zo ondersteunt het SSW de bestuurlijke keuzes en afwegingen in het gemeentelijk rioleringsprogramma.

De meeste onderdelen die in het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater zullen worden opgenomen, zijn uit het bestaande SSW en gemeentelijk rioleringsprogramma over te nemen. Het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater is een aanvulling op bestaande analyses van het openbaar vuilwaterrioolstelsel met een technische, emissiegerichte insteek, en vraagt geen holistisch beeld van het systeem.

Het geïntegreerd beheerplan geldt alleen in bepaalde gevallen. Het onverplicht gemeentelijk rioleringsprogramma blijft naast het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater bestaan. Dit programma is vormvrij. Hiervoor gelden geen regels vanuit het Rijk en ook de naam is voor de gemeente vrij te kiezen. Het staat gemeenten vrij om het geïntegreerd beheerplan en het niet verplicht gemeentelijk rioleringsprogramma te bundelen in één document. Bepalend is dat aan de wettelijke eisen van het geïntegreerd beheerplan is voldaan.

3.2.4. Wijziging van (delegatie)grondslagen voor rijksregels in de Omgevingswet

Om bepaalde onderwerpen bij algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling te kunnen regelen zijn (delegatie)grondslagen voor (verplichte) rijksregels in de Omgevingswet gewijzigd.

Individuele systemen
Vanuit het Rijk is het stellen van instructieregels over stedelijk afvalwater al verplicht voor de implementatie van richtlijn 91/271/EEG. De onderwerpen waarover instructieregels moeten worden gesteld zijn in verband met de implementatie van de herziene richtlijn meer uitgeschreven. Om te verplichten dat onder andere eisen aan IBA's in beheer bij een gemeente, een waterschap (of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast) en regels over registratie en inspectie van de IBA's worden gesteld, wordt voorgesteld om de reikwijdte van de bepaling over verplichte regels Rijk stedelijk afvalwater in hoofdstuk 2 van de Omgevingswet uit te breiden.

Lijsten
In verschillende bepalingen van de herziene richtlijn is geregeld dat onder meer lijsten van gebieden moeten worden vastgesteld. Voorgesteld wordt om Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat deze lijsten te laten vaststellen. Om te verplichten om deze gebieden aan te wijzen en te begrenzen en dat hiervoor nadere regels worden gesteld, wordt voorgesteld de artikelen 2.21 en 2.31 te wijzigen. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat zal worden verplicht om deze lijst om de zes jaar te bezien en zo nodig aan te passen. Dit kan tot gevolg hebben dat de Omgevingsregeling, waarin deze gebieden zullen worden opgenomen, moet worden gewijzigd.

Energieneutraliteit
In de Wet uitvoering EU-handelingen energie-efficiëntie zijn regels gesteld over de energieaudit bedoeld in Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955.

Toen de Europese verplichtingen inzake de energie-audit werden geïmplementeerd is ook bekeken of dit in het kader van de Omgevingswet kon. Bij de implementatie van de Wet uitvoering EU-handelingen energie-efficiëntie[31] is geconstateerd dat de opnemen van verplichting tot het uitvoeren van de energie-audit niet goed past in de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving. Bij de energie-audit uit deze EU-handeling is de grote onderneming geadresseerde en niet de exploitant van de milieubelastende activiteit. Een grote onderneming kan verschillende vestigingen hebben waar milieubelastende activiteiten plaatsvinden. Daarnaast is ook een deel van de milieubelastende activiteiten niet geregeld bij wet- en regelgeving van het Rijk. Dat maakte het regelen van de energieaudit in het kader van de Omgevingswet ingewikkeld.

Dit ligt bij de verplichting tot het uitvoeren van een energieaudit op grond van de herziene richtlijn anders. Op grond van de herziene richtlijn wordt de verplichting tot het uitvoeren van een energieaudit onder andere gelegd bij het zuiveringtechnisch werk, zijnde een milieubelastende activiteit. Daarnaast geldt de verplichting tot het uitvoeren van een energie audit voor op het zuiveringtechnisch werk aangesloten opvangsystemen.

[31] Kamerstukken II 2019/20, 35435, nr. 3

In de Omgevingswet zijn regels gesteld aan de gemeenten in verband met het opvangen en transporteren van stedelijk afvalwater. Op grond hiervan kan de verplichting tot het uitvoeren van een energie-audit voor het openbaar vuilwaterriool (de op het zuiveringtechnisch werk aangesloten opvangsystemen) worden geregeld in het kader van de Omgevingswet. Met dit wetsvoorstel wordt voorgesteld om te regelen dat instructieregels op grond van artikel 2.24 voor gemeenten worden gesteld in verband met de implementatie van de richtlijn stedelijk afvalwater met betrekking tot energiegebruik.

Op grond van artikel 4.3 in samenhang met artikel 4.22 van de Omgevingswet en artikel 2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving kunnen al regels worden gesteld over doelmatig gebruik van energie bij milieubelastende activiteiten. Dit is voldoende grondslag om de verplichting tot het uitvoeren van een energieaudit voor een zuiveringtechnisch werk te implementeren in het Besluit activiteiten leefomgeving.

Ook de overige verplichtingen over de productie van hernieuwbare energie zien op het zuiveringtechnisch werk en bevatten verplichtingen voor waterschappen.

Risicobeoordeling
Om te regelen dat vanuit het Rijk instructieregels kunnen worden vastgesteld over de risicobeoordeling wordt voorgesteld om de grondslag voor verplichte rijksregels in verband met stedelijk afvalwater in hoofdstuk 2 van de Omgevingswet uit te breiden. Op basis van die risicobeoordeling moet de gemeente bijvoorbeeld de maatregel nemen om ook percelen in kernen met minder dan 1000 i.e. aan te sluiten en van een openbaar vuilwaterriool te voorzien. Deze verplichting voor de gemeente zal worden geregeld in het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Nationaal uitvoeringsprogramma
Om te regelen dat vanuit het Rijk een nationaal uitvoeringsprogramma kan worden vastgesteld wordt voorgesteld om deze door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat te laten vaststellen. Het nationaal uitvoeringsprogramma betreft de voortgang en investeringsopgave om aan de artikelen 3 t/m 8 van de herziene richtlijn te voldoen.

Gegevensverzameling – register
Om te regelen dat gegevensverzameling op een transparante manier gaat plaatsvinden wordt voorgesteld om voor te schrijven dat deze gegevensverzameling plaatsvindt door middel van onder andere registers.

3.2.5 Reeds bestaande (delegatie)grondslagen voor rijksregels in de Omgevingswet

Behandeling stedelijk afvalwater
Voor de behandeling van stedelijk afvalwater in een zuiveringtechnisch werk voorziet hoofdstuk 4 van de Omgevingswet al in voldoende grondslagen en is geen wijziging van de Omgevingswet nodig.

Lozingen van stedelijk afvalwater
De bepalingen over lozingen van effluent vanuit zuiveringtechnische werken (artikel 15, tweede lid, herziene richtlijn), lozingen van niet-huishoudelijk afvalwater afkomstig van milieubelastende activiteiten (artikel 14 van de herziene richtlijn) en lozingen van biologisch afbreekbaar niet-huishoudelijk afvalwater (artikel 16 van de herziene richtlijn)

kunnen worden geïmplementeerd in de algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet op grond van onder andere hoofdstukken 4 en 5 van de Omgevingswet. In de algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet zijn al adviesverplichtingen opgenomen in verband met indirecte lozingen bij een milieubelastende activiteit. Om te verzekeren dat de adviesverplichtingen blijven, wordt voorgesteld om in het wetsvoorstel te regelen dat de beheerder van het openbaar vuilwaterriool, het zuiveringtechnisch werk en het oppervlaktewater verplicht moeten worden aangewezen als adviseur bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een indirecte lozing.

Circulaire economie
De bepalingen die betrekking hebben op het hergebruik van behandeld afvalwater (artikelen 8, 15, 21 en 22 van de herziene richtlijn) kunnen worden geïmplementeerd in de algemene maatregelen van bestuur op grond van onder meer de hoofdstukken 4, 5, 20 en, zo nodig, 23 van de Omgevingswet. De bepalingen over hergebruik van slib kunnen al worden geïmplementeerd op grond van onder andere hoofdstukken 4 en 5 van de Omgevingswet.

Sanitaire voorzieningen
In de drinkwaterrichtlijn is een soortgelijke bepaling als voor sanitaire voorzieningen opgenomen. Deze bepaling in de drinkwaterrichtlijn ziet op de toegang tot voor menselijke consumptie bestemd water. Bij de implementatie van deze bepaling uit de drinkwaterrichtlijn is de algemene grondslag om internationale verplichtingen te kunnen implementeren in de Drinkwaterwet gebruikt. Een dergelijke bepaling bevat de Omgevingswet ook (artikel 23.1). Dit is voldoende grondslag om de bepaling over sanitaire voorzieningen te kunnen implementeren in de regels onder de Omgevingswet.

Monitoring, gegevensverstrekking en voorlichting aan het publiek
Ook voor de bepalingen over monitoring (artikel 21), gegevensverstrekking in verband met stedelijk afvalwater en voorlichting aan het publiek (artikel 24), ook langs elektronische weg, zijn voldoende grondslagen opgenomen in hoofdstuk 20 van de Omgevingswet.

3.3 Wijziging van andere wetten

3.3.1 Wijziging van de Wet publieke gezondheid

Voor de implementatie van de herziene richtlijn wordt tevens een wijziging van de Wet publieke gezondheid (hierna: Wpg) voorgesteld. Deze wijziging is nodig om een representatief deel van het stedelijk afvalwater te kunnen monitoren, deze gegevens te kunnen analyseren en op basis van deze gegevens tijdig actie te ondernemen, zoals wordt voorgestaan in artikel 17 van de herziene richtlijn.

De Wpg biedt het wettelijk kader voor de bescherming en bevordering van de volksgezondheid en richt zich onder andere op infectieziektebestrijding. Daarnaast heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna: RIVM), namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna: VWS), onder andere de taak om monitoring, surveillance en onderzoek te verrichten dat gericht is op ondersteuning van de beleidsontwikkeling, de beleidsuitvoering, de bewaking van de veiligheid en de uitoefening van toezicht op het gebied van de volksgezondheid en het milieu. Deze taak is vastgelegd in artikel 3, eerste lid, onder a, van de Wet op het RIVM.

Tijdens de COVID-19-epidemie heeft het Ministerie van VWS opdracht gegeven aan het RIVM, om in samenwerking met de (Unie van) waterschappen, rioolwatersurveillance uit te voeren. Deze reeds bestaande infrastructuur geeft invulling aan de nationaal benodigde infrastructuur conform artikel 17 van de herziene richtlijn, en is de basis voor het zo nodig monitoren van relevante volksgezondheidsparameters bij het influent van rwzi's.

Voor de monitoring van resistentie tegen antimicrobiële stoffen bestaat in Nederland al langer een monitoringssysteem, dat het RIVM uitvoert in het kader van zijn wettelijke taken. De verplichting om een nationaal systeem op te zetten zal worden geïmplementeerd op basis van de bestaande infrastructuur voor rioolwatersurveillance.

Het RIVM voert de monitoring van het rioolwater uit op grond van voornoemd artikel 3, eerste lid, onder a, van de Wet op het RIVM. Dit artikel geeft derhalve reeds invulling aan de verplichting van artikel 17, eerste lid, van de herziene richtlijn. Het RIVM is voor de uitvoering van de monitoring evenwel afhankelijk van de waterschappen. Waterschappen nemen monsters van het stedelijk afvalwater en leveren deze via centrale ophaallocaties aan het RIVM aan, waarna het RIVM de monsters kan analyseren op volksgezondheidsparameters. Om te kunnen voldoen aan de verplichting van artikel 17, eerste lid, van de herziene richtlijn, is het daarom van belang om ook de verantwoordelijkheid van de waterschappen om zorg te dragen voor de bemonstering van stedelijk afvalwater wettelijk vast te leggen.

Met de voorgestelde wijziging van de Wpg wordt hieraan voldaan. Op grond van de wijziging dienen waterschappen in ieder geval zorg te dragen voor de monstername, de aanlevering naar de centrale ophaallocaties en de organisatie van representatieve monsters van stedelijk afvalwater. Op deze manier wordt tevens voldaan aan de eis van artikel 17, eerste lid, van de herziene richtlijn om de verantwoordelijkheden en rollen helder toe te wijzen. Op basis van de wettelijke regeling kunnen het RIVM en de waterschappen concrete afspraken maken over het bemonsteringsprotocol, de locatie en de frequentie van de bemonstering en de mogelijkheden voor opschaling bij een pandemische uitbraak.

3.3.2. Wijziging van de Gemeentewet

Voor de implementatie van de herziene richtlijn wordt ook een technische wijziging voorgesteld van artikel 229, tweede lid, van de Gemeentewet. Deze wijziging is nodig in verband met de implementatie van artikel 4 van de herziene richtlijn. Het begrip andere passende systemen uit richtlijn 91/271/EEG is in de herziene richtlijn vervangen door individuele systemen. Het begrip andere passende systemen wordt in artikel 2.16, derde lid, van de Omgevingswet gewijzigd in individuele systemen voor afvalwater. Artikel 229 van de Gemeentewet wordt hierop ook aangepast.

3.3.3 Wijziging van de Kernenergiewet

Op grond van artikel 15, onder b, van de Kernenergiewet worden vergunningen verleend voor nucleaire inrichtingen. In die vergunningen voor nucleaire inrichtingen worden ook de milieuaspecten geregeld. De vergunning op grond van de Kernenergiewet heeft op het gebied van milieu een integraal karakter. Door dit integrale karakter van deze vergunningen, valt ook het niet-radiologische deel van de indirecte lozing hieronder. De Kernenergiewet voorziet hiermee in een adequate regeling, ook in verband met de gevolgen voor de fysieke leefomgeving. Op basis van artikel 1.4 van de Omgevingswet gaan de regels van de Kernenergiewet, wanneer die uitputtend zijn, voor op de regels

van de Omgevingswet. Het bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen op grond van de Kernenergiewet is de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming.

Om de nieuwe verplichtingen met betrekking tot advies en raadpleging bij vergunningverlening te implementeren, zoals wordt voorgestaan in artikel 14 van de herziene richtlijn, wordt voorgesteld ook de Kernenergiewet te wijzigen. In de Kernenergiewet zijn bestuursorganen die zorg dragen voor het beheer van een zuiveringtechnisch werk of een oppervlaktewaterlichaam al aangemerkt als een adviseur bij vergunningen die voor nucleaire inrichtingen worden verleend op grond van de Kernenergiewet voor zover het gaat om indirecte lozingen. Daaraan wordt de beheerder van de voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater toegevoegd. Ook wordt de mogelijkheid tot raadpleging van vergunningen op grond van de Kernenergiewet door deze beheerders geregeld.

De Kernenergiewet bevat voldoende delegatiegrondslagen, zoals artikel 21 van de Kernenergiewet, om de herziene richtlijn (artikel 14 – indirecte lozingen), indien nodig, in de onderliggende regelgeving te implementeren.

4. Verhouding tot hoger recht

Dit wetsvoorstel implementeert de herziene richtlijn. In de herziene richtlijn is opgenomen dat de bepalingen daarin bedoeld zijn als aanvulling op de vereisten van andere wetgeving van de Unie, in het bijzonder wetgeving ten aanzien van mogelijke risico's voor de gezondheid en het milieu. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verhouding tussen het wetsvoorstel en deze andere richtlijnen met betrekking tot de inhoudelijke punten die zijn geregeld, zoals het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater. Deze richtlijn moet ook een bijdrage leveren aan de bescherming van de volksgezondheid overeenkomstig de "één gezondheid"-benadering die tot doel heeft de gezondheid van mensen, dieren en ecosystemen duurzaam in evenwicht te brengen en te optimaliseren, wanneer bijvoorbeeld stedelijk afvalwater wordt geloosd in zwemwater of in waterlichamen die gebruikt worden voor de winning van drinkwater, of wanneer stedelijk afvalwater wordt gebruikt als indicator voor parameters die relevant zijn voor de volksgezondheid.

4.1 Kaderrichtlijn water

In de kaderrichtlijn water is geregeld dat de oppervlaktewateren en het grondwater in de Europese Unie vanaf 2015 in een goede toestand moeten verkeren en dat hoe dan ook achteruitgang en verdere verslechtering van de toestand moet worden voorkomen. Voor oppervlaktewateren houdt deze eis in dat voor elk waterlichaam een goede chemische toestand moet zijn bereikt en een goede ecologische toestand. Voor grondwater houdt de eis in dat voor elk grondwaterlichaam een goede kwantitatieve en een goede chemische toestand moet worden gerealiseerd. Verder moeten er maatregelen worden genomen om negatieve trends die de kwaliteit bedreigen tijdig te keren en om verspreiding van (historische) bodemverontreiniging tegen te gaan. In de grondwaterrichtlijn[32] (zie hierna) worden enkele onderdelen van de kaderrichtlijn water verder uitgewerkt en specifieke maatregelen voor grondwater vastgesteld. In de richtlijn

[32] Richtlijn 2006/118/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand.

prioritaire stoffen[33] (zie hierna) worden enkele onderdelen van de kaderrichtlijn water uitgewerkt ten aanzien van waterverontreiniging.

De richtlijnen inzake stedelijk afvalwater dragen bij aan het halen van de doelstelling van de kaderrichtlijn water. In de herziene richtlijn is de koppeling met de doelstellingen van de kaderrichtlijn water versterkt. Zo is een koppeling gelegd tussen het gebruik van individuele systemen en het halen van de doelstellingen van de kaderrichtlijn water en tussen de stroomgebiedbeheerplannen op grond van de kaderrichtlijn water en het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater. Indien wordt beoordeeld dat overstortingen het bereiken van de doelstellingen van de kaderrichtlijn water belet, worden agglomeraties tussen 10.000 en 100.000 i.e. waarbinnen deze overstortingen plaatsvinden op de lijst van agglomeraties geplaatst waarvoor ook een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater moet worden opgesteld. Bij de risicobeoordeling (artikel 18 van de herziene richtlijn) die moet worden gemaakt over de risico's voor het milieu en de gezondheid van de mens die worden veroorzaakt door de lozingen van stedelijk afvalwater wordt ook gekeken naar de toestand van de waterlichamen en de daarvoor geldende doelstellingen op grond van de kaderrichtlijn water. Indien er risico's zijn vastgesteld, stellen de lidstaten passende maatregelen vast om ze aan te pakken, waaronder maatregelen voor de opvang van stedelijk afvalwater en voor de behandeling van stedelijk afvalwater op rwzi's. Daaronder vallen ook het vaststellen van geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater voor afwateringsgebieden van iedere bebouwde kom van een kern waarvandaan stedelijk afvalwater wordt geloosd met een vervuilingswaarde van minder dan 10.000 inwonerequivalenten. Of het aanleggen van voorzieningen voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater vanuit percelen met een vervuilingswaarde van minder dan 1.000 i.e.. Naast deze in de wetswijziging genoemde onderwerpen, kan dit ook inhouden dat ook kleinere rwzi's van een vierde trap moeten worden voorzien of dat ook op kleinere rwzi's eisen aan stikstof en fosforverwijdering gesteld gaan worden.

4.2 Grondwaterrichtlijn

In de grondwaterrichtlijn zijn specifieke maatregelen opgenomen ter voorkoming en beheersing van grondwaterverontreiniging met het oog op het bereiken van een goede chemische grondwatertoestand. De doelstellingen van deze richtlijn en de kaderrichtlijn water zijn dezelfde.

Indien wordt beoordeeld dat overstortingen het bereiken van de vereisten van artikel 3 van de grondwaterrichtlijn belet, worden agglomeraties tussen 10.000 en 100.000 i.e. waarbinnen deze overstortingen plaatsvinden op de lijst van agglomeraties geplaatst waarvoor ook een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater moet worden opgesteld. De doelstellingen en de maatregelen om tot een vermindering van de verontreiniging als gevolg van de overstortingen te komen moeten in dit beheerplan worden opgenomen.

4.3 Richtlijn prioritaire stoffen

De richtlijn prioritaire stoffen[34] is, net als de grondwaterrichtlijn, een aanvulling op de kaderrichtlijn water, waarin enkele onderdelen van die richtlijn die betrekking hebben op

[33] Richtlijn 2008/105/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 inzake milieukwaliteitsnormen op het gebied van het waterbeleid tot wijziging en vervolgens intrekking van de Richtlijnen 82/176/EEG, 83/513/EEG, 84/156/EEG, 84/491/EEG en 86/280/EEG van de Raad, en tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG.
[34] De richtlijn Prioritaire stoffen is onlangs herzien (Richtlijn (EU) 2026/805 van 30 maart 2026 tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen

waterkwaliteitseisen voor aangewezen prioritaire chemische stoffen en lozingen van dergelijke stoffen in oppervlaktewater verder worden uitgewerkt. In de richtlijn prioritaire stoffen zijn specifieke maatregelen vastgesteld ter bestrijding van de waterverontreiniging door afzonderlijke verontreinigende stoffen of groepen verontreinigende stoffen die een significant risico voor of via het aquatische milieu betekenen. Indien wordt beoordeeld dat overstortingen het bereiken van de vereisten van artikel 3 van de richtlijn prioritaire stoffen belet, worden agglomeraties tussen 10.000 en 100.000 i.e. waarbinnen deze overstortingen plaatsvinden op de lijst van agglomeraties geplaatst waarvoor ook een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater moet worden opgesteld. De doelstellingen en de maatregelen om tot een vermindering van de verontreiniging als gevolg van de overstortingen te komen moeten in dit beheerplan worden opgenomen.

4.4 Kaderrichtlijn mariene strategie

De kaderrichtlijn mariene strategie heeft als doel de bescherming en het herstel van de Europese zeeën en het bereiken van een gezonde milieutoestand in 2021. In de herziene richtlijn wordt een koppeling gelegd tussen lozingen van stedelijk afvalwater en de goede milieutoestand.

Indien wordt beoordeeld dat overstortingen het bereiken van de vereisten van de goede milieutoestand van de richtlijn mariene strategie belet, worden agglomeraties tussen 10.000 en 100.000 i.e. waarbinnen deze overstortingen plaatsvinden op de lijst van agglomeraties geplaatst waarvoor ook een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater moet worden opgesteld. De doelstellingen en de maatregelen om tot een vermindering van de verontreiniging als gevolg van de overstortingen te komen moeten in dit beheerplan worden opgenomen.

Bij de risicobeoordeling (artikel 18 van de herziene richtlijn) die moet worden gemaakt over de risico's voor het milieu en de gezondheid van de mens die worden veroorzaakt door de lozingen van stedelijk afvalwater moet ook worden gekeken naar de goede toestand van het mariene milieu als bedoeld in de kaderrichtlijn mariene strategie. Indien er risico's zijn vastgesteld, moeten de lidstaten passende maatregelen vaststellen om deze aan te pakken, waaronder maatregelen voor de opvang van stedelijk afvalwater en voor de behandeling van stedelijk afvalwater op rwzi's. Daaronder vallen ook het vaststellen van geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater voor afwateringsgebieden van iedere bebouwde kom van een kern waarvandaan stedelijk afvalwater wordt geloosd met een vervuilingswaarde van minder dan 10.000 inwonerequivalenten. Of het aanleggen van voorzieningen voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater vanuit percelen met een vervuilingswaarde van minder dan 1.000 i.e.. Naast deze in de wetswijziging genoemde onderwerpen, kan dit ook inhouden dat ook kleinere rwzi's van een vierde trap moeten worden voorzien of dat ook op kleinere rwzi's eisen aan stikstof en fosforverwijdering gesteld gaan worden.

4.5 Drinkwaterrichtlijn

In de herziene richtlijn wordt een koppeling gelegd tussen lozingen van stedelijk afvalwater en de drinkwaterrichtlijn.

---

betreffende het waterbeleid, Richtlijn 2006/118/EG betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand en Richtlijn 2008/105/EG inzake milieukwaliteitsnormen op het gebied van het waterbeleid). Hierin is de lijst prioritaire stoffen geactualiseerd.

Indien wordt beoordeeld dat overstortingen het voldoen aan de kwaliteitseisen van voor menselijke consumptie bestemd water van de drinkwaterrichtlijn belet, worden agglomeraties tussen 10.000 en 100.000 i.e. waarbinnen deze overstortingen plaatsvinden op de lijst van agglomeraties geplaatst waarvoor ook een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater moet worden opgesteld. De doelstellingen en de maatregelen om tot een vermindering van de verontreiniging als gevolg van de overstortingen te komen moeten in dit beheerplan worden opgenomen.

Bij de risicobeoordeling (artikel 18 van de herziene richtlijn) die moet worden gemaakt over de risico's voor het milieu en de gezondheid van de mens die worden veroorzaakt door de lozingen van stedelijk afvalwater wordt ook gekeken naar de kwaliteit van een waterlichaam dat wordt gebruikt voor de winning van voor menselijke consumptie bestemd water zoals bedoeld in de drinkwaterrichtlijn. Indien er risico's zijn vastgesteld, stellen de lidstaten passende maatregelen vast om ze aan te pakken, waaronder maatregelen voor de opvang van stedelijk afvalwater en voor de behandeling van stedelijk afvalwater op rwzi's. Daaronder vallen ook het vaststellen van geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater voor afwateringsgebieden van iedere bebouwde kom van een kern waarvandaan stedelijk afvalwater wordt geloosd met een vervuilingswaarde van minder dan 10.000 inwonerequivalenten. Of het aanleggen van voorzieningen voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater vanuit percelen met een vervuilingswaarde van minder dan 1.000 i.e.. Naast deze in de wetswijziging genoemde onderwerpen, kan dit ook inhouden dat ook kleinere rwzi's van een vierde trap moeten worden voorzien of dat ook op kleinere rwzi's eisen aan stikstof en fosforverwijdering gesteld gaan worden.

4.6 Zwemwaterrichtlijn

De zwemwaterrichtlijn beoogt het behoud, de bescherming en de verbetering van de kwaliteit van het zwemwater (binnen- en kustwateren) en de bescherming van de gezondheid van de mens. In de herziene richtlijn wordt een koppeling gelegd tussen lozingen van stedelijk afvalwater en de zwemwaterrichtlijn. Indien wordt beoordeeld dat overstortingen het voldoen aan de kwaliteitseisen van zwemwater belet, worden agglomeraties tussen 10.000 en 100.000 i.e. waarbinnen deze overstortingen plaatsvinden op de lijst van agglomeraties geplaatst waarvoor ook een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater moet worden opgesteld. De doelstellingen en de maatregelen om tot een vermindering van de verontreiniging als gevolg van de overstortingen te komen moeten in dit beheerplan worden opgenomen.

Bij de risicobeoordeling (artikel 18 van de herziene richtlijn) die moet worden gemaakt over de risico's voor het milieu en de gezondheid van de mens die worden veroorzaakt door de lozingen van stedelijk afvalwater wordt ook gekeken naar de kwaliteit van een waterlichaam dat valt binnen het toepassingsbereik van de zwemwaterrichtlijn. Indien er risico's zijn vastgesteld, stellen de lidstaten passende maatregelen vast om ze aan te pakken, waaronder maatregelen voor de opvang van stedelijk afvalwater en voor de behandeling van stedelijk afvalwater op rwzi's. Daaronder vallen ook het vaststellen van geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater voor afwateringsgebieden van iedere bebouwde kom van een kern waarvandaan stedelijk afvalwater wordt geloosd met een vervuilingswaarde van minder dan 10.000 inwonerequivalenten. Of het aanleggen van voorzieningen voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater vanuit percelen met een vervuilingswaarde van minder dan 1.000 i.e.. Naast deze in de wetswijziging genoemde onderwerpen, kan dit ook inhouden dat ook kleinere

rwzi's van een vierde trap moeten worden voorzien of dat ook op kleinere rwzi's eisen aan stikstof en fosforverwijdering gesteld gaan worden.

4.7 Aquacultuur

De kwaliteit van het waterlichaam is ook van belang voor aquacultuuractiviteiten als bedoeld in artikel 4, punt 25, van Verordening (EU) nr. 1380/2013 inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid. Bij de risicobeoordeling (artikel 18 van de herziene richtlijn) die moet worden gemaakt over de risico's voor het milieu en de gezondheid van de mens die worden veroorzaakt door de lozingen van stedelijk afvalwater wordt ook gekeken naar de kwaliteit van een waterlichaam waarin aquacultuuractiviteiten plaatsvinden. Indien er risico's zijn vastgesteld, stellen de lidstaten passende maatregelen vast om ze aan te pakken. Daaronder vallen ook het vaststellen van geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater voor afwateringsgebieden van iedere bebouwde kom van een kern waarvandaan stedelijk afvalwater wordt geloosd met een vervuilingswaarde van minder dan 10.000 inwonerequivalenten. Of het aanleggen van voorzieningen voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater vanuit percelen met een vervuilingswaarde van minder dan 1.000 i.e.. Naast deze in de wetswijziging genoemde onderwerpen, kan dit ook inhouden dat ook kleinere rwzi's van een vierde trap moeten worden voorzien of dat ook op kleinere rwzi's eisen aan stikstof en fosforverwijdering gesteld gaan worden.

4.8 Verdrag van Aarhus

Dit verdrag waarborgt openbaarheid van milieu-informatie en publieksparticipatie bij besluitvorming over het milieu en is vertaald naar diverse EU-richtlijnen. Zo ook in de herziene richtlijn (artikelen 24 en 25). De voornaamste richtlijn[35] over dit onderwerp is reeds geïmplementeerd in de Wet open overheid, de Omgevingswet en de openbare voorbereidingsprocedure in de Algemene wet bestuursrecht. De herziene richtlijn met de bepaling die aansluit bij het Verdrag van Aarhus vraagt geen nadere implementatie via dit wetsvoorstel. Zie voor verdere toelichting paragraaf 5.

5. Verhouding tot nationale regelgeving

Toegang tot de rechter

In artikel 25 van de herziene richtlijn zijn ook bepalingen opgenomen over toegang tot de rechter. Leden van het betrokken publiek moeten in beroep kunnen gaan bij een rechtbank of een ander ingesteld onafhankelijk orgaan. In beroep kunnen leden van het betrokken publiek de materiële of formele rechtmatigheid van enig besluit, handelen of nalaten vallend onder artikel 6, 7 of 8 aanvechten. Daarbij geldt dat aan ten minste een van de volgende voorwaarden is voldaan:

a) zij hebben een voldoende belang;
b) zij stellen dat inbreuk is gemaakt op een recht, indien het bestuursprocesrecht van een lidstaat dit als voorwaarde stelt.

De beroepsprocedure moet eerlijk, billijk, tijdig en niet buitensporig kostbaar zijn, en voorzien in adequate en doeltreffende verhaalmechanismen, met inbegrip van een rechterlijk bevel waar dat passend is. De procesbevoegdheid in de beroepsprocedure wordt niet afhankelijk gemaakt van de rol die het lid van het betrokken publiek heeft

[35] Richtlijn 2003/4/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2003 inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van Richtlijn 90/313/EEG van de Raad.

gespeeld tijdens een inspraakfase van de besluitvormingsprocedures krachtens deze richtlijn.

In Nederland kan iedereen het handelen of nalaten van overheidsinstanties dat in strijd is met milieuwetgeving aanvechten bij de rechter. Voor zover geen beroep mogelijk is bij de bestuursrechter kunnen leden van het betrokken publiek een zaak aanhangig maken bij de burgerlijke rechter.

De Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) regelt de toegang tot de bestuursrechter. Belanghebbenden kunnen beroep instellen tegen besluiten of een nalaten van de overheid. Een niet-gouvernementele organisatie kan een belanghebbende zijn. De organisatie moet dan voldoen aan de eisen van artikel 2, vijfde lid, van het Verdrag van Aarhus. Niet-gouvernementele organisaties die volgens nationaal recht (Awb) belanghebbende zijn, zijn dat ook volgens dit verdrag. Voor andere personen of organisaties bepaalt de Awb of zij voldoende belang hebben als dat een recht is geschonden. Het beroep moet worden behandeld door een rechter of een onafhankelijk en onpartijdig orgaan dat door de wet is ingesteld.

Naar aanleiding van het op 14 januari 2021 gewezen arrest van het Hof van Justitie over de uitleg van het Verdrag van Aarhus over inspraak en toegang tot de (bestuurs-) rechter bij Aarhusbesluiten (het zogenoemde Varkens-in-Noodarrest)[36] is een wetsvoorstel in voorbereiding dat erin voorziet dat de Nederlandse regelgeving wat betreft de toegang tot de rechter met het Verdrag van Aarhus in overeenstemming wordt gebracht. Het Hof heeft in deze uitspraak bepaald dat een belanghebbende beroep moet kunnen instellen in milieurechtelijke zaken, ook als de belanghebbende geen zienswijze heeft ingediend. Daarnaast oordeelde het Hof dat iemand die geen belanghebbende is, maar wel een zienswijze heeft ingediend, ook beroep in kan stellen bij de rechter. Naast deze wijziging van de Awb, is geen aanvullende regeling nodig voor de implementatie van artikel 25, tweede lid, van de herziene richtlijn.

De herziene richtlijn verplicht de lidstaten ook om burgers te informeren over de procedures, bijvoorbeeld over hoe zij in bezwaar kunnen gaan tegen een overheidsbeslissing. De overheid heeft ook de taak om hulp te organiseren en om eventuele drempels te verlagen of weg te nemen. Dit is vastgelegd in artikelen 3:45 en 6:23 Awb. De beslissingen van de rechter na een procedure moeten zijn vastgelegd en openbaar zijn. Hiermee wordt voldaan aan artikel 25, vierde lid, van de herziene richtlijn. Daarin is bepaald dat de lidstaten ervoor zorgen dat het publiek praktische informatie wordt verstrekt over de toegang tot administratieve en gerechtelijke beroepsprocedures.

Voor de implementatie van artikel 25 is geen aanvullende regeling nodig, naast de al in voorbereiding zijnde wetgeving.

Compensatie

In artikel 26 van de herziene richtlijn is geregeld dat indien als gevolg van een schending van nationale maatregelen die krachtens deze richtlijn zijn vastgesteld, schade aan de gezondheid van de mens is opgetreden, de getroffen personen het recht hebben om voor die schade een schadevergoeding te vorderen en te verkrijgen van de relevante natuurlijke of rechtspersonen overeenkomstig de nationale regels.

[36] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62018CJ0826.

De mogelijkheid tot het vorderen van schadevergoeding is in artikel 26 van de richtlijn gekoppeld aan het handelen in strijd met en schending van nationale maatregelen. Het gaat hierbij dus om onrechtmatig handelen.

Het kan hierbij ook gaan om schade als gevolg van onrechtmatige besluiten door de overheid. In de Awb is in titel 8.4 een regeling opgenomen voor een verzoekschriftprocedure bij de bestuursrechter voor schadevergoedingsverzoeken vanwege onrechtmatige besluiten en daarmee samenhangende voorbereidingsbesluiten. De bestuursrechter kan beslissen over verzoeken tot schadevergoeding van ten hoogste € 25.000,00. Boven dat bedrag is de burgerlijke rechter exclusief bevoegd om te beslissen op vorderingen tot schadevergoeding. Voor de verzoekschriftprocedure wordt griffierecht geheven op grond van de Awb.

In artikel 8:93 Awb zijn de verjaringstermijnen van artikel 310 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek van overeenkomstige toepassing verklaard. De verjaringstermijnen vangen aan de dag na die waarop de vernietiging van het schadeveroorzakende besluit onherroepelijk is geworden of het bestuursorgaan de onrechtmatigheid van het besluit heeft erkend. In deze twee situaties wordt de schending beëindigd en kan de persoon die schadevergoeding vordert ook gelijk bekend zijn met het feit dat hij schade kan hebben geleden door een onrechtmatig besluit zoals bedoeld in artikel 26, vierde lid, van de herziene richtlijn. Indien de benadeelde pas later bekend wordt met de schade gelden eveneens de aanvangstijdstippen van artikel 310 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek.

Daarnaast kan op grond van het Burgerlijke Wetboek, zoals artikelen 305a van Boek 3 (collectieve actie) en 162 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek (onrechtmatige daad), bij de burgerlijke rechter schadevergoeding worden gevorderd.

Voor de implementatie van artikel 26 is geen aanvullende regeling nodig.

6. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)

De gevolgen van dit wetsvoorstel verschillen per onderdeel en worden daarom per onderwerp en per onderdeel behandeld.

6.1 Regeldruk

De hier beschreven regeldrukeffecten zien op de wijzigingsvoorstellen die in dit wetsvoorstel zijn opgenomen. De voorgestelde wijzigingen betreffen met name het creëren van de grondslag of bevoegdheid om op lager niveau in de regelgeving de artikelen uit de herziene richtlijn te regelen. Dit wetsvoorstel heeft zeer geringe gevolgen voor de regeldruk omdat de meeste wijzigingen in dit wetsvoorstel op zichzelf geen gevolgen voor bedrijven of burgers hebben. De nog op te stellen algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen op basis van de artikelen die in dit wetsvoorstel worden gewijzigd zullen wél regeldruk voor bedrijven en burgers bevatten. Vanzelfsprekend zullen die beschreven en gekwantificeerd worden in de regeldrukparagraaf die bij die algemene maatregelen van bestuur onderscheidenlijk ministeriële regelingen zullen worden opgesteld.

6.1.1 Regeldruk wijziging Omgevingswet

CONCEPT

De in dit wetsvoorstel voorgestelde wijzigingen van de Omgevingswet zijn beperkt. De wijzigingen zien op de inzameling en transport van stedelijk afvalwater en individuele systemen voor afvalwater. Ook wordt de verantwoordelijkheid voor het opstellen van een geïntegreerd stedelijk beheerplan toebedeeld aan de gemeente. Ook ziet de wijziging op het verruimen van (delegatie)grondslagen voor (verplichte) rijksregels in de Omgevingswet om bij algemene maatregel van bestuur de uitwerking van de herziene richtlijn verder te regelen. De bovenstaande wijzigingen van de Omgevingswet hebben geen regeldrukeffecten voor bedrijven of burgers. Dit geldt ook voor de aanscherping van de eis voor de gemeente voor het aansluiten van alle bronnen van huishoudelijk afvalwater op het openbaar vuilwaterriool. Hierbij geldt dat ook kernen tussen de 1.000 en 2.000 inwoner equivalent aangesloten moeten worden op het openbaar vuilwaterriool. In Nederland is dit al zo; 99,9% van de huishoudens is al aangesloten op het openbaar vuilwaterriool. Daarmee heeft deze aanscherping geen effect in Nederland en levert dit geen stijging van de regeldruk op voor burger of bedrijven.

Vooruitlopend op de lagere regelgeving behorend bij de Omgevingswet kan gezegd worden dat ook in dat geval de regeldrukeffecten beperkt zijn voor burgers, wel kan de belastingdruk hierdoor gaan stijgen. Voor bedrijven zal de regeldruk naar verwachting wel toenemen door de aanpassing in de termijn van herzien en bezien van vergunningen en algemene regels (artikelen 14 en 15 van de herziene richtlijn). In de lagere regelgeving wordt ingevuld hoe de invulling van de regels over lozingen er precies gaat uitzien. De gevolgen voor de regeldruk zullen nader worden uitgewerkt in de regeldruktoetsen voor de lagere regelgeving.

6.1.2 Regeldruk wijziging Wet publieke gezondheid

De voorgestelde wijziging in de Wet publieke gezondheid heeft geen gevolgen voor de regeldruk van burgers en bedrijven. De bepaling richt zich op de waterschappen, die de verplichting krijgen monsters te nemen ten behoeve van het RIVM en het ministerie van VWS.

6.1.3 Regeldruk wijziging Gemeentewet

De voorgestelde wijziging in de Gemeentewet heeft geen gevolgen voor de regeldruk voor burgers en bedrijven.

6.1.4 Regeldruk wijziging Kernenergiewet

De voorgestelde wijziging in de Kernenergiewet legt geen extra verplichtingen op voor burgers en bedrijven. De bepaling richt zich tot de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming en de bestuursorganen die zorgdragen voor inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater.

6.2 Informatievoorziening (+ ICT gevolgen)

De hier beschreven gevolgen voor de informatievoorziening en ICT-gevolgen zien op de wijzigingsvoorstellen die in dit wetsvoorstel zijn opgenomen. De voorgestelde wijzigingen betreffen met name het creëren van de grondslag of bevoegdheid om op lager niveau in de regelgeving de artikelen uit de herziene richtlijn door middel van rijksregels te regelen. De nog op te stellen algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regeling op basis van de artikelen die in dit wetsvoorstel worden gewijzigd zullen wél effecten hebben voor de informatievoorziening en ICT-gevolgen, omdat de herziene richtlijn nadruk legt op transparantie van de sector: meer monitoren, meer

gegevens verzamelen en meer delen met het publiek. De uitwerking van de betreffende artikelen zal beschreven en gekwantificeerd worden in de informatievoorzienings-paragraaf die bij de algemene maatregelen van bestuur zal worden opgesteld.

6.2.1 Informatievoorziening en ICT-gevolgen wijziging Omgevingswet

Voorgesteld wordt dat het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater een programma wordt in de zin van de Omgevingswet. Dit heeft tot gevolg dat het ook is aangemerkt als een omgevingsdocument dat wordt opgenomen in de landelijke voorziening. Ook wordt de verantwoordelijkheid voor het opstellen van een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater toebedeeld. In de Omgevingswet wordt alleen voorgesteld om de verplichting op te nemen voor de gemeente om dit beheerplan vast te stellen voor bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gebieden. De inhoud van het beheerplan en de rapportage hierover worden in lagere wetgeving geregeld. De in dit wetsvoorstel voorgestelde wijzigingen van de Omgevingswet zijn verder beperkt voor wat betreft informatievoorziening en ICT-gevolgen. Het betreft voornamelijk het verruimen van (delegatie)grondslagen voor (verplichte) rijksregels in de wet om bij algemene maatregel van bestuurde uitwerking van de herziene richtlijn te regelen op het punt van informatievoorziening en gegevensdeling.

Daarnaast wordt voorgesteld om in de Omgevingswet op te nemen dat er registers moeten worden ingesteld met gegevens over IBA's en ten behoeve van de gegevensverzameling over de monitoring van de uitvoering van de herziene richtlijn. Hoe deze registers eruitzien en welke gegevens erin moeten worden opgenomen, zal op lagere regelgeving worden uitgewerkt. Daarmee kan pas op het lagere niveau van regelgeving de mogelijke effecten voor informatievoorziening en ICT-gevolgen worden uitgewerkt.

De informatievoorziening over afvalwater verzamelen en zuiveren voor het publiek zal in lagere regelgeving nader worden uitgewerkt. Daarmee kan pas op het lagere niveau van regelgeving de effecten voor informatievoorziening en ICT-gevolgen worden uitgewerkt.

6.2.2 Informatievoorziening en ICT-gevolgen wijziging Wet publieke gezondheid

De voorgestelde wijziging van de Wet publieke gezondheid heeft geen nieuwe gevolgen voor de informatievoorziening en geen ICT-gevolgen ten opzichte van de huidige praktijk.

6.2.3 Informatievoorziening en ICT-gevolgen wijziging Gemeentewet

De voorgestelde wijziging van de Gemeentewet heeft geen directe gevolgen voor de informatievoorziening en geen ICT-gevolgen.

6.2.4 Informatievoorziening en ICT-gevolgen wijziging Kernenergiewet

De voorgestelde wijziging van de Kernenergiewet legt een nieuwe verplichting op met betrekking tot advies en raadpleging van bestuursorganen die zorgdragen voor het beheer van de voorziening voor inzameling en transport van afvalwater en het zuiveringtechnische werk of oppervlaktewater. Hierbij is de verwachting dat de informatievoorziening beperkt kan blijven tot emailcontact met de betreffende beheerders en geen grote effecten heeft op de informatie voorziening dan wel ICT-gevolgen voor de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming.

6.3 Gevolgen voor decentrale overheden en andere bestuursorganen

Gevolgen van de wijziging van de Omgevingswet

De voorgestelde inhoudelijke wijzigingen in de Omgevingswet hebben met name gevolgen voor gemeenten. De voorgestelde wijziging van de Omgevingswet voorziet in de verplichting dat gemeenten voor bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gebieden een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater opstellen. Kort gezegd is een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater een programma met als doel om de verontreiniging als gevolg van overstortingen te verminderen. Het programma omvat maatregelen om die doestellingen te bereiken. De maatregelen gaan vergezeld van een tijdschema. De doelstellingen zijn indicatief en niet-bindend. Daarnaast voorziet dit wetsvoorstel in een aanscherping van de eis voor de gemeente voor het aansluiten van alle bronnen van huishoudelijk afvalwater op het openbaar vuilwaterriool. Deze aanscherping zal in de praktijk niet leiden tot extra gevolgen. Voor het opstellen van een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater zijn er financiële gevolgen voor gemeenten door arbeidsintensivering.

Tijdens de voorbereiding van dit wetsvoorstel is, waar het de wijziging van de Omgevingswet betreft, samen met de betrokken medeoverheden en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een zogenaamde uitvoerbaarheidstoets decentrale overheden (hierna: UDO) uitgevoerd. Deze toets wordt gedaan wanneer beleid of regelgeving decentrale overheden raakt. In de UDO wordt het proces van gelijkwaardig samenwerken aan uitvoerbare wetgeving of beleid vormgegeven. Tijdens deze toets, die mede is vormgegeven in de vorm van bestuurlijke overleggen, zijn de voor betrokken partijen relevante aandachtspunten in kaart gebracht, keuzes besproken en besluiten genomen. Deze zijn verwerkt in dit wetsvoorstel en deze memorie van toelichting. Partijen zijn zich er van bewust dat bij de uitwerking in de lagere regelgeving nog veel keuzes zijn te maken, waardoor de mate van uitvoerbaarheid en de impact van de totale implementatiewetgeving voor de herziene richtlijn nu nog niet goed zijn vast te stellen. Afgesproken is ook een UDO uit te voeren ten behoeve van de nog op te stellen lagere regelgeving op basis van de Omgevingswet. Hierbij zal ook een uitgebreide analyse van de financiële gevolgen van de algemene maatregelen van bestuur worden opgesteld.

Gevolgen van de wijziging van de Wet publieke gezondheid

De voorgestelde wijziging van de Wet publieke gezondheid heeft gevolgen voor het RIVM en de waterschappen. Op grond van de Wet op het RIVM heeft het RIVM al een monitoringstaak. Hier wordt monitoren van relevante volksgezondheidsparameters in afvalwater in geval van een noodsituatie of op verzoek van VWS aan toegevoegd.

De waterschappen moeten zorgen voor de monstername en aanlevering van geschikte monsters van stedelijk afvalwater. De waterschappen zullen dit structureel gaan uitvoeren op grond van de voorgestelde wijziging van de Wet publieke gezondheid, in plaats van op projectbasis vanuit het RIVM. Daarnaast blijft een overeenkomst tussen het RIVM en de waterschappen noodzakelijk voor de praktische uitvoering en de financiering. De voorgestelde wijziging van de Wet publieke gezondheid zorgt voor de juridische borging van de verplichting tot het nemen van monsters van het influent op rwzi's door de waterschappen en de verplichting om deze monsters tijdig over te dragen aan het RIVM. Hiermee wordt de bestaande praktijk voor de waterschappen wettelijk geborgd.

Gevolgen van de wijziging van de Gemeentewet

De uitvoering van de voorgestelde wijziging van de Gemeentewet ligt bij gemeenten, maar heeft geen gevolgen voor de uitvoering door de gemeenten.

Gevolgen van de wijziging van de Kernenergiewet

De gevolgen van de voorgestelde verplichting in de Kernenergiewet zullen voor de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming zeer beperkt tot nihil zijn. Er geldt al een adviesrecht voor de betrokken bestuursorganen die zorg dragen voor het beheer van het zuiveringtechnisch werk en het oppervlaktewaterlichaam. Daar komt het bestuursorgaan dat zorg draagt voor het beheer van het openbaar vuilwaterriool bij. Dat is het betrokken bestuursorgaan in de gemeente waar de nucleaire inrichting is gevestigd. De Autoriteit beschikt verder al over de (ontwerp)vergunningen. De Autoriteit zal slechts de gelegenheid moeten bieden aan andere bestuursorganen om deze (ontwerp)vergunningen op grond van de Kernenergiewet te raadplegen. Dat gebeurt alleen als de betrokken bestuursorganen daarom verzoeken. In de herziene richtlijn is voor de raadpleging opgenomen dat de raadpleging bij voorkeur plaatsvindt voordat de vergunningen worden verleend. In dat geval vallen de adviesrol en de verplichting tot het geven van de mogelijkheid tot raadpleging samen. Dat levert dan geen aanvullende uitvoeringslasten op.

6.4 Gevolgen voor het milieu (waaronder het klimaat)

In het implementatietraject van de herziene richtlijn wordt nu eerst de wetswijziging in procedure gebracht.

De voorgestelde wijziging van de Omgevingswet betreft een nieuwe verplichting voor het vaststellen van een geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater door gemeenten. Naar verwachting zullen de uitvoering van de daarin opgenomen maatregelen eveneens leiden tot vermindering van belasting van het oppervlaktewater en grondwater. Het gevolg is de milieukwaliteit ter plaatse zal verbeteren.

Verder betreffen de voorgestelde wetswijzingen met name het creëren of uitbreiden van de (delegatie)grondslagen voor rijksregels om op lager niveau in de regelgeving de artikelen uit de herziene richtlijn te regelen. Daarmee heeft de wetswijziging verder geen direct effect op de milieukwaliteit en het klimaat.

Vooruitblikkend naar de lagere regelgeving met name onder de Omgevingswet, wordt wel een groot effect voor het milieu en het klimaat verwacht vanuit de implementatie van de herziene richtlijn. De waterkwaliteit zal op basis van deze herziening nog aanzienlijk verbeteren, ook doordat EU lidstaten bovenstrooms van Nederland ook deze richtlijn gaan implementeren. De herziene richtlijn heeft als doel het vaststellen van regels voor de opvang, behandeling en lozing van stedelijk afvalwater om het milieu en de gezondheid van de mens te beschermen, in overeenstemming met de "één gezondheid"-benadering. Hierbij scherpt de herziene richtlijn de eisen aan ten opzichte van richtlijn 91/271/EEG, zowel voor opvang, zuivering als lozingen van afvalwater. Zo moeten kernen tussen 1.000 en 2.000 i.e. worden voorzien van een openbaar vuilwaterriool. Alle bronnen van huishoudelijk afvalwater binnen deze kernen dienen te worden aangesloten op het openbaar vuilwaterriool, tenzij een aansluiting op de voet van artikel 4 van de herziene richtlijn niet gerechtvaardigd is. Ook worden de gestelde eisen aan IBA's binnen de bebouwde kom aangescherpt. Dit kan tot een beperkte vermindering van de belasting van het oppervlaktewater en grondwater leiden. Het

milieueffect van die aanscherping zal landelijk gezien beperkt zijn. Het aantal IBA's binnen de bebouwde kom is immers gering. Daarnaast worden de stikstof en fosfor normen op de rwzi's aangescherpt. Deze maatregelen zullen tot vermindering van belasting van het oppervlaktewater en grondwater gaan leiden en de milieukwaliteit verbeteren.
Nieuw is de verplichting om quartaire behandeling van afvalwater toe te gaan passen om microverontreinigingen te verwijderen, waarmee onder andere medicijnresten en cosmeticaresten worden verwijderd. Ook dit draagt bij tot vermindering van belasting van het oppervlaktewater en grondwater.

Daarnaast richt de herziene richtlijn zich op het verminderen van broeikasgasemissies als gevolg van de werkzaamheden bij het opvangen en de behandeling van stedelijk afvalwater geleidelijk tot duurzame niveaus te verminderen, de energiebalans van de werkzaamheden bij het opvangen en de behandeling van stedelijk afvalwater te verbeteren, en bij te dragen aan tot de transitie naar een circulaire economie. Dit zal de klimaatimpact van de waterzuiveringsketen sterk verminderen.

6.5 Privacy

De wetswijziging voor de herziene richtlijn heeft geen gevolgen voor de privacy, omdat de onderwerpen die op wetsniveau geregeld worden niet zien op verwerking van persoonsgegevens.

7. Toezicht en handhaving

Het onderhavige wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de wijze waarop het toezicht, handhaving en vergunningverlening op de inzameling en zuivering van het stedelijk afvalwater is geregeld.

Artikel 29 van de herziene richtlijn betreft sanctionering. In artikel 29, eerste lid, van de herziene richtlijn is bepaald dat – onverminderd de verplichtingen van Richtlijn (EU) 2024/1203 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht en tot vervanging van de Richtlijnen 2008/99/EG en 2009/123/EG – de lidstaten regels vaststellen over sancties die van toepassing zijn op overtreding van bepalingen die dienen ter implementatie van de herziene richtlijn. De sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. Dit is een standaardformulering in Europese richtlijnen.

Een groot deel van de verplichtingen van de herziene richtlijn zijn en worden geïmplementeerd onder de Omgevingswet. Een deel van de artikelen richt zich tot bedrijven (bijv. artikelen 14 en 16) en de exploitanten van rwzi's (artikelen 6 tot en met 8 en 15). Het exploiteren van een zuivering technisch werk is onder meer aangewezen als een milieubelastende activiteit onder de Omgevingswet. Aan artikel 29, eerste lid, van de herziene richtlijn voor bedrijven wordt voldaan via het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving onder de Omgevingswet. Dat betekent dat nalevingstoezicht en bestuursrechtelijke handhaving gebeurt door omgevingsdiensten, waarbij gedeputeerde staten of college van burgemeester en wethouders het bevoegde gezag zijn voor de betreffende milieubelastende activiteit. Voor de lozingsactiviteiten geschiedt het toezicht en handhaving door de beheerders van de watersystemen. Ook is voorzien in strafrechtelijke handhaving via de Wet op de economische delicten.

Voor de bepalingen in de herziene richtlijn die ook verplichtingen voor medeoverheden met zich brengen, kan op grond van de Gemeentewet, de Waterschapswet en eventueel de Provinciewet en aanvullend de Omgevingswet interbestuurlijk toezicht worden uitgeoefend op hetgeen in de Omgevingswet en bijbehorende uitvoeringsregelgeving van hen wordt gevorderd. Ook kan een minister op grond van de Wet naleving Europese regelgeving publieke entiteiten aanwijzingen geven aan bestuursorganen, niet zijnde een minister, met het oog op onder andere de uitvoering van Europese richtlijnen.

In artikel 29, tweede lid, van de herziene richtlijn is bepaald dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat bij de op grond van dit artikel opgelegde sancties, waar van toepassing, naar behoren rekening wordt gehouden met:

a) de aard, de ernst en de omvang van de inbreuk;
b) indien van toepassing, de opzettelijke of nalatige aard van de inbreuk;
c) de bevolking die of het milieu dat door de inbreuk is getroffen, waarbij de gevolgen van de overtreding op het doel om een hoog beschermingsniveau voor het milieu en de gezondheid van de mens te bereiken, in aanmerking worden genomen;
d) het herhaalde of eenmalige karakter van de inbreuk;
e) de financiële situatie van de voor de inbreuk aansprakelijke natuurlijke persoon of rechtspersoon.

Dit artikellid bevat een opsomming van verschillende strafverzwarende onderscheidenlijk verzachtende omstandigheden. Lidstaten zijn verplicht in het nationale recht de nodige maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat in voorkomende gevallen zwaardere dan wel lichtere straffen kunnen worden opgelegd dan in gevallen waarin die omstandigheden zich niet voordoen.

In Nederland geldt als algemene regel dat de strafrechter zeer ruime straftoemetingsvrijheid heeft. Binnen het wettelijke strafmaximum dat op een bepaald strafbaar feit is gesteld, heeft de rechter de vrijheid om alle relevante omstandigheden mee te wegen bij het bepalen van een passende straf in een individueel geval. Op deze wijze is het voor de rechter mogelijk een zwaardere straf op te leggen dan gewoonlijk voor een feit wordt opgelegd, indien bepaalde, strafverzwarende omstandigheden aan de orde zijn of om in strafverminderende zin rekening te houden met verzachtende omstandigheden. Hiervoor is niet vereist dat de betreffende verzwarende en verzachtende omstandigheden specifiek in de wet worden neergelegd. Via artikel 91 van het Wetboek van Strafrecht zijn titels I tot en met VIIIA van het eerste boek (maatregelen) van die wet ook van toepassing op overtredingen en misdrijven die onder de Wet op de economische delicten strafbaar zijn gesteld.

Om te voldoen aan de verplichtingen uit artikel 29, tweede lid, onderdelen a en c, van de herziene richtlijn hoeven de in die onderdelen genoemde omstandigheden dan ook niet te worden opgenomen in de Nederlandse strafwetgeving. In recidive als strafverzwaringsgrond (artikel 29, tweede lid, onderdeel d, van de herziene richtlijn) is voorzien via bestaand recht (artikel 43a van het Wetboek van Strafrecht juncto artikel 91 van het Wetboek van Strafrecht). Tevens is voorzien in een strafverzwaringsgrond, indien de verdachte een gewoonte maakt van het plegen van het misdrijf (artikel 6, eerste lid, onderdeel 3, van de Wet op de economische delicten).

In artikel 29, tweede lid, onderdeel e, van de herziene richtlijn is bepaald dat rekening moet worden gehouden met de financiële situatie van de natuurlijke of rechtspersoon. Bij het opleggen van een dwangsom kan hiermee rekening worden gehouden. Als

alternatief zijn strafrechtelijke sancties mogelijk onder de voorwaarde dat die even doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn als de bestuursrechtelijke sancties. Nederlandse regelgeving is reeds in overeenstemming met artikel 29, tweede lid, onderdeel e, van de herziene richtlijn via de strafrechtelijke sancties uit de Wet op de economische delicten en de titels I tot en met VIIIA van het eerste boek van het Wetboek van Strafrecht (van toepassing via artikel 91 van die wet). In artikel 23, zevende lid, Wetboek van Strafrecht is bepaald dat in gevallen waarin de hoogste boetecategorie geen passende bestraffing is, een geldboete kan worden opgelegd tot ten hoogste 10% van de jaaromzet van de rechtspersoon in het boekjaar voorafgaande aan de uitspraak of strafbeschikking.

Nu ook door middel van de Wet economische delicten strafrechtelijke sancties kunnen worden opgelegd, waarbij onder meer de opzettelijke of nalatige aard van de inbreuk een rol kan spelen, is artikel 29, tweede lid, onderdeel b, van de herziene richtlijn ook al voldoende geïmplementeerd.

Er is geen aanvullende regeling nodig in verband met artikel 29.

8. Financiële gevolgen

In het implementatietraject van de herziene richtlijn wordt eerst deze wetswijziging in procedure gebracht. De voorgestelde wijzigingen betreffen met name het creëren en uitbreiden van de (delegatie)grondslagen om op lager niveau in de regelgeving rijksregels te stellen om de artikelen uit de herziene richtlijn te implementeren. Dit wetsvoorstel heeft daarmee geringe financiële consequenties omdat de meeste wijzigingen in dit wetsvoorstel geen directe gevolgen voor medeoverheden en andere partijen hebben. De nog op te stellen algemene maatregelen van bestuur op basis van de artikelen die in dit wetsvoorstel worden gewijzigd zullen wél grote financiële consequenties voor medeoverheden en andere partijen bevatten. Die zullen worden beschreven en gekwantificeerd in de financiële paragraaf die bij die algemene maatregelen van bestuur zal worden opgesteld. De regeldruk en financiële gevolgen voor burgers en bedrijven is opgenomen in paragraaf 6.1.

8.1 Voorgestelde wijziging van de Omgevingswet

De voorgestelde wijziging van de Omgevingswet heeft beperkt financiële gevolgen voor de gemeenten en waterschappen. Vooruitblikkend naar de lagere regelgeving, worden wel grote financiële consequenties voorzien voor medeoverheden vanuit de implementatie van de herziene richtlijn.

De implementatie van de herziene richtlijn in de Omgevingswet resulteert in het opstellen van een nieuw verplicht programma (geïntegreerde beheerplan voor stedelijk afvalwater) door gemeenten. De financiële consequenties van het opstellen van geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater zijn globaal doorgerekend. Bij algemene maatregel van bestuur zullen er nadere verplichtingen worden opgenomen betreft de inhoud van de geïntegreerde beheerplannen. Afhankelijk van het aantal agglomeraties waarvoor een geïntegreerd beheerplan moet worden opgesteld bedragen de jaarlijkse meerkosten op nationaal niveau tussen de 18-27 miljoen euro op basis van een quick scan. Ten opzichte van de geraamde heffingsinkomsten (via de rioolheffing) voor 2026 is dat 0,86% - 1,29%.

Voor waterschappen zitten de kosten met name op de aanpassing van de grote zuiveringtechnische werken aan de aangescherpte eisen voor stikstof en fosfor en in de bouw van de quartaire behandeling om microverontreinigingen, zoals medicijn- en cosmeticaresten, te verwijderen. Dit zal tot grote investeringen leiden voor de waterschappen, omdat op veel installaties een aanvullende zuivering gebouwd moet worden (zie hieronder in deze paragraaf). Daarnaast zullen verdere stappen gezet moeten worden om de zuiveringtechnische werken energieneutraal te maken en voldoende eigen stroom op te kunnen wekken. Dit zal nader worden bezien in het kader van de algemene maatregelen van bestuur.

Vooruitlopende op de toelichting bij dat besluit, kan hier nog het volgende worden opgemerkt over de te verwachte kosten van de vierde zuiveringsstap. Bij het impact assessment van de Europese Commissie van 26 oktober 2022 bij het voorstel tot wijziging van de richtlijn stedelijk afvalwater[37] zijn de kosten van deze vierde zuiveringsstap voor Nederland geraamd op (jaarlijks) 65 miljoen euro. In reactie op de vele vragen over deze kosteninschatting (van onder andere producenten en het Europees Parlement), heeft de Commissie op 4 juni 2025 in de Europese strategie voor waterweerbaarheid[38] aangekondigd de kostenraming van de vierde zuiveringsstap te actualiseren. Op 10 december 2025 is een geactualiseerde kostenraming uitgebracht.[39] Hierin worden voor Nederland de kosten van de vierde trap door de Europese Commissie nu indicatief geraamd op € 45 miljoen (waarbij een bandbreedte van - 5% tot +15% wordt genoemd). Het gaat hier in beide gevallen om de jaarlijkse kosten die vanaf 2045 worden gemaakt (afschrijfkosten en operationele kosten), dit is het jaartal waarin alle benodigde vierde trappen moeten zijn gerealiseerd. Deze raming staat in schril contrast met het eerder genoemde bedrag van circa 400 miljoen euro in de eerder genoemde brief aan de Tweede Kamer van 25 oktober 2024. Dit was een eerste ambtelijke globale inschatting. Het grote verschil wordt onder andere verklaard door de inschatting van het aantal vierde trappen dat geïnstalleerd zou moeten worden en de kosten per installatie. Voor de periode tot 2045 zijn nog geen kostenramingen gemaakt.

8.2 Voorgestelde wijziging van de Wet publieke gezondheid

De financiële gevolgen van een nationaal systeem voor het monitoren van volksgezondheidsparameters in stedelijk afvalwater op rwzi's zijn beperkt. Voor de uitvoering wordt gebruik gemaakt van de bestaande en functionerende infrastructuur (de NRS), inclusief de bijbehorende infrastructuur en vaste kosten in de 'koude fase'. De verplichting uit de herziene richtlijn om volksgezondheidsparameters te monitoren geldt uitsluitend wanneer een noodsituatie voor de volksgezondheid wordt uitgeroepen; hogere kosten treden dan ook pas op als dat het geval is. Voor waterschappen zijn er geen financiële gevolgen: de kosten voor monstername overdracht aan het RIVM worden gedragen door de Minister van VWS en via het RIVM aan de waterschappen vergoed.

9. Advies en consultatie

9.1 Overige inbreng

In februari 2026 hebben meerdere stakeholders en ministeries een informele pre-consultatietoets op dit wetsvoorstel uitgevoerd. De stakeholders die input hebben geleverd zijn het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (waaronder Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening), het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn

[37] Proposal for a revised Urban Wastewater Treatment Directive - Environment
[38] EUR-Lex - 52025DC0280 - EN - EUR-Lex
[39] JRC Publications - Updated estimation of the costs of quaternary wastewater treatment in the EU

en Sport, Stichting Rioned en Omgevingsdienst Nederland. De opgehaalde input is verwerkt in de versie van dit wetsvoorstel die ter consultatie wordt voorgelegd.

De reactie van BZK zag op onder andere op welk niveau van wetgeving welk onderdeel geregeld moet worden. Als gevolg van deze inbreng zijn een aantal onderdelen over met name de IBA's vanuit de Omgevingswet naar de algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet verplaatst.

De reactie van VWS zag op de teksten voor de monitoring van de volksgezondheidsparameters en zijn in gezamenlijkheid opgesteld.

De reactie van Stichting Rioned zag onder andere op de definitie van huishoudelijk afvalwater en hoe met de geïntegreerde beheerplannen stedelijk afvalwater, IBA's en de overstorten moet worden omgegaan.

De reactie van ODNL zag, naast vragen over de relatie tussen de herziene Richtlijn en de Richtlijn Industriële Emissies, op onder andere verduidelijking over vergunningen en een aantal definities, waaronder de reikwijdte van de definitie voor kwetsbare en gemarginaliseerde groepen betreffende de toegang tot sanitaire voorzieningen. Het grootste deel van deze punten zal in de algemene maatregelen van bestuur verder worden uitgewerkt.

9.2 Adviezen decentrale overheden en uitvoeringstoetsen
In februari 2026 hebben de medeoverheden en Rijkswaterstaat een informele pre-consultatietoets op dit wetsvoorstel uitgevoerd. Dit betreft Interprovinciaal Overleg, Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Daarnaast heeft de VNG een uitvoeringsscan uitgevoerd. De opgehaalde input is verwerkt in de versie die ter consultatie wordt voorgelegd.

De reactie van de VNG benoemde veel punten waar nog duidelijkheid over nodig is op het gebied van de gemeentelijke watertaken, waaronder omgang met geïntegreerde beheerplannen, overstorten en IBA's. Deze zullen worden uitgewerkt op ambv-niveau. Een aantal punten zijn al verduidelijkt in de voorliggende conceptwetswijziging. Ook zijn vragen gesteld over de financiering van de vereisten uit de herziene Richtlijn. Dit zal ook worden uitgewerkt in de algemene maatregelen van bestuur, omdat daar duidelijkheid komt op het totale pakket en de totale te maken kosten.

De reactie van de UvW zag op onder andere de omgang met IBA's, eventuele benodigde aanvullende maatregelen, monitoring en terugwinning van grondstoffen. Een deel van deze punten wordt in de algemene maatregelen van bestuur verder uitgewerkt.

De reactie van het IPO zag op onder andere het verzoek tot verduidelijking van de relatie tussen de herziene Richtlijn en andere richtlijnen zoals de Kaderrichtlijn Water en de Richtlijn Industriële Emissies. Waar mogelijk is deze verduidelijking hier al gegeven, maar veel zal pas gaan volgen van uit de algemene maatregelen van bestuur.
De reactie van RWS zag op onder andere de grensoverschrijdende samenwerking, verantwoordelijkheidsverdeling tussen medeoverheden en op verzoek tot uitwerking van de monitoringsopgave.

[PM – ontvangen reacties bestuurlijke toets welke parallel aan de internetconsultatie zal worden uitgevoerd]

9.3 Internetconsultatie

In de periode [PM] is voor dit wetsvoorstel/besluit/regeling een internetconsultatie uitgevoerd.

[PM- ontvangen reacties]

Op de site www.internetconsultatie.nl worden de ontvangen reacties openbaar gemaakt indien degene die een reactie heeft gegeven daarvoor toestemming heeft gegeven. Op de genoemde site wordt na afloop van de consultatie ook een kort verslag geplaatst waarin op hoofdlijnen de resultaten van de internetconsultatie zijn vermeld en de belangrijkste veranderingen in het voorstel of de toelichting naar aanleiding van de ontvangen reacties.

9.3 Adviescollege toetsing regeldruk

PM [dit wordt uitgevoerd parallel aan de internetconsultatie]

10. Overgangsrecht en inwerkingtreding

In de herziene richtlijn zelf zijn al verschillende in de toekomst gelegen momenten opgenomen om te voldoen aan de verplichtingen, zoals bijvoorbeeld voor de beheerplannen. Overgangsrecht is niet nodig.

De richtlijn moet uiterlijk 31 juli 2027 zijn geïmplementeerd in de Nederlandse wet- en regelgeving. Omdat het hier gaat om implementatiewetgeving is voor de inwerkingtreding afgeweken van de vaste verandermomenten en de vaste invoeringstermijn.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I (Wijziging Omgevingswet)

Artikel I, onderdeel A, (Artikel 2.16, tweede en derde lid, Ow)

De verplichting om een openbaar vuilwaterriool te hebben voor percelen waarvan stedelijk afvalwater wordt geloosd met een vervuilingswaarde van 2.000 i.e. was al opgenomen in artikel 3, eerste lid, van richtlijn 91/271/EEG. Deze verplichting is al geïmplementeerd in artikel 2.16, tweede lid, onderdeel a. Met de voorgestelde wijziging van artikel 2.16, tweede lid, wordt dit lid vereenvoudigd. De percelen binnen kernen van bebouwde kommen en het aantal i.e. waarvoor de afvalwaterzorgplicht geldt van de gemeente zullen komen te vervallen. De percelen en het aantal i.e. waarvoor de afvalwaterzorgplicht geldt zullen worden geregeld in het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Daarnaast wordt met de wijziging van artikel 2.16, tweede lid, voorgesteld om te regelen dat gemeenten verplicht zijn alle bronnen van huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op het openbaar vuilwaterriool. Met de woorden “in elk geval” wordt verduidelijkt dat deze verplichting tot aansluiting ziet op percelen waarvan huishoudelijk afvalwater wordt geloosd in het openbaar vuilwaterriool. Onder huishoudelijk afvalwater wordt verstaan: afvalwater van woongebieden, diensten en instituten dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden (artikel 2, punt 2, van de herziene richtlijn). Onder die bronnen vallen dus bijvoorbeeld percelen waarop een woonhuis, kantoor of winkel is gevestigd mits het daarvan vandaan komende afvalwater overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden. Als van een bedrijfsperceel alleen huishoudelijk afvalwater op het openbaar vuilwaterriool wordt geloosd, geldt deze verplichting ook.

De datum van 31 december 2035 en de mogelijkheden tot verlenging van deze datum die zijn opgenomen in artikel 3, tweede lid, van de herziene richtlijn zijn niet geïmplementeerd. Zie voor een toelichting hiervoor paragraaf 3.2.2. van het algemeen deel van de toelichting.

In specifieke locatieomstandigheden is aanleg van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringstechnisch werk niet mogelijk. De inzamel- en zuiveringstaken voor stedelijk afvalwater kunnen door gemeente of waterschap ook worden ingevuld door IBA's. Dit geldt ook in het geval een aansluiting op het openbaar vuilwaterriool niet gerechtvaardigd is. Dit is een wijziging ten aanzien van het huidige artikel 2.16, derde lid, van de Omgevingswet. Met de voorgestelde wijziging van artikel 2.16, derde lid, wordt artikel 4, eerste lid, van de herziene richtlijn geïmplementeerd. In tegenstelling tot het huidige artikel 2.16, derde lid, waarin ook is opgenomen dat de IBA's dezelfde graad van bescherming moeten halen, wordt voorgesteld om dit te laten vervallen in artikel 2.16, derde lid. Dit zal nader worden uitgewerkt in het Besluit kwaliteit leefomgeving op grond van de voorgestelde wijziging van artikel 2.31 van de Omgevingswet.

Artikel I, onderdeel B (wijziging artikel 2.21 Ow)

In artikel 2.21 Omgevingswet is een delegatiegrondslag opgenomen om gebieden bij ministeriële regeling aan te kunnen wijzen en te kunnen begrenzen. Voorgesteld wordt om hieraan toe te voegen de gebieden die moeten aangewezen op grond van de herziene richtlijn. Hiermee wordt het mogelijk om de gebieden die worden vastgesteld door opname in een lijst op grond van artikelen 5 en 8 en zo nodig artikel 7 van de herziene richtlijn bij ministeriele regeling geometrisch te begrenzen. Samen met de voorgestelde wijziging van artikel 2.31 Omgevingswet kunnen de verplichtingen tot het vaststellen van lijsten verder worden uitgewerkt in de algemene maatregelen van bestuur en de omgevingsregeling.

Artikel I, onderdeel C (wijziging artikel 2.25 Ow)

De onderwerpen waarover het Rijk instructieregels kan stellen op grond van artikel 2.24 is in artikel 2.25 gelimiteerd. Voorgesteld wordt om Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat de bevoegdheid toe te kennen om de risicobeoordeling en de benodigde maatregelen, bedoeld in artikel 18 van de herziene richtlijn, vast te stellen. Om ervoor te zorgen dat instructieregels vanuit het Rijk kunnen worden gesteld over de risicobeoordeling wordt voorgesteld om een nieuw onderdeel toe te voegen aan dit artikel waarin wordt verwezen naar deze nieuwe bevoegdheid van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Artikel I, onderdeel D (wijziging artikel 2.26 Ow)

Voorgesteld wordt om het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater aan te merken als een programma in de zin van de Omgevingswet. Om zeker te stellen dat ook instructieregels voor het geïntegreerd beheerplan voor stedelijk afvalwater worden vastgesteld ter uitvoering van de herziene richtlijn wordt voorgesteld om in artikel 2.26 de richtlijn stedelijk afvalwater op te nemen. Hiermee is artikel 5 van de herziene richtlijn op wetsniveau geïmplementeerd. Verder uitwerking zal plaatsvinden in de algemene maatregelen van bestuur.

Artikel I, onderdeel E (wijziging artikel 2.31 Ow)

In het voorgestelde artikel 2.31 van de Omgevingswet zijn de onderwerpen waarvoor in de algemene maatregelen van bestuur instructieregels of andere regels over stedelijk afvalwater worden gesteld nader gespecificeerd. Dit ziet op de onderwerpen individuele systemen voor afvalwater, vaststellen van lijsten en risicobeoordeling. Bij deze onderwerpen zijn ook belangen genoemd die met de regels moeten worden gediend. Voor energiegebruik zijn dat deels andere belangen, zoals tegengaan van klimaatverandering. Dit zorgt ervoor dat onder andere artikelen 4, 5, 8, 11, 18 van de herziene richtlijn verder uitgewerkt kunnen worden in de algemene maatregelen van bestuur.

Artikel I, onderdeel F (artikel 2.48 Ow)

Met dit voorgestelde artikel wordt duidelijk gemaakt dat het de taak is van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat om de benodigde lijsten vast te stellen die worden vereist in de herziene richtlijn. Daarnaast wordt voorgesteld om aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat de taak te geven om ook de risicobeoordeling en de maatregelen vast te stellen. Verder wordt voorgesteld om aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat de taak toe te delen om het nationale uitvoeringsprogramma vast te stellen. Indien bepaalde maatregelen moeten worden uitgevoerd door de gemeenten, zal dit worden geregeld in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Hiermee worden in dit wetsvoorstel deels artikelen 5, 7, 8 en 18 van de herziene richtlijn geïmplementeerd.

Artikel I, onderdeel G (wijziging artikel 3.6 Ow)

Voorgesteld wordt om in artikel 3.6 van de Omgevingswet artikel 5 van de herziene richtlijn te implementeren. Door het beheerplan op te nemen in artikel 3.6 van de Omgevingswet wordt dit een verplicht programma van de gemeenten. Voor welke gebieden de gemeenten dit beheerplan moet vaststellen zal nader worden uitgewerkt in het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Artikel I, onderdeel H (wijziging artikel 16.15a Ow)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 16.15a van de Omgevingswet wordt verzekerd dat beheerders van het openbaar vuilwaterriool, het zuiveringtechnisch werk of het oppervlaktewater adviseurs zijn bij indirecte lozingen. Dit strekt tot implementatie van artikel 14, eerste lid, van de herziene richtlijn. Met deze voorgestelde wijziging is het verplicht om in het Omgevingsbesluit het bestuursorgaan dat zorg draagt voor het beheer van het openbaar vuilwaterriool, het zuiveringstechnisch werk of het oppervlaktewaterlichaam als adviseur aan te wijzen bij een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit. Ook in het geval de milieubelastende activiteit in het omgevingsplan wordt geregeld geldt deze verplichting. In het Omgevingsbesluit worden deze beheerders aangewezen als adviseur bij een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit. Hetzelfde geldt als een maatwerkvoorschrift wordt gesteld in verband met een indirecte lozing.

Artikel I, onderdeel I (wijziging artikel 16.140 Ow)

Voorgesteld wordt om aan artikel 16.140 de richtlijn stedelijk afvalwater toe te voegen. Hierdoor wordt het mogelijk om bij algemene maatregel van bestuur ten behoeve van de implementatie van de herziene richtlijn procedurele en vormvereisten op te nemen.

Artikel I, onderdelen J tot en met L (wijzigingen artikelen 20.7, 20.9 en 20.11)

Met de voorgestelde gewijzigde grondslagen in deze artikelen wordt verzekerd dat verplicht regels bij algemene maatregelen van bestuur vanuit het Rijk worden gesteld in verband met de implementatie van de herziene richtlijn. Dat ziet op de verplichtingen om registers op te stellen en op te zetten als bedoeld in artikelen 4 en 22 van de herziene richtlijn. Het ziet verder op de verplichtingen van de herziene richtlijn over monitoring en gegevensverstrekking (onder andere voor artikel 21), gegevensverstrekking in verband met het uitvoeringsprogramma (artikel 23), voorlichting aan het publiek (artikel 24) en rapportages aan de Europese Commissie.

Artikel II (wijziging Wet publieke gezondheid)

Voor een toelichting bij deze wijziging wordt verwezen naar paragraaf 3.4.1 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel III (wijziging Gemeentewet)

Voor een toelichting bij deze wijziging wordt verwezen naar paragraaf 3.4.2 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel IV (Wijziging Kernenergiewet)

Dit artikel implementeert de nieuwe verplichtingen in artikel 14, eerste lid, onderdelen a en b, van de herziene richtlijn over advisering over en raadpleging van vergunningen voor nucleaire inrichtingen met betrekking tot de indirecte lozingen door die inrichtingen in een openbaar vuilwaterriool. Op grond van onderdeel a moeten ook exploitanten van opvangsystemen, zijnde de gemeente, worden geraadpleegd en geïnformeerd voordat een vergunning wordt verleend. Dat is geregeld door de wijziging in het eerste lid (nieuw) van artikel 17b van de Kernenergiewet. De verplichting in artikel 14, eerste lid, onderdeel b, van de herziene richtlijn richt zich tot het bevoegd gezag, in dit geval de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming. Die moet het mogelijk maken dat de betrokken bestuursorganen de vergunningen kunnen raadplegen. Het liefst voordat de vergunningen worden verleend. Dit wordt geregeld in artikel 17b, tweede lid, van de Kernenergiewet.

Artikel V (Inwerkingtreding)

Voor een toelichting bij deze wijziging wordt verwezen naar paragraaf 10 van het algemeen deel van de toelichting.

CONCEPT

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

CONCEPT

Bijlage: Transponeringstabel Richtlijn (EU) 2024/3019 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2024 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (herschikking)

Nb. De herschikking van richtlijn 91/271/EEG bleek dusdanig ingrijpend dat ervoor is gekozen een volledig nieuwe tabel op te stellen. De eerste kolom vetgemaakt artikelen of leden daarvan van richtlijn 2024/3019/EU zijn nieuwe bepalingen t.o.v. Richtlijn 91/271/EEG.

Afkortingen:
BAL: Besluit activiteiten leefomgeving
EC: Europese commissie
LS: lidstaat
Ow: Omgevingswet

NB. "PM" in de 2e kolom geeft aan dat wetgeving (bestaand of nieuw) noodzakelijk is of lijkt.
M.b.t. artikel 2: Of huidige definities volstaan of dat er nieuwe in de Nl-se wetgeving moeten worden opgenomen is voor een groot deel afhankelijk van de inhoud en/of keuzes o.g.v. artikel 3 e.v. van RL 2024/3019. Om die reden 2e kolom nog even niet ingevuld voor artikel 2 van de RL.

Artikel, -lid of onderdeel van richtlijn (EU) 2024/3019	**Bepaling in implementatie-regeling of in bestaande regelgeving; Toelichting indien niet geïmple-menteerd of uit zijn aard geen implementatie behoeft**	**Omschrijving beleidsruimte**	**Toelichting op de keuze(n) bij de invulling van beleidsruimte**
Artikel 1 Onderwerp			
1 (regels gesteld over onderwerpen)	Behoeft gelet op aard geen implementatie	--	nvt
Artikel 2 Definities			
2, punt 1 (begrip stedelijk afvalwater)	Bijlage bij de Ow		
2, punt 2 (begrip huishoudelijk afvalwater)	Bijlage bij de Ow		
2, punt 3 (begrip niet-huishoudelijk afvalwater)			
2, punt 4 (begrip agglomeratie)			
2, punt 5 (begrip stedelijk afstromend hemelwater)	Valt onder het begrip		

CONCEPT

	afvloeiend hemelwater		
2, punt 6 (begrip overstorting)	Bezien bij amvb's onder Ow		
2, punt 7 (begrip opvangsysteem)			
2, punt 8 (begrip gemengd riool)			
2, punt 9 (begrip gescheiden riool)			
2, punt 10 (begrip inwonersequivalent)	Bijlage bij de Ow		
2, punt 11 (begrip primaire behandeling)			
2, punt 12 (begrip secundaire behandeling)			
2, punt 13 (begrip tertiaire behandeling)			
2, punt 14 (begrip quartaire behandeling)			
2, punt 15 (begrip slib)			
2, punt 16 (begrip eutrofiering)			
2, punt 17 (begrip microverontreiniging)			
2, punt 18 (begrip verdunningsverhouding)			
2, punt 19 (begrip producent)			
2, punt 20 (begrip organisatie voor producenten-verantwoordelijkheid)			
2, punt 21 (begrip sanitaire voorzieningen)	Bezien bij amvb's onder Ow		
2, punt 22 (begrip resistentie tegen antimicrobiële stoffen)			
2, punt 23 (begrip één gezondheid-benadering)	Niet implementeren. Is alleen opgenomen in het doel.		
2, punt 24 (begrip betrokken publiek)			
2, punt 25 (begrip biomedia)			
2, punt 26 (begrip in de handel brengen)			
2, punt 27 (begrip vracht)			

CONCEPT

2, punt 28 (begrip individueel systeem)	Bijlage bij de Ow		
Artikel 3 Opvangsystemen en berekening de vracht van een agglomeratie			
3, eerste lid (verplichting voor opvangsystemen voor agglomeraties van 2.000 ie en meer.)	Artikel 2.16, tweede lid, Ow + amvb onder Ow	--	nvt
3, tweede lid, eerste alinea (opvangsysteem uiterlijk 31-12-2035 voor aggl tussen 1.000- 2.000 ie)	Artikel 2.16, tweede lid, Ow + amvb onder de Ow	LS kan afwijken uiterste datum 31-12-2035	Van afwijking wordt geen gebruik van gemaakt, want NL voldoet al.
3, tweede lid, tweede, vierde en vijfde alinea (afwijking termijnen voor opvangsystemen eerste alinea)	N.v.t.	LS kan afwijken van 31-12-2035 tot uiterlijk 1-1-2043 of 2045 indien op 1-1-2025 aan eisen art 3, lid 2 wordt voldaan.	Nederland voldoet niet aan de criteria om in aanmerking te komen voor de afwijkingen
3, tweede lid, vierde alinea (uitzondering Burgarije/Kroatie/Roemenië)	N.v.t	nvt	nvt
3, derde lid (berekening van de vracht)	Bezien bij amvb onder Ow	--	nvt
3, vierde lid (opvangsysteem moet voldoen aan deel A, bijlage I)	Bij amvb's onder Ow	--	nvt
Artikel 4 Individuele systemen			
4, eerste lid (Indien onder genoemde gronden wordt afgeweken van art 3, individueel systeem (IBA) vereist)	Artikel 2.16, derde lid, Ow + amvb onder Ow	Afwijken art 3 alleen als genoemde rechtvaar-digingsgronden.	NL heeft IBA's die aan eisen voldoen. Handhaven huidige situatie. Rechtvaardigingsgronden worden opgenomen bij amvb onder Ow
4, tweede lid (eisen ontwerp etc aan IBA's + zelfde graad van bescherming)	Artikel 2.31 + amvb's onder Ow	LS keuze hoe beoogde doel te bereiken	Keuze wordt toegelicht bij amvb onder Ow
4, derde lid (IBA's in aggl > 1.000 ie: - in register én - regelmatige inspecties IBA's)	Artikel 2.31 + onderliggende regelgeving onder Ow	LS keuze hoe register opzetten; én hoe Inspecties vorm geven a.d.h.v. risico benadering	Keuzes worden gemaakt en toegelicht bij regelgeving onder Ow
4, vierde lid (*Bevoegdheid uitvoeringshandelingen Eur cie m.b.t. lid 1, 2 en 3*)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow

CONCEPT

		te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	om uitvoeringshandeling te implementeren
4, vijfde lid (meldplicht LS aan Eur cie ter rechtvaardiging gebruik IBA's > 2% vracht van aggl > 2.000 i.e.)	Feitelijke handeling. Bij amvb onder Ow verplichting voor decentrale overheden om benodigde gegevens aan te leveren.	PM-Afh van nationale keuze hoe verkrijgen informatie wordt vormgegeven Én Wie de informatie aanlevert	
4, zesde lid (*Bevoegdheid uitvoeringshandelingen Eur cie t.b.v. vorm aanleveren info lid 5*)	Geen omzetting vereist.	PM- afh van hoe nationale keuze hoe informatie wordt vormgegeven LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
Artikel 5 Geïntegreerde beheerplannen voor stedelijk afvalwater			
5, eerste lid (uiterlijk 31-12-2033 integraal stedelijk afvalwater beheer plan voor agglomeraties van > 100.000 i.e.)	Artikel 3.6 Ow + amvb onder Ow.	LS keuze wie verantwoordelijk dat er geïntegreerde beheerplan is voor elke aggl >100.000	Nieuwe opdracht aan (samenw) gemeenten omdat dit aansluit op bestaande taken op het gebied van inzameling en transport van stedelijk afvalwater.
5, tweede lid (uiterlijk 22-6-2028 opstellen lijst van agglomeraties tussen 10.000-100.000 i.e. waarbij overstortingen en stedelijk afvloeiend hemelwater gevolgen hebben voor het milieu en de gezondheid van de mens incl evalueren en actualiseren 1x p 6 jr)	Artikel 2.48 Ow + amvb's onder Ow	-LS keuze aanwijzen wie lijst opstelt; -LS keuze uiterste datum	Minister Infrastructuur en Waterstaat stelt lijsten op. Keuze uiterste datum wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
5, derde lid (uiterlijk 31-12-2039 integraal stedelijk afvalwater beheer plan voor agglomeraties 10.000-100.000 i.e.)	Artikel 3.6 Ow + amvb's onder Ow (incl. uiterste keuze datum)	-LS keuze wie verantwoordelijk dat er geïntegreerde beheerplan is voor elke aggl tussen 10.00-100.000 i.e. -LS keuze uiterste datum.	Nieuwe opdracht aan (samenw) gemeenten omdat dit aansluit op bestaande taken op het gebied van inzameling en transport van stedelijk afvalwater.

CONCEPT

			Keuze over uiterste datum wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
5, vierde lid (op verzoek ter beschikking stellen integraal stedelijk afvalwater beheerplan aan de Commissie)	Feitelijke handeling voor Rijk. Bij amvb onder Ow verplichting opnemen voor gemeenten om beheerplannen aan te leveren.		
5, vijfde lid (integraal stedelijk afvalwater beheerplan moet ten minste voldoen aan bijl V en geven prioriteit aan groen en blauwe infrastructuur oplossingen)	Bij amvb's onder de Ow	LS keuze om meer te eisen dan min eisen uit bijl V	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
5, zesde lid (bevoegdheid EC uitvoeringshandelingen m.b.t. lid 4 en bijlage V)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
5, zevende lid (actualisatieplicht cs **integraal stedelijk afvalwater beheerplan (koppeling met lid 2)**	Bij amvb's onder Ow	LS keuze wie zorgt voor actualisatie	Aansluiten bij keuzes art 5, lid 1 en lid 3
Artikel 6 Secundaire behandeling			
6, eerste lid, eerste alinea (verplichting om secundaire behandeling toe te passen cfm bijlage I, deel B, tabel 1, deel C, voor rwzi's die agglomeraties van 2.000 i.e. en meer bedienen)	Bij amvb's onder Ow	--	nvt
6, eerste lid, tweede alinea (Tot 31-12-2037 voor lozingen in kustwateren aggl 2.000-10.000 die op 1-1-2025 voldoen aan art 7 RL 91/271/EEG)	Bij amvb's onder Ow	--	
6, tweede lid (tot 31-12-2037 voor lozingen in	N.v.t. NL heeft geen minder	--	Nvt [Handhaven huidige situatie]

CONCEPT

minder gevoelige gebieden)	gevoelige gebieden aangewezen.-		
6, derde lid, eerste alinea (verplichting om *uiterlijk* op 31-12-2035 secundaire behandeling toe te passen voor rwzi's die agglomeraties tussen 1.000 en 2.000 i.e. bedienen cfm bijlage I, deel B en tabel 1 resp deel C)	Bij amvb's onder Ow	--	
6, derde lid, tweede, vierde en vijfde alinea (optie: of 31-12-2043/2045 voldoen aan de verplichting in eerste alinea als uitvoeringprogramma aan eisen voldoet. Informeren Eur cie als niet uiterlijk 31-7-2028 wordt voldaan)	Bij amvb's onder Ow	Keuzeoptie voor toepassen termijnen	Keuzes worden toegelicht bij amvb's onder Ow
6, derde lid, derde alinea (uitzondering Burgarije/Kroatie/Roemenië)	Nvt op Nederland	--	nvt
6, vierde lid (uitzonderingen tot 31-12-2045 op secundaire behandeling voor bepaalde gevallen als LS Eur cie een grondig onderzoek verstrekt)	Nvt op Nederland--	Keuze lidstaat uitzondering – n.v.t. op Nederland	Nvt Situatie doet zich in NL niet voor.
6, vijfde lid (berekening van de vracht)	Bezien bij amvb's onder Ow		
Artikel 7 tertiaire behandeling			
7, eerste lid, (indien geen tertiaire behandeling op 1-1-2025: verplichting tertiaire behandeling voor rwzi's met een vracht van meer dan 150.000 i.e. voldoen aan deel B en tabel 2 van Bijlage I: uiterlijk 31-12-2033 voor 30%; 2036 voor 70% en 2039 voor 100%)	Bij amvb's onder Ow	Keuze LS uiterste data	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
7, tweede lid, (opstellen lijst met voor eutrofiering gevoelige gebieden *uiterlijk*	Bij amvb's onder Ow	-Keuze LS voor eerdere datum	Keuzes worden toegelicht in amvb's onder Ow-

CONCEPT

31-12-2027 (incl bijl II) + bijwerken m.i.v. 31-12-2033, maar niet van toepassing indien tertiaire behandeling op gehele grondgebied)		- Keuze LS gebied (nu heel NL)	-handhaven huidige situatie: heel NL aangewezen als voor eutrofieringsgevoelig gebied
7, derde lid (verplichting toepassing tertiaire behandeling voor lozingen van agglomeraties van meer dan 10.000 i.e. in gevoelige gebieden uiterlijk op 31-12-2033/2036/20239/2045)	Bij amvb's onder Ow	-Keuze LS voor eerdere data - Keuze LS gebied (nu heel NL)	Keuzes worden gemaakt en toegelicht in amvb's onder Ow- -handhaven huidige situatie: heel NL aangewezen als voor eutrofieringsgevoelig gebied
7, vierde lid, eerste en tweede alinea (LS kan afwijking termijnen voor toepassing tertiaire behandeling voor agglomeraties van 10.000 i.e.)	Bij amvb's onder Ow	Keuze LS langere termijn	Keuzes worden gemaakt en toegelicht in amvb's onder Ow
7, vijfde lid (grenswaarden voor lozingen van rwzi's na tertiaire behandeling- deel B en tabel 2 en C van bijlage I)	Bij amvb's onder Ow		
7, zesde lid (uitzondering voor in aanbouw zijnde, of recent in gebruik genomen rwzi of die ingrijpende wijziging ondergaan)	Bij amvb's onder Ow		
7, zevende lid (bevoegdheid EC tot delegatiehandelingen wijz deel C van bijl I)			Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om gedelegeerde handeling te implementeren
7, achtste lid (LS kan afwijken van lid 3 en 5 als aan eisen wordt voldaan (emissiegrenswaarden voor individuele rwzi en grenswaarden voor alle rwzi's in een gevoelig gebied))	Bij amvb's onder Ow	LS keuze afwijken	NL heeft al van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Keuzes worden verder gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
7, negende lid (missiegrenswaarden voor lozingen van rwzi's in een afwateringsgebied van kwetsbare gebieden)	Bij amvb's onder Ow		
7, tiende lid (verplichting om binnen zeven jaar te voldoen aan grenswaarden voor lozingen in nieuwe gebieden op lijst)	Bij amvb's onder Ow		

CONCEPT

7, elfde lid (afronding aantallen rwzi's die moderniseren etc)	N.v.t. Feitelijke handeling.		
Artikel 8 Quartaire behandeling			
8, eerste lid (uiterlijk 31-12-2033/2039/2045 verplichting voor quartaire behandeling voor rwzi's met een vracht van 150.000 i.e. en meer cfm deel B en tabel 3 van bijlage I resp deel C)	Bij amvb's onder Ow	Keuze LS voor eerdere datum	Keuzes worden gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
8, tweede lid (LS lijst met risicovolle gebieden vanwege concentratie van microverontreinigingen)	Artikelen 2.48 en 2.31 Ow + amvb's onder Ow		
8, derde lid (bevoegdheid EC uitvoeringshandelingen t.b.v lid 2)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
8, vierde lid, eerste en tweede alinea (LS verplichting toepassing vierde trap zuivering voor lozingen van agglomeraties van 10.000 i.e. of meer in risicovolle gebieden cfm tabel 3 bijlage I deel C en tabel 4 uiterlijk op 2033/2036/2039/2045)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze eerder	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
8, vierde lid, derde alinea (bevoegdheid EC delegatiehandelingen tot wijz deel C bijl I)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. gedelegeerde handeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om gedelegeerde handeling te implementeren
8, vijfde lid (LS verplichting om binnen zeven jaar te voldoen aan grenswaarden voor lozingen in nieuwe gebieden op lijst cfm deel B en tabel 3 bijl I)	Bij amvb's onder Ow		
8, zesde lid (EC bevoegdheid tot	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow

CONCEPT

uitvoeringshandelingen t.b.v tabel 3 bijl I)		te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	om uitvoeringshandeling te implementeren
8, zevende lid (afronding aantallen rwzi's bij modernisering)	N.v.t. Feitelijke handeling.		
8, achtste lid (toepassing quartaire behandeling bij waterhergebruik van gezuiverd afvalwater cfm deel B en tabel 3 bijl I)	Bij amvb's onder Ow		
Artikel 9 Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid			
9, eerste lid (LS uiterlijk 31-12-2028 uitgebreide producenten-verantwoordelijkheid (UPV))	Nog niet bekend, zie paragraaf 2.10.3 van het algemeen deel van deze toelichting	-Keuze LS voor eerdere datum (maar i.r.t. art 8 datum start betaling onduidelijk) -Keuze LS hoe in te richten	Nog niet bekend, zie paragraaf 2.10.3 van het algemeen deel van deze toelichting
9, tweede lid (Vrijstelling op UPV voor producten die aan voorwaarden voldoen)	Idem	Keuze LS hoe vrijstelling te regelen (met/zonder beschikking en sancties)	Idem
9, derde lid (Eisen aan producenten i.v.m. UPV)	Idem	LS keuze hoe informatieverstrekking te regelen tussen producenten en organisatie; LS keuze hoe audit te organiseren voor organisatie	Idem
9, vierde lid (aanvullende eisen i.v.m. UPV)	Idem	LS keuze hoe div (rapportage)verplichtingen voor betrokken pp vorm te geven	Idem
9, vijfde lid (bevoegdheid tot uitvoeringshandelingen uniforme uitoefening lid 2, sub b (micro-verontreiniging)	Idem	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswet te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	idem
Artikel 10 Minimumeisen voor organisaties voor producentenverantwoordelijkheid			

CONCEPT

10, eerste lid (minimale vereisten voor organisaties voor producenten-verantwoordelijkheid)	Nog niet bekend, zie paragraaf 2.10.3 van het algemeen deel van deze toelichting	LS nemen de maatregelen die nodig zijn om; Keuze geografische dekking. LS nationale erkenningsprocedure	Nog niet bekend, zie paragraaf 2.10.3 van het algemeen deel van deze toelichting
10, tweede lid (LS zet controle en handhavingskader organisaties op)	idem	LS keuze hoe dit vorm te geven	idem
10, derde lid (toezicht bij meerdere organisaties)	idem	LS keuze hoe dit vorm te geven	Idem
10, vierde lid (producent in een andere lidstaat of buiten Europa aanwijzen)	idem	LS keuze hoe dit vorm te geven	idem
10, vijfde lid (LS organiseert dialogen over div UPV-items)	Idem	LS keuze hoe dit vorm te geven.	idem
10, zesde lid (EC zorgt voor organisatie uitwisseling van informatie)	Geen omzetting vereist.		
10, zevende lid (verplichting EC vaststellen lijst uitzonderingen)	Geen omzetting vereist.		
Artikel 11 Energieneutraliteit			
11, eerste lid (vanaf *uiterlijk* 31-12-2028 (>100.000 i.e.) of 2032 (10.000-100.000 i.e) om de 4 jaar verplichting tot het uitvoeren van een energie audit bij zuiveringsinstallatie en opvangsystemen)	Artikel 2.31 + amvb's onder Ow	LS heeft keuze deze audits eerder uit te voeren	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
11, tweede lid (vanaf *uiterlijk* 31-12-2030 (minimaal 20%) of 2025 (min. 40%), 2040 (min. 70%), 2045 (min. 100%) verplichting op nationaal niveau aandeel hernieuwbare energie in energieverbruik rwzi's. Verbod aankoop hernieuwb energie)	Bij amvb's onder Ow	-LS keuze eerder aan de verplichtingen te voldoen; -LS keuze hoger % hernieuwbare energie	Keuzes worden gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.

CONCEPT

11, derde lid (uitzondering verbod inkoop duurzame energie in 2045 tot max 35%)	Bij amvb's onder Ow	-LS heeft keuze om uitzondering te gebruiken; -LS kan ander max vaststellen	Keuzes worden gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
11, vierde lid (uitzondering op lid 2, onder c, verbod inkoop duurzame energie in 2040 max % alleen indien 35% 31-12-2040)	Bij amvb's onder Ow	-LS keuze of van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
11, vijfde lid (bevoegdheid tot uitvoeringshandelingen Eur cie methoden ter beoordeling bereiken doelstellingen)	Geen omzetting vereist.	Mogelijkheid maken om uitvoeringsregels te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
Artikel 12 grensoverschrijdende samenwerking			
12, eerste, tweede en derde lid (grensoverschrijdende samenwerking)	Noodzaak voor implementatie bezien bij amvb's onder Ow	--	--
Artikel 13 Plaatselijke weersomstandigheden			
13 (constructie zuiveringsinstallaties zodanig dat ze onder alle omstandigheden blijven functioneren)	Bij amvb's onder Ow	Biedt ruimte voor LS constructie-eisen te stellen	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
Artikel 14 Lozingen van niet-huishoudelijk afvalwater			
14, eerste lid, eerste alinea (LS moet lozingen in vuilwaterriool en op rwzi reguleren d.m.v. vergunningplicht of algemene regels)	Bij amvb's onder Ow	Keuze LS voor een van de genoemde systemen	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
14, eerste lid, tweede en derde alinea (consultatieplicht beheerders van vuilwaterriolering en rwzi bij vergunningverlening en alg regels)	Artikel 16.15a + amvb's onder Ow Artikel 17b Kernenergiewet + eventueel amvb onder Kernenergiewet	LS keuze welke bevoegde autoriteit consulteert en wijze waarop bij vergunning; of LS keuze consulteren bij totstandkoming alg regels	Keuze bij vergunningen wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow. Consultatie bij algemene regels vanuit het Rijk: niet

CONCEPT

	Consultatie bij algemene regels vanuit het Rijk: Feitelijke handeling Consultatie bij algemene regels decentrale overheden: bij avmb's onder de Ow		nodig om te implementeren: Code interbestuurlijke verhoudingen en artikel 23.4 Ow (internetconsultatie)
14, tweede lid, eerste alinea (eisen aan en doelen voor de vergunningen en algemene regels en totstandkoming regels	Algemene en instructieregels van het Rijk: feitelijke handeling Rijk bij het opstellen van deze regels Regels bij gemeente voor milieubelastende activiteit: bij amvb's onder Ow.	idem	
14, tweede lid, tweede alinea (rekening houden met risicobeoordeling op grond van de Drinkwaterrichtlijn)	Algemene en instructieregels van het Rijk: feitelijke handeling bij opstellen van deze regels Regels bij gemeente voor milieubelastende activiteit: bij amvb's onder Ow.		
14, derde lid (verplichting bronmaatregelen te nemen in bepaalde gevallen, w.o. om vergunningen en algemene regels te herzien/in te trekken)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze welke bevoegde autoriteit of instantie die bronmaatregelen moet nemen	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
14, vierde lid (bevoegdheid voor gedelegeerde handelingen i.v.m. stand van	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow

CONCEPT

de techniek; CIe bevoegd lid 2 te wijzigen)		te maken t.b.v. gedelegeerde handeling	om gedelegeerde handeling te implementeren
14, vijfde lid (max. 1x per 10 jr actualiseringsplicht voor vergunningen en algemene regels)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze vaker actualiseren; LS keuze evaluatie vergunningen	Keuzes worden gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
Artikel 15 Hergebruik van water en lozingen van stedelijk afvalwater			
15, eerste lid, eerste alinea (LS bevorderen hergebruik behandeld afvalwater)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze hoe hergebruik te bevorderen	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
15, eerste lid, tweede alinea (LS keuze bij hergebruik t.b.v. landbouwirrigatie af te wijken van Bijlage I, onder B en tabel 2 als genoemde elementen kunnen worden aangetoond)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze af te wijken van bijlage I bij hergebruik	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
15, tweede lid (bij >1.000 i.e zorgt LS dat *ten minste* wordt voldaan aan deel B bijl I)	Bij amvb's onder Ow	-LS keuze of aan meer moet worden voldaan; -LS keuze alg regels of vergunning	Keuzes worden gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
15, derde lid (actualiseringsplicht voor vergunningen en algemene regels ten minste 1x 10 jaar)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze om vaker te actualiseren	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
15, vierde lid (LS neemt maatregelen t.b.v. aanpassing infrastructuur aan toename van vracht en voldoen aan de KRW tenzij geacht wordt te voldoen aan de genoemde eisen)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze te nemen maatregelen; -	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
Artikel 16 Biologisch afbreekbaar niet-huishoudelijk afvalwater			
16, eerste lid (LS stellen eisen vast voor lozing biologisch afbreekbaar niet-huishoudelijk afvalwater, die ten minste waarborgen cfm deel B bijlage I)	Bij amvb's onder Ow	LS moet eisen stellen maar heeft keuze strengere eisen dan in bijlage	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
16, tweede lid (Eisen in lid 1, zijn van toepassing als	Bij amvb's onder Ow		

CONCEPT

voldaan wordt aan voorwaarden)			
Artikel 17 Bewaking stedelijk afvalwater			
17, eerste lid, aanhef, LS zetten nationaal systeem voor samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor behandeling stedelijk afvalwater	Het bestaande artikel 3, eerste lid, onderdeel a, bepaalt dat het RIVM de taak heeft tot monitoring, surveillance en onderzoek te verrichten dat is gericht op ondersteuning van de beleidsontwikkeling, de beleidsuitvoering, de bewaking van de veiligheid en de uitoefening van toezicht op het gebied van de volksgezondheid en het milieu. Dit artikel biedt daarom al de grondslag voor het opzetten van een dergelijk systeem dat in Nederland ook al operationeel is.		
Artikel 17, eerste lid, onderdeel a, de vaststelling van relevante volksgezondheidsparameters	Artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van de Wet op het RIVM.	LS bepalen wie de volksgezondheidsparameters vaststelt	De Minister van VWS bepaalt, in overleg met het RIVM, de parameters. De uitvoering zal worden gedaan door het RIVM.
Artikel 17, eerste lid, onderdeel b, duidelijke toewijzing van rollen, verantwoordelijkheden en kosten	Het bestaande artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van de Wet op het RIVM en het nieuw	LS bepalen de toewijzing van rollen, verantwoordelijkheden en kosten	Het bestaande artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van de Wet op het RIVM legt de taak van het RIVM vast voor de monitoring. De

CONCEPT

	voorgesteld artikel 6d Wpg.		bemonstering zal worden gedaan door de waterschappen bij de inlaat van de rwzi. Deze verplichting voor waterschappen is opgenomen in een nieuw voorgesteld artikel 6d Wpg. De kosten voor deze monstername worden betaald door de Minister van VWS aan het RIVM.
Artikel 17, eerste lid, onderdeel c, het bepalen van de locatie waar en de frequentie waarmee monsters van het stedelijk afvalwater worden genomen en worden geanalyseerd	Geen omzetting vereist	Bepalen van locatie en frequentie van monstername	Het bepalen van de locatie waar en de frequentie waarmee monsters worden genomen, wordt vastgesteld door het RIVM in overleg met VWS, met inachtneming van de beschikbare gezondheidsgegevens, de behoeften op het gebied van volksgezondheidsgegevens en voor zover relevant, de lokale epidemiologische situaties. Nadere uitwerking vindt plaats in afspraken tussen het RIVM en de waterschappen, en geschiedt mede op basis van de uitvoeringshandelingen die de EC vaststelt.
Artikel 17, eerste lid, onderdeel d, passende en tijdige communicatie	Geen omzetting vereist.	LS kunnen bepalen wat passende en tijdige communicatie is.	**Data verzamelen en analyseren** Het RIVM voert de monitoring uit, verzamelt data van bemonsteringspunten (bijvoorbeeld in stedelijk afvalwater) en analyseert deze op trends, risico's en afwijkingen.

CONCEPT

			Rapporteren aan bevoegde autoriteiten Het RIVM stelt rapportages op over de resultaten van de monitoring. Deze rapportages worden gedeeld met onder andere: • VWS (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) • Drinkwaterbedrijven en hun toezichthouders • Waterschappen • Andere relevante partijen **Adviezen geven** Op basis van de resultaten adviseert het RIVM over eventuele maatregelen, risico's of aandachtspunten, bijvoorbeeld als er verhoogde resistentie wordt gevonden die een risico kan vormen voor volksgezondheid of drinkwaterbronnen. **Tijdige en passende communicatie** Het RIVM zorgt ervoor dat bevindingen snel en begrijpelijk worden gecommuniceerd naar de juiste partijen, bijvoorbeeld via: • Periodieke rapporten • Directe waarschuwingen bij

CONCEPT

			urgente risico's
17, tweede lid, (monitoring van relevante publieke gezondheid parameters i.g.v. noodsituatie gezondheidszorg)	Het bestaande artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van de Wet op het RIVM.	LS keuze in welke gevallen, door wie en hoe lang monitoring nodig is en voor welke parameters	De Minister van VWS is de bevoegde autoriteit voor de verplichtingen op grond van artikel 17 RSA, dus ook voor het verklaren van een noodsituatie. Het RIVM voert de monitoring uit. Gekozen is niet alleen te monitoren bij een noodsituatie. Er wordt continu gemonitord, waarbij het VWS vrij staat dit naar behoefte af te bouwen (hierbij zal het nationale systeem ten behoeve van de herziene richtlijn altijd behouden blijven).
17, derde lid, eerste (LS zorgt 2 jr na EU uitvoeringshandeling (uiterlijk 2-7-2028?) monitoring antimicrobial resistence bij aggl > 100.000)	Het bestaande artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van de Wet op het RIVM legt ook de daadwerkelijke uitvoering van deze taak bij het RIVM. Artikel 6d Wpg wordt toegevoegd. Deze artikelen zien eveneens op de monitoring van antimicrobiële stoffen in het afvalwater. Verdere omzetting zal volgen uit de uitvoeringshandeling die hiervoor		

CONCEPT

	momenteel wordt opgesteld door de Europese Commissie.		
17, vierde lid (verplichting aanlevering monitoringsgegevens)	Geen omzetting vereist.		**Rapportage en aggregatie** De verzamelde gegevens worden door de verantwoordelijke nationale instanties samengebracht en geanalyseerd. Vervolgens worden de resultaten gerapporteerd aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het RIVM zorgt ervoor dat de resultaten volgens de Europese eisen (zoals bepaald in artikel 22, lid 1, punt h) van de betreffende richtlijn) worden aangeleverd en gedeeld. Dit gebeurt doorgaans via officiële rapportagesystemen, zoals het EU-rapportageportaal, of via periodieke rapporten die door het RIVM worden opgesteld en worden doorgestuurd, al dan niet in samenwerking met VWS, naar de Europese Commissie en eventueel naar EMA.
Artikel 18 Risicobeoordeling en -beheer			
18, eerste lid (LS voert uiterlijk 31-12-2027 een riskbeoordeling uit die en	Artikelen 2.31 en 2.48 Ow +	LS keuze eerder assessment uit te voeren; én	Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat gaat

CONCEPT

minste voldoet aan eisen richtlijn)	amvb's onder Ow	LS keuze extra eisen toe te voegen	risicobeoordeling doen en maatregelen vaststellen. Keuzes worden verder gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow.
18, tweede lid (LS passende maatregelen vaststellen n.a.v. riskassessment)	Artikelen 2.31 en 2.48 Ow + amvb's onder Ow	LS keuze in te nemen maatregelen en door wie	Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat gaat risicobeoordeling doen en maatregelen vaststellen.
18, derde lid (vanaf 31-12-2033 herbeoordeling riskassessment elke 6 jaar + samenvatting openbaar maken)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze hoe en waar openbaar maken	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
Artikel 19 Toegang tot sanitaire voorzieningen			
19, eerste lid (Uiterlijk 12-1-2029 toegang voor iedereen tot sanitaire voorzieningen volgens eisen richtlijn)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze om eerder te voldoen	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
Artikel 20 Slib en terugwinning van grondstoffen			
20, eerste lid (LS moedigen terugwinning aan van waardevolle grondstoffen en treffen maatregelen om cfm afval hiërarchie art 4 RL 208/98/EG)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze hoe aan te moedigen	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
20, tweede lid (bevoegdheid voor gedelegeerde handelingen percentage hergebruik en recycling)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. gedelegeerde handeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om gedelegeerde handeling te implementeren
Artikel 21 Monitoring			
21, eerste lid (LS zorgt voor monitoring van in richtlijn genoemde situaties)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze wie monitoring verzorgd—wie gaat meten Verder geen ruimte	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow

CONCEPT

21, tweede lid (monitoring lozingen dmv overstorten en stedelijk afvloeiend hemelwater)	Bij amvb's onder Ow		
21, derde lid (monitoring stoffen bij inlaten en uitlaten rwzi's)	Bij amvb's onder Ow	3sub e heeft beleidsruimte (als Cie eerst iets heeft gedaan)	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
21, vierde lid (bevoegdheid EC voor uitvoeringshandelingen methoden raming, meting etc.)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
21, vijfde lid (bevoegdheid voor uitvoeringshandelingen PFAS-totaal)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
21, zesde lid (bevoegdheid voor uitvoeringshandelingen met methoden etc n.a.v. verslag lidstaten)	Geen omzetting vereist.	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
Artikel 22 Informatie over de monitoring van de uitvoering			
22, eerste lid (LS stellen uiterlijk 31-12-2028/12 jan 2029/31-12-2030 gegevensverzamelingen op)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze dit eerder te doen; LS keuze hoe dit te organiseren	Keuzes worden gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
22, tweede lid (LS zorgt dat EC toegang heeft tot gegevens)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze hoe te regelen	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
22, derde lid (info VO 166/2006 moet deel uitmaken van rapportage)	Bij amvb's onder Ow		
22, vierde lid (EC bevoegd uitvoeringshandeling vast te stellen)	Geen omzetting vereist	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
Artikel 23 Nationaal uitvoeringsprogramma			
23, eerste lid (uiterlijk 1-1-2028 nationaal	Artikelen 2.31 en 2.48 Ow +	LS keuze eerder te doen.	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow

CONCEPT

uitvoeringsprogramma dat voldoet aan eisen RL)	amvb's onder Ow		
23, tweede lid (uiterlijk 1-1-2028 programma naar EC tenzij	Feitelijke handeling		
23, derde lid (programma om de 6 jaar bijwerken)	Bij amvb's onder de Ow	LS keuze dit vaker te doen.	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
23, vierde lid (EC bevoegd uitvoeringshandeling vast te stellen)	Geen omzetting vereist		Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
Artikel 24 Voorlichting van het publiek			
24 , eerste lid, (informatieverstrekking over opvang en behandeling van stedelijk afvalwater)	Bij amvb's onder Ow	LS keuze meer gg	Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
24, tweede lid (informatie div onderwerpen aan huishoudens)	Bij amvb's onder Ow		
24, derde lid (bevoegdheid EC voor delegatiehandelingen	Geen omzetting vereist	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. gedelegeerde handeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om gedelegeerde handeling te implementeren
24, vierde lid (bevoegdheid voor uitvoeringshandelingen)	Geen omzetting vereist	LS keuze wett basis te maken om zo nodig uitvoeringswetg te maken t.b.v. uitvoeringshandeling	Voldoende grondslagen (incl. deze wijziging) in Ow om uitvoeringshandeling te implementeren
Artikel 25 Toegang tot de rechter	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting		
25, eerste lid (toegang tot de rechter)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting	LS keuze op welke wijze	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting
25, tweede lid (geen beperking in procesbevoegdheid)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting		

CONCEPT

25, derde lid (moment aanvechten)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting	LS keuze in welke fase besluiten aanvechten	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting
25, vierde lid (informatie publiek over toegang procedures)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting	LS keuze op welke wijze	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting
Artikel 26 Schadevergoeding	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting		
26, eerste lid (schadevergoeding)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting	LS keuze op welke wijze	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting
26, tweede lid (vertegenwoordiging bij vragen schadevergoeding mogelijk)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting		
26, derde lid (recht op schadevergoeding niet moeilijk maken)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting		
26, vierde lid (verjaringstermijn)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting	LS keuze	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting
26, vijfde lid (voorlichting over schadevergoeding)	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting	LS keuze	Zie hoofdstuk 5 van het algemene deel van de toelichting
Artikel 27 Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie			
Artikel 27, leden 1 tot en met 6 (uitoefening van bevoegdheidsdelegatie)	Behoeft gelet op aard geen implementatie; richt zich tot EC		
Artikel 28 Comitéprocedure			
Artikel 28 (comiteprocedure)	Behoeft gelet op aard geen		

CONCEPT

	implementatie; richt zich tot EC		
Artikel 29 Sancties	Zie hoofdstuk 7 van het algemeen deel van de toelichting		
29, eerste lid (LS stelt sancties vast)	Zie hoofdstuk 7 van het algemeen deel van de toelichting	LS keuze	Zie hoofdstuk 7 van het algemene deel van de toelichting
29, tweede lid (eisen aan de sancties)	Zie hoofdstuk 7 van het algemeen deel van de toelichting		
29, derde lid (uiterlijk PM informeren EC)	N.v.t Feitelijke handeling		
Artikel 30 (evaluatie door EC) ***Artikel 31 (beoordeling door EC)***	N.v.t. - richten zich tot de EC		
Artikel 32 (diverse overgangsbepalingen)	Bezien bij amvb's onder Ow		
Artikel 33 (omzetting en informeren EC in dat kader) ***En*** ***Artikel 34 (inwerkingtreding en toepassing) en 35 (adressaten)***	Behoeft geen implementatie		
Bijlage I, deel A (opvangsystemen)	Bij amvb"s onder Ow		
Bijlage I, deel B (lozingen van rwzi's in ontvangende wateren)	Bij amvb"s onder Ow		
Bijlage I, deel C (methoden voor monitoring en beoordeling van de resultaten)	Bij amvb"s onder Ow		

CONCEPT

Bijlage II (voor eutrofiering gevoelige gebieden)	Bij amvb"s onder Ow		Keuze wordt gemaakt en toegelicht bij amvb's onder Ow
Bijlage III (lijst met producenten die onder UPV vallen)	Nog niet bekend, zie paragraaf 2.10.3 van het algemeen deel van deze toelichting		
Bijlage IV (lijst van industriële sectoren voor artikel 16)	Bij amvb's onder Ow		
Bijlage V (inhoud van integrale beheerplannen voor stedelijk afvalwater)	Bij amvb"s onder Ow		
Bijlage VI (voorlichting publiek)	Bij amvb"s onder Ow		
Bijlagen VII (overzicht eerdere wijzigingen)	Behoeft gelet op aard geen implementatie		
Bijlage VIII (concordantietabel)	Behoeft gelet op aard geen implementatie		

CONCEPT